135. Tiistaina 27 päivänä lokakuuta 1992

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

S.

Kolmas käsittely:

1) Ehdotukset laiksi Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja sopimuksen soveltamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ja Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen liitteen I eräiden määräysten hyväksymisestä 3964

Hallituksen esitykset n:ot 95 ja 217
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 16

2) Ehdotus laiksi Euroopan talousyhteisön kanssa tietyistä maatalouden järjestelyistä kirjeenvaihtona tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 4025

Hallituksen esitys n:o 96
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 15

3) Ehdotukset laeiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain muuttamisesta sekä lasten kotihoidon tuesta annetun lain ja lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta 4026

Hallituksen esitys n:o 173
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 32

4) Ehdotus laiksi aikuisten järjestelmällisen hammashuollon toimeenpanon siirtämisestä 4027

Hallituksen esitys n:o 199
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 33

S.

5) Ehdotukset laeiksi maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksusta annetun lain 9 §:n ja lannoiteverosta annetun lain muuttamisesta 4028

Hallituksen esitys n:o 114
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 46

Ensimmäinen käsittely:

6) Ehdotukset vakuutuskassalaiksi ja laiksi sairausvakuutuslain 61 §:n muuttamisesta 4029

Hallituksen esitys n:o 93
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 35

7) Ehdotus laiksi maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 156
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 36

Esitellään:

8) Hallituksen esitys n:o 236 laeiksi osakeyhtiölakiin, asunto-osakeyhtiölakiin, avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annettuun lakiin, osuuskuntalakiin, prokuralakiin, säätiölakiin sekä vesilakiin sisältyvien kansalaisuus- ja asuinpaikkavaatimusten muuttamisesta ..... „

9) Hallituksen esitys n:o 238 laeiksi kuluttajansuojalain 7 luvun ja osamaksukaupasta annetun lain 1 a ja 9 §:n muuttamisesta ..... „

S.

10) Ed. Laineen ym. lakialoite n:o 38 laiksi kansalaislakialoitteesta ja kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien parantamisesta 4029

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aho E., Ala-Harja, Anttila S-L., Donner, Hacklin, Hurskainen, Huuhtanen, Iivari, Jaakonsaari, Järvilahti, Kankaanniemi, Karhunen, Kauppinen, Korva, Kuittinen, Lamminen, Morri, Mäkelä, Nordman, Ollila, Puisto, Pulliainen, Rajamäki, Rehn O., Räty, Skinnari, Stenius-Kaukonen ja Väyrynen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Jaakonsaari, Huuhtanen ja Kankaanniemi.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat S-L. Anttila, Donner, Iivari, Järvilahti, Kankaanniemi, Ollila ja Pulliainen, tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Korva ja Lamminen, tämän kuun 29 päivään sairauden vuoksi edustajat Mäkelä ja Puisto sekä virkatehtävien vuoksi ed. Miettinen, ensi marraskuun 6 päivään yksityisasioiden vuoksi ed. Karhunen sekä 14 päivään sairauden vuoksi ed. Hacklin.

Uusia hallituksen esityksiä

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan lokakuun 23 päivältä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 255—258, 260 ja 264, jotka nyt on edustajille jaettu.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 407, 419—421, 424, 425, 427, 430, 433, 440, 442, 445, 446 ja 460. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laiksi Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja sopimuksen soveltamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ja Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen liitteen I eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitykset n:ot 95 ja 217
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 16

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen kuluessa on esitettävä kaikki asiassa tehtävät ehdotukset. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvistä ehdotuksista.

Toisessa käsittelyssä päätetyt kolme lakiehdotusta muodostavat asiallisesti yhden kokonaisuuden. Ensimmäisestä ja toisesta lakiehdotuksesta on lisäksi päätettävä noudattamalla valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n 1 momentissa olevia säännöksiä, koska asia koskee perustuslakia. Ensimmäistä ja toista lakiehdotusta ei siis voi hyväksyä jätettäväksi lepäämään, ja ne on hylätty, jollei niitä ole kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Ehdotan näin ollen meneteltäväksi seuraavasti.

Jos ensimmäinen ja toinen lakiehdotus, joista päätetään samalla kertaa, hyväksytään, katsotaan kolmannenkin lakiehdotuksen niiden keskinäisen sidonnaisuuden vuoksi tulleen hyväksytyksi. Jos ensimmäinen ja toinen lakiehdotus taas hylätään, katsotaan kolmaskin lakiehdotus hylätyksi. Kun lakiehdotukset ja sopimukset muodostavat yhden kokonaisuuden, lakiehdotuksista tehtävä päätös merkitsee vastaavaa päätöstä myös sopimusten osalta. Jos lakiehdotukset siis hyväksytään, katsotaan myös sopimukset hyväksytyiksi; jos lakiehdotukset taas hylätään, katsotaan myös sopimukset hylätyiksi.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Ehdotan, että hallituksen esitys Euroopan talousaluetta koskevan sopimuksen hyväksymisestä sekä siihen liittyvät lakiehdotukset hylättäisiin.

Olen ensimmäisessä ja toisessa käsittelyssä esitellyt tarkasti näkökantani enkä tule niihin kovin yksityiskohtaisesti enää puuttumaan. Haluan kuitenkin todeta sen, että me pääsisimme samaan lopputulokseen, mihin me taloudellisten suhteiden osalta pyrimme, kehittämällä Euroopan yhteisön suunnassa voimassa olevia vapaakauppasopimuksia. Nyt vähäiset edut ja muutokset joudutaan ostamaan liian kalliilla hinnalla.

Sopimus merkitsee sitä, että me menetämme suuren osan lainsäädäntövaltaamme, sitä valtaa, jota eduskunta on tähän saakka käyttänyt ja siihen saakka käyttää, kunnes Euroopan talousaluetta koskeva sopimus mahdollisesti tulee voimaan.

Meidän riippumattomat tuomioistuimemme joutuvat ottamaan ohjeensa ja neuvonsa sen jälkeen Euroopan yhteisön lainsäädäntöpohjalta, noudattamaan sieltä suunnasta annettuja tulkintoja sekä noudattamaan myös meille aivan uutta lainsäädäntötulkintaa, toisin sanoen yhteiskunnallista kehitystä muuttavaa ja kehittävää tulkintaa, siis poliittista tulkintaa.

Me menetämme sopimuksen kautta ja siihen liittyvien lainsäännösten kautta mahdollisuutemme valvoa sitä, että suomalainen isänmaa pysyy suomalaisten omistuksessa ja sen yrityselämä pysyy suomalaisten omistuksessa.

Me teemme työvoiman vapaata liikkumista sekä sosiaaliturvaa koskevan sopimuksen edes tietämättä, minkälaisiin velvoitteisiin me itsemme asetamme. Työelämän liikkuvuus ja sosiaaliturva sellaisinaan liittyvät toisiinsa.

Herra puhemies! Euroopan talousaluetta koskeva sopimus on tietynlainen Euroopan yhteisön ja Euroopan unionin porstua. Se on tietynlainen, jos sallitaan sanoa, helvetin esikartano mentäessä siihen suuntaan. Euroopan talousaluetta koskeva sopimus on tarkoitettu eläväksi ja liikkuvaksi, koko ajan neuvotteluin muutettavaksi siihen suuntaan, että lopullisena tarkoituksena, halusimme tai emme, on Euroopan yhteisö, Euroopan unioni.

Tätä taustaa vasten tarkastellen en pidäkään ihmeellisenä enää sitä puheenvuoroa, jonka ulkomaankauppaministeri Salolainen oli juuri päivä pari sitten Saksassa käyttänyt, jolloin hän oli ilmoittanut yksiselitteisesti, että Suomi tulee hyväksymään ehdoitta kaikki Maastrichtin sopimuksen ehdot, näin siitä huolimatta, että muualla Euroopan yhteisön maissa tällä hetkellä tunnetaan hyvin suurta kriittisyyttä Euroopan yhteisön tulevaisuuden kehitykseen ja suoritetut kansanäänestykset näyttävät, että kriittisyys tulee johtamaan varmuudella joko Maastrichtin sopimuksen mukaisen Euroopan unionin romuttumiseen tai sitten sen perusteiden ja tavoitteiden merkittävään muuttumiseen. Tällä tavalla meitä viedään nyt emmekä me edes kunnolla vikise. Hallituksen ja siellä vaikuttavien poliittisten voimien tarkoituksena on ohjata meidät, halusimmepa tai ei, eurooppalaiseen liittovaltioon saksalaisten maakunnaksi Jäämeren rannalla, niin kuin olen aikaisemmin maininnut.

Eduskunnassa on paljon sellaisia kansanedustajia, jotka ovat epävarmoja päätöstensä suhteen, ja varmasti sellaisia, jotka haluaisivat äänestää esitystä vastaan. Kuitenkin ryhmäkuri ja poliittinen tulevaisuus monille merkitsevät sitä, että on mukauduttava massaan, ilman että voisi esittää omia näkemyksiään ja omia päätöksiään. Tätä epävarmuutta kuvastaa sekin, että on jälleen kerran tuotu esiin lukuisa määrä ponsia, jotka aina osoittavat poliittista epävarmuutta. Osassa noista ponsista, joita en tietenkään käsittele sisällöltään, koska niitä ei ole vielä esiteltykään, on todellista asiaakin, osa on täysin huuhaata ja tämä osa nimenomaan poliittisen epävarmuuden tuomaa.

Minä toivon kuitenkin, että eduskunta ryhdistäytyisi ja että äänestyksessä Euroopan talousaluetta vastustava kanta tulisi selkeästi esille.

Ed. Hautala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aion itsekin äänestää Eta-sopimuksen hylkäämisen puolesta mutta todennäköisesti aika eri perustein kuin ed. Aittoniemi. Katson, että tilanne on muuttunut kovin perustavalla tavalla sen jälkeen, kun Eta-sopimuksesta käynnistettiin neuvottelut loppuvuodesta 89.

Olen itse äänestänyt EY-jäsenhakemuksen jättämisen puolesta ja pidän Eta-sopimusta kestämättömänä tapana liittyä Euroopan yhteisöihin. Se tapahtuu tilanteessa, jossa sopimuksen kaikkia vaikutuksia ei tunneta. Sen päätöksentekojärjestelmä Suomelle ja muille Efta-maille on kestämättömän heikko. Neljän vapauden periaate tällä hetkellä nykyisellä ajattelutavalla sovitettuna tulee johtamaan ympäristöongelmien

pahenemiseen. Kaikkein pahinta olisi mielestäni, jos Eta-sopimuksesta tulisi pysyvä järjestely Suomen EY-sidoksen toteuttamiseksi.

Katson, että nyt olisi käytävä jäsenhakemusneuvottelut, seurattava tarkoin EY:n yleistä tilannetta. Suomella pitäisi olla paljon enemmän omia visioita esittää siitä, minkälainen Euroopan yhteisö on meidän etujemme ja maailmankin etujen mukainen.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Äsken ed. Aittoniemi kiinnitti huomiota ulkomaankauppaministeri Salolaisen eilen Hampurissa käyttämään puheenvuoroon ja ihmetteli ulkomaankauppaministerin puheenvuoron sisältöä. Minä en niinkään ihmettele sitä, että ulkomaankauppaministeri puhuu siten kuin on hallituksen kanta. Mutta sitä ihmettelen, miksi hallituksen kanta on sellainen, jonka ulkomaankauppaministeri eilen Hampurissa uudelleen toisti Maastrichtin sopimuksen suhteen. Erityisesti sitä ihmettelen, että ulkomaankauppaministeri Salolainen perjantaina salissa sanoi, että Suomi ei ole tehnyt mitään sellaista ilmoitusta tai sitoutumista, josta ei voisi edelleen ja vielä neuvotella. Mikä on, ulkomaankauppaministeri, teidän taktiikkanne, jos te toisaalta sanotte, että Suomi neuvottelee, ja kuitenkin käytte Saksassa Hampurissa ilmoittamassa, että meille sopii kaikki, mitä Maastrichtin sopimukseen on kirjattu ja mitä EY tulee esittämään? Minä en tätä voi ymmärtää enkä hyväksyä.

Ed. Zyskowicz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Aittoniemi ja nyt myös ed. Laine ovat kiinnittäneet huomiota ministeri Salolaisen lausuntoihin, kun hän on toistanut sen Suomen hallituksen kannan ja lähtökohdan, että Suomi hakiessaan EY:n jäsenyyttä on valmis hyväksymään ne sopimusjärjestelyt, joihin EY:ssä on päädytty. Tämän päivän Demari-lehti käy etusivun kokoisella jutulla hyökkäykseen ministeri Salolaista vastaan tässä asiassa. Kun sitä aamulla luin, tuli jo vähän sellainen mielikuva, että tämäkö nyt on sitä presidenttipeliä. Mitä ministeri Salolainen on tässä asiassa sanonut samoin kuin aikaisemmin muut ministerit, mm. pääministeri Aho, on tietysti se, että meidän lähtökohtamme EY:n jäsenneuvotteluissa on niiden sopimusjärjestelyjen hyväksyminen, joihin EY:n omassa piirissä siinä vaiheessa on päädytty.

Se, että näin Suomen puolelta ilmoitetaan, on aivan eri asia kuin se, että Suomi tai suomalaiset tai Suomen hallitus tai sen jäsenet olisivat kiihkomielisiä Maastrichtin sopimuksen kannattajia. Päinvastoin luulen, että hyvin laajasti Suomessa myös hallituksen piirissä on itse asiassa hyvin suurella mielenkiinnolla ja, väitän, jopa tietynlaisella tyytyväisyydellä mm. päätellen eräästä pääministeri Ahon lehtihaastattelusta seurattu Maastrichtin sopimuksen käsittelyä EY:n jäsenmaissa. Oma kantani on täysin selvästi se, että olen tyytyväinen siitä, että esimerkiksi tanskalaiset ja itse asiassa myös ranskalaiset omalla äänestyskäyttäytymisellään kansanäänestyksissä ovat saaneet EY:n sisällä liikkeelle prosessin, joka kyseenalaistaa eräitä Maastrichtin sopimuksen kunnianhimoisimpia tavoitteita. On ihan selvää, että sellainen EY tai siten revisioitu Maastrichtin sopimus, jossa otettaisiin huomioon kansanäänestysten mielialat, sopii meille suomalaisille erittäin hyvin.

Edustajat Jaakonsaari ja Huuhtanen merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Jaakonsaari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Salolaisella on nyt oiva tilaisuus selventää käsityksiään, mitä hän tarkoitti Hampurin puheellaan. Eta-sopimus ei ole helvetin esikartano, niin kuin ed. Aittoniemi sanoi, mutta ei se ole myöskään sellainen taivaan portti, mitä kokoomus on antanut ymmärtää EY-jäsenyyden olevan, vaan se on ankara työsarka. Kaikkein eniten sitä voi luonnehtia ankaraksi työsaraksi.

Minäkin uskon, että kriittisyys EY-jäsenyyteen tulee kasvamaan Suomessa erittäin paljon. Mitä kauemmin istuu nykyinen hallitus, sitä enemmän se talouspolitiikallaan lisää kriittisyyttä EY-jäsenyyttä kohtaan. Monissa julkilausutuissa perusteluissa on sanottu nimenomaan, että työttömyyden ja velkakierteen avulla Suomi saadaan eurokuntoon, joten niin Suomessa kuin Ruotsissakin konservatiivihallitukset lisäävät EY-vastaisuutta.

Mutta, arvoisa puhemies, Euroopasta on tulossa myös valoa. On näkyvissä se, että brittikonservatiivit ovat tehneet talouspolitiikassaan U-käännöksen ja ovat siirtyneet elvyttävän talouspolitiikan kannalle inflaatiovastaisesta tiukasta politiikasta. Toivoisin, että tässä hyvässä asiassa Suomen hallitus seuraisi brittikonservatiiveja.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä annan tunnustusta ed. Aittoniemelle logiikasta tässä kysymyksessä. On mahdollista olla sitä mieltä, että "ei" Etalle ja "ei" EY:lle asiaa loogisuuden näkökulmasta tarkasteltaessa.

Mutta mitä tulee ed. Hautalan puheenvuoroon täällä, on aivan uskomatonta, että on löydetty tällainen vaihtoehto Suomelle, että vastustetaan Eta-sopimuksen tekemistä, mutta ollaan EY-jäsenyyden kannalla. Tämä on yksi suurimpia ajattelun häränpyllyjä tai pitäisikö tässä tapauksessa sanoa lehmänpyllyjä, mitä täällä salissa on viime aikoina esitetty, että voi olla Etaa vastaan, mutta EY:n puolella. Se on mielestäni mahdottomuus. Sitä paitsi ed. Hautala sotkee asioita. Hän luulee, että Suomi liittyy EY:n jäseneksi Eta-sopimuksen välityksellä. Ei siitä ole kysymys.

Suomi tekee Eta-sopimuksen vapaana, itsenäisenä, riippumattomana, täysivaltaisena maana, ja se merkitsee, että ei olla EY:n jäseniä, ollaan irti EY:n ulkopolitiikasta, ollaan irti EY:n turvallisuuspolitiikasta ja ollaan vapaita tällä alueella määrittelemään oma kantamme. Mutta Eta-sopimus merkitsee taloudellista yhteistyötä ja on syvästi pitäytynyt taloudelliseen sfääriin tässä asiassa.

Sen sijaan EY-jäsenyys, jota ed. Hautala kannattaa, on tosi suuri hyppäys tosi tuntemattomaan pimeässä. Me emme yhtään tiedä, mikä EY:ssä meitä odottaa, kun me emme tiedä, hyväksytäänkö Maastricht EY:ssä ja jos hyväksytään, missä muodossa. Se on selvittämätön asia tässä tilanteessa. Mielestäni ed. Hautala ottaa uskomattoman riskin hypätessään sinne ja hylätessään Eta-sopimuksen.

Ministeri Salolainen: Herra puhemies! Haluaisin aluksi lyhyesti lainata maaliskuun 16 päivänä pidetystä pääministerin puheenvuorosta silloin, kun Suomi haki EY:n jäsenyyttä. Tässä todetaan seuraavasti: "Integraatio on edennyt Euroopan yhteisössä vaiheittain syventyen ja laajentuen. Maastrichtin sopimuksella jäsenmaat kehittivät yhteisöä uuteen vaiheeseen kohti taloudellista ja poliittista unionia. Pyrkiessään EY:n jäseneksi Suomi on valmis hyväksymään yhteisön nykyisen säännöstön, Maastrichtin sopimuksen sisällön ja Euroopan unionin päämäärän."

Kiinnitän huomiota siihen, että todetaan "yhteisön nykyisen säännöstön, Maastrichtin sopimuksen sisällön ja Euroopan unionin päämäärän". Jos EY omalta osaltaan tekee muutoksia, tulkitsee uudelleen jne. Maastrichtin sopimuksen osalta, niin totta kai sellaisessa tilanteessa me näihin kysymyksiin joudumme ottamaan uudelleen kantaa.

Ed. Laineelle toteaisin, että hän viittasi viime viikolla käytyyn keskusteluun aivan oikein. Kuten ed. Laine muistaa, se keskustelu käytiin lähinnä turvallisuusulottuvuuden ympärillä siinä yhteydessä. (Ed. Laine: Maastrichtin sopimuksen!) — Kyllä, Maastrichtin sopimuksen turvallisuusulottuvuuden ympärillä. — Tässä yhteydessä totesin ja totean edelleen täsmälleen samalla tavalla kuin silloinkin, että Maastrichtin sopimus ei luo sotilasliittoa ja että Maastrichtin sopimuksen kanssa ei ole ristiriitaista se, mitä Suomi on ilmoittanut sotilaallisesta liittoutumattomuudesta ja itsenäisestä puolustuksesta. Sen sijaan totesin myös, että Suomi saattaa olla itse sisällä EY:n jäsenenä vuonna 95, jolloin käydään neuvotteluja siitä, millä tavalla syvemmät tavoitteet puolustuksellisen yhteistyön osalta muotoutuisivat. Silloin voisimme itse omalla panoksellamme myötävaikuttaa siihen, minkälaiseksi tulisi tuo myöhempi puolustuksellinen ulottuvuus EY:n toiminnassa, joten se on mitä suurimmassa määrin neuvottelukysymys vielä EY:n sisällä ja tietenkin myös niiden osalta, jotka ovat pyrkimässä jäseniksi.

Haluaisin vielä lainata puhetta, joka pidettiin siis 16 päivänä maaliskuuta: "Maastrichtin sopimuksella on sovittu Euroopan unionin yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta, puolustusulottuvuuden kehittämisestä ja Länsi-Euroopan unionin roolista. Suomi hyväksyy sopimuksen velvoitteet ja on valmis rakentavasti osallistumaan niiden toimeenpanoon siten kuin Maastrichtissa on sovittu." Myös eilisessä Hampurin puheessani viittasin juuri samaan seikkaan, että olemme valmiit jatkokeskusteluun sitten osallistumaan, joten siltä osin tämä asia on auki. Kun ajatellaan, että EY on valmistamassa meille ns. avis'ta ensi viikoksi, niin olisi äärettömän epäjohdonmukaista, jos me maaliskuussa jäsenyyttä anoessamme puhuisimme muuta kuin puhumme tänä päivänä, jolloin juuri meille vastausta siellä valmistetaan.

Eihän tämä lausunto, jonka pääministeri antoi, maaliskuussa, ole vain mikään, sanoisinko, hänen henkilökohtainen kantansa, vaan kyllä se on koko hallituksen kanta. Täytyy lähteä siitä, että se on myös tämän maan ulkopoliittisen johdon näkemys siitä, millä tavalla tilanteeseen tulisi suhtautua.

Meillä vallitsee kyllä omituinen tilanne koko ajan sen suhteen, onko Suomi innostunut vai eiinnostunut Euroopan integraatiosta. Keskustelu pitäisi kyllä saada oikeille urilleen. Jos me anomme jäsenyyttä, niin me olemme silloin totta kai johdonmukaisesti ja tehokkaasti pyrkimässä niihin neuvotteluihin, jotka johtavat lopputulokseen. Emme me voi olla siltä väliltä. Ei se merkitse sitä, että me olemme ehdoitta kaikissa kysymyksissä antautumassa EY:n armoille, päinvastoin. Meillä on erittäin tiukkoja neuvottelutavoitteita kaikilla politiikan lohkoilla, erityisesti niillä lohkoilla, joista ei vielä Eta-sopimuksella ole sovittu. Tämä keskustelu pitäisi meillä saada todellakin sellaiselle uralle, jolle se kuuluu, että me keskustelemme avoimesti ja rehellisesti siitä, että kun pyrimme jäseneksi, niin silloin täytyy tiettyjä asioita toteuttaa: Osasta voidaan neuvotella, ja osa on sellaista, joka meidän on hyväksyttävä, jos me yleensä haluamme tuossa klubissa olla jäseninä.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kyllä tästä käy selvästi ilmi, että hallituksella ja sen ministereillä on eri kanta EY:hyn ja Maastrichtiin. Hallituksen jäseninä he kannattavat Maastrichtiä karvoineen päivineen, mutta puoluejohtajana sitten tulee kriittistäkin puheenvuoroa, niin kuin ymmärsin ulkomaankauppaministerin perjantaina täällä eduskunnassa puhelleen. Hänellä oli tiettyjä varauksia Maastrichtin sopimuksen suhteen, mutta nyt viikonloppuna ulkomailla onkin puhe ollut toisen sävyistä. Minä en tämmöistä kahdenlaista puhumista hyväksy. Minusta pitää olla ei-ei tai kyllä-kyllä ja pyrkimykset sitten sen mukaisiksi, että jos ne ovat ei-eitä, muutetaan sitä, mikä on huonoa.

Ed. Hautalalle toteaisin, että minusta hän väärin samaistaa Etan ja Euroopan yhteisön ja vetää yhtäläisyysmerkit niitten välille. Minä näen niitten välillä suuren eron. Eta on osallistumista taloudelliseen integraatioon tiettyyn rajaan saakka, mutta Euroopan yhteisö pitää sisällään erittäin vahvan poliittisen ulottuvuuden. Euroopan yhteisöstähän ollaan kehittämässä liittovaltiota Maastrichtin päätösten perusteella. Tämä ero on erittäin suuri. Integraatio on väistämätöntä. Siinä täytyy olla mukana, mutta minä vedänkin rajan nimenomaan siihen, että me olemme mukana tässä talousalueessa, mutta emme mene askeltakaan pitemmälle. Ainakin minun katsannossani Eta on nimenomaan vaihtoehto EY-jäsenyydelle. Me emme tarvitse mitään muuta kuin Etan. Se on minun kantani.

Ed. A n d e r s s o n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen tapa puhua helvetin esikartanosta on sen tasoista argumentaatiota, joka palvelee kyllä ainoastaan Maastricht-intoilijoita, valitettavasti.

Ed. Hautalan kantaa: Eta "ei", Euroopan unioni "kyllä", on mielestäni vaikea ymmärtää varsinkin, kun esimerkiksi katsoo, miten nyt Tanskassa toimitaan. Kävin siellä viikonloppuna keskustelemassa parlamentissa. Nythän he ovat ajamassa Tanskaa tämmöiseen Eta-malliin. Siellä sosialidemokraatit, sosialistinen vasemmistopuolue ja radikale venstre, siis oikeistopuolue, ovat sopineet — niillä on enemmistö parlamentissa — että ne hyväksyvät Maastrichtin tai EY-jäsenyyden, paitsi eivät hyväksy rahauniona, eivät hyväksy yhteistä puolustusta, eivät hyväksy periaatetta Euroopan kansalaisuudesta eli Maastrichtin tärkeimmät periaatteet on hylätty. Tätä nyt pääministeri Schlüter ja Uffe Ellemann-Jensen joutuvat myymään Brysselissä. Tämä on hyvin mielenkiintoinen tilanne, koska siellä on vähemmistöhallitus.

Itse pidän Eta-ratkaisua aivan järkevänä ja hyvänä, koska se on taloudellista jäsenyyttä vanhassa EY:ssä, paitsi että maatalous on ulkopuolella.

Aivan toinen asia on koko Maastricht-sopimus. Minä suhtaudun ainakin henkilökohtaisesti ja meidän puolueemme suhtautuu nimenomaan samoihin asioihin erittäin kriittisesti, mitä Tanskassa on nyt sovittu vastustettavan.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siitä huolimatta ja silläkin uhalla, että ed. Seppänen leimaa minunkin ajatukseni lehmänpyllyksi, uskallan ymmärtää ed. Hautalan argumentointia. Nimenomaan Eta ei salli meidän, Suomen, vaikuttaa siihen lainsäädäntöön, mikä kuitenkin tulee meidän hyväksyttäväksemme. Sen sijaan EY:ssä meillä on mahdollisuus, joskin pieni, myös osallistua lainsäädännön valmisteluun kunnolla ja vaikuttaa myös siihen, minkälainen Euroopan unionista tulee aikanaan, jos se tulee, siis jäsenenä.

Sen sijaan on ihan totta, että Eta on lähestulkoon pelkästään taloudellinen ratkaisu, mutta sekin on oikeastaan ymmärrettävissä, että ed. Hautala ei tätä asiaa painota. Sehän on hyvin vihreän ideologian mukaista, että me elämme tällä hetkellä taantuvaa taloutta, jossa

kansantuote on laskenut kuin lehmän häntä. Itse asiassa vihreäthän ovat tätä jo vuosikaudet toivoneet.

Toinen asia on se, että mielestäni Eta on Euroopan integraation ensimmäinen vaihe, taloudellinen yhteistyö, josta emme missään nimessä voi olla poissa sen takia, että tässä asiassa meidän teollisuutemme kilpailukyvyn perusteella meidän tulee kulkea ehdottomasti yhtä jalkaa Ruotsin kanssa. Seuraavana tulee EY-jäsenyys, ja toivottavasti se tulee ennen kuin Maastrichtin sopimusta ryhdytään Euroopan yhteisössä panemaan voimaan, jolloin Suomi voi myös omalta osaltaan vaikuttaa siihen, aivan kuten ed. Hautala täällä on toivonut.

Ed. T a i n a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun mielestäni Maastrichtin sopimusta ei yleisesti ottaen voi arvostella, koska se on utopistinen ja tavoitteellinen sopimus rauhallisesta ja yhteistyötä tekevästä Euroopasta. Siitä syystä olisi mielenkiintoista kuulla vastustavien kansanedustajien kannanotot vähän tarkemmin, mikä on se kohta Maastrichtin sopimuksessa, jota he erityisesti vastustavat. En itse kyllä usko, että Maastrichtin sopimuksen tavoitteisiin edetään kovin nopeasti, ja toivon, että eurooppalaiset valtiot hidastavat tahtia, koska tällaisen sopimuksen toteuttamiseen täytyy valtioiden olla todella kypsiä, jotta ei synny konflikteja.

Ottaisin yhden yksityiskohdan Maastrichtin sopimuksesta ja totean, että Suomi on mennyt pidemmälle kuin Maastrichtin sopimus. Maastrichtin sopimuksessa todetaan, että Etatai EY-maiden kansalaisilla on äänioikeus ja vaalikelpoisuus EY-maissa, jos EY-maat vuonna 1994 tästä asiasta yksimielisesti päättävät. Mehän olemme Suomessa menneet paljon pidemmälle vedoten EY:n käytäntöön, ja meillä on vaalikelpoisuus ja äänioikeus kaikilla ulkomaalaisilla, jotka asuvat Suomessa. Tämä on yksi yksityiskohta, jossa Suomi on jo mennyt paljon pidemmälle.

Tämä on myös muuten esimerkki siitä, mikä minun mielestäni on Eta-sopimuksessa vaara ja ainoa vaara. Se on se, että me alamme sisäpolitiikassa käyttää hyväksi näitä direktiivejä ja asetuksia, perustella niillä lainsäädäntöä ilman, että todellisuudessa muutostarvetta olisi. Meillä on nyt jo monia esimerkkejä sellaisista laeista, joita ministeriöt eivät ole mielestäni riittävästi perustelleet, että ne juuri perustuvat Eta-sopimukseen. Tässä on vaara, kun Suomessa on tällainen nöyristely- ja kyyristelyperinne. Valitettavasti tämä perinne saattaa nyt siirtyä Eta-sopimukseen.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En ollut uskoa korviani, kun ministeri Salolainen totesi, ettei liittoutumattomuus ja itsenäinen puolustus ole ristiriidassa Maastrichtin sopimuksen velvoitteiden kanssa. Kaikki asiantuntijat, joita me olemme tavanneet Euroopan yhteisössä, ovat olleet toista mieltä. Todettakoon myös, että herra puhemies tänä vuonna käyttämässään mielenkiintoisessa puheenvuorossa oli itse asiassa sitä mieltä, että puolueettomuus tai liittoutumattomuus ei ole sovitettavissa yhteen Euroopan yhteisön jäsenyyden kanssa. Kaikki Euroopan yhteisön johdon jäsenet ovat yksiselitteisesti myös keskusteluissaan suomalaisen osapuolen kanssa todenneet, ettei Suomen puolueettomuus ole sopusoinnussa Maastrichtin sopimuksen velvoitteiden kanssa.

Tätä kysymystä me käsittelimme aika paljon viime perjantaina, ja todettakoon, että maaliskuusta, ministeri Salolainen, tilanne on muuttunut koko lailla paljon. Kun maaliskuussa Suomi ilmoitti hyväksyvänsä Maastrichtin sopimuksen sellaisenaan, niin maaliskuun jälkeen sekä Tanskan kielteinen kanta että Ranskan niukka myönteinen kanta ovat muuttaneet olennaisesti tilannetta.

Mutta miksi Suomi edelleenkin haluaa ilmoittaa hyväksyvänsä Maastrichtin sopimuksen? Tämä johtuu siitä, ja tämä on hyvä ed. Hautalankin tietää, että Maastrichtin sopimuksen hyväksyminen on ennakkoehto neuvotteluiden aloittamiselle Euroopan yhteisön jäsenyydestä. Suomen on toisin sanoen ilmoitettava hyväksyvänsä Maastrichtin sopimus, ennen kuin Suomi voi aloittaa neuvottelut Euroopan yhteisön jäsenyydestä.

Toteaisin myös sen, että kun ministeri Salolainen väittää, että Suomi voisi vaikuttaa tulevien Euroopan yhteisön puolustussuunnitelmien kehittymiseen, niin huonoimmassakin tapauksessa Suomi olisi EY:n jäsen vuonna 1995. Suomi joutuisi valmiiksi katetun pöydän ääreen puolustuskysymyksissä, sillä EY:n tarkoitus on hyväksyä vuonna 1996 ne päätökset, joita jo parhaillaan Euroopan yhteisön puitteissa, Weu:n puitteissa ja Naton puitteissa asiassa tehdään.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Puolustusministeri R e h n : Herra puhemies! Koska hyvin voimakkaasti on tämän Eta-kes-

kustelun aikana tullut esiin myös turvallisuuspolitiikka ja myös puolustuspolitiikka Maastrichtin sopimukseen liittyen, niin katson, että ehkä olisi hyvä kommentoida muutamia niistä asioista, joita täällä on tuotu esiin.

Ensinnäkin ihan Maastrichtin sopimuksesta. Pitää paikkansa se, mikä juuri täällä todettiin, minkä ed. Laakso totesi, että paljon on tapahtunut sen jälkeen, kun me jätimme anomuksemme. On aivan selvää, että myös EY-maiden sisällä on määrättyä hidastamistahtia havaittavissa tällä hetkellä. Voidaan sanoa, että viimeisin kokous, joka pidettiin, oli tavallaan askel taaksepäin, jotta ehkä sitten voidaan edetä taas pari askelta.

Mutta aivan Maastrichtin sopimuksesta voidaan kai sanoa, että ensinnäkin EY:hän ei ole puolustusliitto ja Maastrichtin sopimus ei yksinään siitä sellaista tee. Se ehkä on hyvä tässä todeta. Mutta sopimus sisältää sen mahdollisuuden, että EY-maat todellakin kehittävät yhteisen puolustuspolitiikan, joka saattaa aikoinaan myös johtaa yhteiseen puolustukseen. Mielestäni tämä on ihan hyvä todeta ja myös myöntää, että näin on.

Mutta tässä on ajateltu sitä, että mahdollisesti Weu olisi se elementti, joka hoitaa tämän tehtävänään. Tällä hetkellähän Weu on täydellinen paperitiikeri. Sillä ei vielä ole sisältöä, mutta kuitenkin Petersbergin sopimuksessa kesäkuussa tänä vuonna Bonnissa todettiin ainakin ne eri asemat, joita tulee olemaan jäsenellä, liitännäisjäsenellä ja tarkkailijalla, ja ne tulivat melko selkeästi kuitenkin kerrottua siinä sopimuksessa, joten vähän enemmän tiedämme.

Ed. Kuuskoski, joka piti keskustan ryhmäpuheenvuoron, peräänkuulutti avointa keskustelua niistä asioista, jotka nyt ovat todellakin keskustelun alla. Mielestäni oli tavattoman tervetullutta, että hän sitä oli peräänkuuluttamassa, koska on ollut aika ihmeellistä, että niin vähän näistä asioista todellakin yleisesti ottaen on keskusteltu.

Huomasin myös, että ed. Paasio oli moittinut, että turvallisuuspolitiikassa minä käytän liian paljon puheenvuoroja ja ulkoministeri liian vähän. Olen kuitenkin pysynyt niissä asioissa, jotka koskettavat nimenomaan sitä turvallisuuspolitiikan alaa, joka on oma hallinnonalani, ja on mielestäni tarpeen, että nämä näkökannat tuodaan esiin.

Ed. Kuuskoski mainitsi, että olisi toivottavaa, etteivät vain sotilaat käy keskustelua tulevista mahdollisista järjestelyistä. Toivon, että todellakin kuitenkin sotilaat siihen osallistuvat, koska on osoittautunut, että sotilaat ovat hyvin paljon maltillisempia kuin mm. poliitikot. Todellakin on selkeästi todettava, että he ovat hyvin varauksellisia sekä Weu:hun että Natoon. Voidaan myös ottaa ihan muita esimerkkejä. Hyvin paljon on puhuttu mm. tässä salissa siitä, että Suomen ja yleensä YK:n pitäisi ryhtyä — sen sijaan, että tähän mennessä olemme vain pysyneet rauhanturvaamistehtävissä — myös rauhanteko-, peace making -tehtäviin. Siihen puolustusministeriössä ja puolustusvoimissa on täysin erilainen kanta riippuen siitä, että siellä todellakin vastuun kantavilla ja asioista jotakin tietävillä on selkeä näkemys, että ei ole lähdettävä voimakeinoihin, vaan ne tulevat vain muodostamaan enemmän väkivaltaa, enemmän verenvuodatusta. Joten toivon todella, että sotilaiden ääni tulee kuulumaan.

Itse olen voimakkaasti jokaisessa puheenvuorossani jonka olen pitänyt, korostanut sitä, että meidän on oltava erittäin varauksellisia. Mihinkään päätöksiin, kannanottoihin, enempää Naton kuin Weu:n suuntaan tällä hetkellä Suomella ei ole minkäänlaista kiirettä näissä kysymyksissä. Tämän kannan jakaa kanssani myös esimerkiksi Ruotsi, joka ihmettelee sitä, minkä vuoksi olisi nyt tehtävä kannanottoja, kun edes EY-maat itse eivät ole selventäneet itselleen, mitkä tulisivat olemaan ne lopulliset turvallisuusjärjestelmät jotka tulevat vallitsemaan Euroopassa. Sen vuoksi on tärkeää, että todellakin pidämme nyt jäitä hatussa. Joka tapauksessa on hyvä, että myös on avoimuutta siihen, mitä voi tulla. Ei pidä sulkea pois mitään vaihtoehtoja, mutta niitä ei pidä tässä ja nyt mennä myöskään ratkaisemaan.

Voin esimerkiksi kertoa, että kun puolitoista viikkoa sitten olin Washingtonissa, minulla oli tapaaminen kollegani ministeri Cheneyn kanssa. Vaikka hän juuri oli menossa suoraan sieltä Skotlantiin Naton kokoukseen, emme vaihtaneet sanaakaan siitä, että mahdollisesti Suomi olisi hakemassa jäsenyyttä tai olisi tervetullut jäseneksi Natoon. Tämä on kyllä hyvin tärkeä muistaa, että nyt on pysyttävä rauhallisena.

Puheenvuoroista joita viime perjantaina käytettiin, huomasin, että ed. Seppänen oli antanut jotain ensikäden tietoa siitä, että meillä ollaan valmistelemassa jonkinlaisia toimenpiteitä erilaisiin verisiin toimiin osallistumiseksi näiden rajojen ulkopuolella ja jopa ruumiiden kotiinkuljettamista suunnitellaan. Tämähän tietenkin on makaaberia, tavallaan huvittavaa, mutta surullinen kannanotto kaiken kaikkiaan. Mutta jotta

se ei jäisi missään tapauksessa pöytäkirjoissa kommentoimatta, haluan sanoa, että sen kaltaisista valmisteluista ei kyllä kukaan tiedä yhtikäs mitään. Joten ne olivat kyllä jonkinmoisia harhakuvia ja unia, joita ed. Seppänen on nähnyt.

Mielestäni tällä hetkellä on tärkeätä, että Suomi nyt rauhoittuisi. Meillä on mahdollisuudet moneen eri järjestelmään, jos niin toivomme. Mutta se on meidän ensiksi tehtävä itsellemme selväksi, haluammeko liittyä erilaisiin järjestelmiin. Ja kun se aika tulee pitkän ja todellakin seikkaperäisen keskustelun jälkeen, silloin meillä on huomattavasti enemmän materiaalia, mistä lähteä.

Ed. H a a v i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoroa ed. Zyskowiczille, joka aikoinaan oli äänessä. Hän käsitteli Maastricht-asiaa, johon myös ministeri Salolainen puuttui ja on puuttunut omilla kannanotoillaan.

Itse näen tämän kyllä sillä tavalla, että viime maaliskuun jälkeen, jolloin ministeri Salolaisenkin siteeraama pääministeri Ahon puheenvuoro on pidetty, paljon vettä on virrannut, kun on käyty Tanskan kansanäänestys läpi ja kun Isossa-Britanniassa on herännyt tietty kielteisyys mm. raha- ja talousunionia kohtaan. Siinä mielessä Suomen kyllä kannattaisi olla ajan hermolla. Tanskan ehdotus oli, että nyt EY-jäsenyyttä anovat maat tekisivät yhteistyötä mahdollisesti Maastrichtin sopimuksen muuttamiseksi. Itse näen niin, että EY:n ympärille syntyisi jonkinlainen kakkosrengas, joka ei sitoudu kaikkiin Maastrichtin tavoitteisiin. Tulisi jonkinlainen sipulimainen rakenne, jossa me olemme kakkosrenkaassa, ja ehkä syntyy ydin-EY ykkösrenkaaseen. Näihin pitäisi nyt Suomenkin ottaa kantaa, samaten kyllä puolustuskysymykseen. Mielestäni siihen pitää nyt ottaa kantaa, kun uutta Eurooppaa rakennetaan. Sitten kun se on päätetty, meidän kannaltamme on myöhäistä.

Täällä on puututtu vihreiden kantoihin. Ettei tulisi epäselvyyksiä, kerron, että tulen äänestämään Eta-sopimuksen puolesta. Ihmettelen ed. Ukkolaa, joka vinoilee vihreiden kannoista. Hän on ilmeisesti huonosti seurannut ainakin vihreän liiton valtuuskunnan kokousta, joka päätyi Etaa puolustavaan kantaan.

Ed. R ä t y (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että Eta-sopimus on ensimmäinen askel kohti EY:tä ja sitä kautta päätösvalta viedään Brysseliin. Se tarkoittaa sitä, että Suomen itsenäisyys on historiaa. Kuten edellä käytetyissä puheenvuoroissa on todettu, jos lainsäädäntövalta on Brysselissä, niin meille jää kumileimasimen asema.

Mitä tulee ympäristönsuojeluun, en myöskään hyväksy, että ympäristönsuojelu on taloudellisen kehityksen este. Mielestäni kaikkien Euroopan maiden ja varsinkin EY:n tulisi erittäin huolellisesti perehtyä ympäristöongelmiin ja tehdä todella ratkaisevia päätöksiä ympäristönsuojelun osalta niin, että meidän Eurooppamme vielä puhdistuisi kaikesta siitä saastasta, missä tällä hetkellä elämme.

Kun eduskunta tulee hyväksymään Eta-sopimuksen, siellä odottaa 900 direktiiviä, jotka tulevat meille aikanaan harmonisoitaviksi. Elikkä jälleen kerran se on selkeä osoitus siitä, että Bryssel on se, joka luo suuntaviivat meidän tulevaisuudellemme. Minusta tämä on selkeä kanta ja selkeä näkemys, että jos hyväksytään Eta, niin se on suora portti EY:hyn. Kuten ministeri totesi, kun kerta jäsenanomus on jätetty, niin se tarkoittaa, että me valmistaudumme suoraan EY:hyn, ja minä vastustan sitä.

Minä olen kyllä sitä mieltä, mitä tulee niitten ruumiitten kuljettamiseen, että en halua nähdä sitä päivää, että Suomi Euroopan yhteisön jäsenenä, puhumattakaan yhteisen euro-armeijan jäsenenä, on taisteluissa, joista suomalaisia, tällä hetkellä lapsia, nuoria poikia tuodaan kotiin taisteluista, joihin meillä itsenäisenä puolueettomana valtiona ei ole osaa eikä arpaa.

Ed. H a u t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aion hieman kommentoida vasemmistoliittolaisten puheita. Minusta vasemmistoliiton piirissä on todella itsepetoksen suurmestareita. Täällä annetaan kuva siitä, että Eta olisi ikään kuin jonkinlainen pienempi paha tai peräti hyvä verrattuna EY-jäsenyyteen ja vieläpä pysyvänä ratkaisuna. (Ed. Seppänen: Vaihtoehto!) — Ed. Seppänen, Eta-sopimus oli ehkä vuonna 89 jonkinlainen vaihtoehto EY-jäsenyydelle. — Mutta olen aika varma siitä, että ed. Tennilä ei itsekään tiedä, mitä hän sanoo, kun sanoo, että ei tuumaakaan pidemmälle. Kuinka Suomi voisi tyytyä tällaiseen päätöksentekojärjestelmään, jossa meillä on pelkästään muodollinen oikeus olla mukana päättämässä asioista? Meillä on kyllä yhtenä Efta-maana veto-oikeus, mutta luulenpa tietäväni, että sitä käytetään erittäin säästeliäästi, ettei rikottaisi tätä upeaa päätöksentekojärjestelmää.

Sitä paitsi, ed. Seppänen, europarlamentin vihreät aikovat enimmäkseen äänestää Eta-sopimusta vastaan juuri samoista syistä kuin itsekin äänestän sitä vastaan. Siellä on pieni vähemmistö, joka aikoo äänestää Eta-sopimuksen puolesta, mutta heidän perusteensa on se, että Eta-sopimus on ensimmäinen askel matkalla EY-täysjäsenyyteen, jolloin, jos halutaan laajentaa EY:tä, niin siellä on vihreitä, jotka hyväksyvät Eta-sopimuksen askeleena EY-täysjäsenyyteen. (Ed. Halonen: Eri asetelma, he ovat EY-maiden vihreitä!)

Tähdennän sitä, että mielestäni päätös varsinaisesta EY:hyn liittymisestä — tiedän, että se on eri asia kuin Eta-sopimus — täytyy tehdä sitten, kun neuvottelut on käyty, kun nähdään, miten esimerkiksi Tanska on onnistunut muuttamaan Euroopan arkkitehtuuria. Luotan Tanskaan paljon enemmän kuin vasemmistoliiton puheenvuoron käyttäjiin täällä siinä, että he pystyvät muuttamaan EY:tä sellaiseksi, että se on myös Suomelle hyvä. En voi ymmärtää, että ed. Andersson puhuu täällä siitä, että Eta olisi jotenkin Tanskan tien mukainen, koska Tanska on sentään EY:n jäsen. Ei Tanska todennäköisesti tule eroamaan EY:stä. Siellä he käyttävät päätösvaltaa, mutta ...

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Arvostan ed. Seppäsen näkemystä ajatuskulkuni loogisuudesta, olen samaa mieltä. (Naurua) Mutta sen sijaan olen eri mieltä siitä, miten hän näkee Etan kehityssuunnan. Kysyin, kun en ymmärrä noita sivistyssanoja, ed. Haavistolta, jota arvostan hyvin suuresti, mitä tarkoittaa evolutiivinen. Se tarkoittaa juuri tätä eli tuollainen kehityssuuntainen. Eta-sopimuksessa on nimenomaan valmiit putket kaikille jatkoneuvotteluille kaikkia Euroopan yhteisön eteenpäin viemiä kohdealueita koskien, toisin sanoen se on kasvumaa, josta meidät hiljaa kehitellään Euroopan yhteisöön, Euroopan unioniin ja sen velvoitteisiin.

Ministeri Salolainen, Kohl, Mitterrand, De Le Court ja kaikki muut ovat sanoneet, että Maastrichtin sopimus merkitsee ja ehdottomasti yhteistä ulkopolitiikkaa, yhteistä puolustuspolitiikkaa ja myöskin uusien jäsenten Suomi mukaan luettuna on nämä asiat hyväksyttävä yksiselitteisesti ja sillä siisti. Minä en käsitä, miten tällaista asiaa voidaan enää väännellä. Silloin kun ministeri Väyrynen sekoili noiden puoluettomuusasioidensa kanssa, tuotiin mm. Kohlin taholta aivan selkeästi esille tämä asia.

Minua ihmetyttää se, että ministeri Salolainen ei siteerannut omaa toissapäivän puhettaan siellä kauppaseurassa Saksassa, kun hän siteeraili muitakin puheita. Hän vain totesi, että hän ilmoitti meidän olevan valmiita osallistumaan neuvotteluihin. Helsingin Sanomat, joka on hyvin arvostettu lehti — tai saattoi olla joku muu lehti — mainitsi, että te olette ehdottomasti sitoutunut kaikkiin Maastrichtin tarkoittamiin sopimuksiin ja sillä siisti. Miten tällainen voi olla luotettavaa? Te sanotte tänään tällä tavalla täällä; toissapäivänä sanoitte jotain siellä. Oli ehkä pari pikaria nostettu illallispöydässä ja posket vähän punottivat, niin että tuli sanottua vähän pitkäksi. Mutta sanoisi täällä samalla tavalla, vaikka ei ole pikareitakaan.

Ed. W a h l s t r ö m (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan hieman palata siihen, mitä täällä ministeri Salolainen sanoi siteeratessaan pääministerin puhetta 16.3. tänä vuonna. Nimittäin tuota sitaattia edellähän pääministeri puhui nimenomaan meidän puolueettomuudestamme ja mainitsi sen ytimeksi sotilaallisen liittoutumattomuuden ja itsenäisen puolustuksen, niin kuin on usein ennenkin sanottu. Sen jälkeen todettiin tuo lainaus, että Maastrichtin sopimuksella on sovittu Euroopan unionin yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta jne. Sitten sanotaan vielä: "Suomi hyväksyy sopimuksen velvoitteet ja on valmis rakentavasti osallistumaan niiden toimeenpanoon siten kuin Maastrichtissa on sovittu."

Nyt ministeri Salolainen sanoi, että olemme valmiit tämän perusteella osallistumaan keskusteluun. Ei tästä enää mitään keskustella. Siellä on sovittu ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. Puolustusulottuvuudesta vielä keskustellaan, ja siihen keskusteluun todennäköisesti emme pääse mukaan, kehitetäänkö puolustusulottuvuus yhteiseksi puolustukseksi. Nimittäin Maastrichtin sopimuksessa sanotaan tarkalleen, että yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka edellyttää jäsenmailta systemaattista poliittista yhteistyötä ja varauksettoman aktiivista ja solidaarista tukea unionin ulko- ja turvallisuuspolitiikalle. On siis turha leperrellä, että me tällä, mitä pääministeri Aho täällä sanoi, muka olisimme valmiita keskustelemaan. Me olemme valmiit hyväksymään ja sillä siisti.

Olen myös itse havainnut, että meillä onneksi sotilaat ovat maltillisia, koska he tuntevat pa-

remmin nämä asiat ja eivät siksi ole valmiita hakkaamaan päätänsä Naton tai Weu:n honkiin. Siinä mielessä olisi hyvä sieltä ottaa oppia. Siitä huolimatta en toivo tämän Ahon hallituksen innokkaitten ja EY-huumassa elävien ministereitten tilalle sotilashallitusta.

Ed. Lipponen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pääministerin ja ulkomaankauppaministerin arvostelu maaliskuussa annetun ilmoituksen johdosta on niiltä, jotka ovat Suomen jäsenhakemuksen kannalla, lievästi sanoen jälkiviisautta. Asia on nimittäin niin, että silloin kun eduskunta on hyväksynyt Suomen hakemuksen jättämisen, silloin on myös hyväksytty se lähtökohta, että Suomi hyväksyy ns. acquis'n eli EY:n sellaisena kuin sen lainsäädäntö on siinä vaiheessa, kun Suomi liittyy EY:hyn. Siihen sisältyy Maastrichtin sopimus.

Se, että hallitus ilmoitti hyväksyvänsä Maastrichtin sopimuksen, ei tarkoita sitä, että se olisi jokin sopimuksen esitaistelija, vaan se on puhtaasti realistinen toteamus. Sopimus voi tietenkin muuttua siihen mennessä, kun Suomesta tulee jäsen. Meidän suhteemme ei myöskään voi olla tähän sopimukseen sellainen, että me ryhtyisimme sekaantumaan EY:n sisäiseen taisteluun Maastrichtin sopimuksesta.

Vihoviimeinen ajatus on se, jota ed. Haavisto edusti, että me lähtisimme suoraa päätä pyrkimään johonkin rupusakkiin EY:ssä, siis mukaan tällaiseen tanskalaisten opposition jekkuun. Ajatelkaa nyt, että Tanskassa oppositio johtaa ulkopolitiikkaa. Oppositio johtaa ulkopolitiikkaa Tanskassa. Tämäkö on se, mihin me olemme menossa mukaan? Ei voi olla näin. Me olemme liittymässä EY:n jäseneksi ja neuvottelemme omista ehdoistamme. Maastrcihtin sopimus tietenkin tulee meille eteen neuvotteluissa. Silloin pitää katsoa tarkkaan, mitä tarkoittaa poliittinen unioni, mitä siitä seuraa. Me emme siitä vielä kaikkea tiedä. Luulen, että nimenomaan talousunionin osalta kyllä tulee eteen kysymyksiä, jotka saattavat olla meille vaikeita, nimenomaan siirtyminen yhteiseen valuuttaan, joten ei tietenkään ole niinkään, että sopimus sellaisenaan, eihän se ole edes valmis, olisi täysin annettu, että siinä ei olisi mitään tulkintaa eikä minkäänlaista liikkumavaraa Suomella kansallisesti, kun tämä asia tulee ratkaistavaksi.

Ed. Helle (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vajaa tunti sitten ministeri Salolainen kyseli, pitääkö olla innostunut vai eikö pidä olla näitten integraatioasioitten suhteen. Toteaisin siihen, että innostunut saa olla, mutta sellainen yli-intoilu, mitä te olette edustanut vuoden parin mittaan näissä asioissa, on kyllä erittäin nöyryyttävää ja nöyristelevää kaiken lisäksi. Sillä innokkuudella myydään kyllä se anoppikin hyvin halvalla.

Mielestäni ministeri Salolainen ei ole kyllä ollut oikea henkilö johtamaan niitä neuvotteluja, mitä Suomi on käynyt EY:n kanssa Eta-sopimuksen suhteen, ja vielä vähemmän hän on sopiva henkilö mahdolliseen EY-jäsenneuvotteluun.

Hallitusmuodon 33 §:ssä todetaan, että tasavallan presidentti johtaa ulkopolitiikkaa. Tuntuu, että viime aikoina tämä on vesitetty sillä tavalla ainakin, että hiiret hyppivät pöydällä, kun kissa on pois. Olen ehdottomasti sitä mieltä, että meidän hallitusmuotoamme pitäisikin muuttaa siihen malliin, että ministerit ovat vastuullisia näistä asioista. Mutta tällä hetkellä meillä on edelleen kuitenkin se hallitusmuoto voimassa, jossa tasavallan presidentillä on yksioikoisesti oikeus tehdä näitä sopimuksia, antaa eväät niitten solmimiseen jne. Se, mitä eduskunta esimerkiksi näistä asioista on sanonut, on enemmänkin toivomusluonteista. Siinä mielessä on tietysti aika outoa, että ministerit laukovat erittäin kovia sanomia vähän väliä, mutta presidentti ja ulkoministeri ovat hiljaa näistä asioista.

Ed. Kankaanniemi merkitään läsnä olevaksi.

Ministeri Salolainen: Herra puhemies! Minä pidän ed. Hellettä hyvin asiallisena ja arvostelukykyisenä henkilönä. Mutta mitä tulee Eta-sopimuksesta neuvottelemiseen, minun täytyy sanoa kyllä, että minä arvostan paljon enemmän tasavallan presidentin käsitystä siitä, millä tavalla nämä neuvottelut on hoidettu, kuin ed. Helteen käsitystä siitä asiasta.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Salolainen näköjään ei makaa rähmällään vain Brysselin vaan myös tasavallan presidentin näkemysten edessä, ja täällä ollaan nyt sentään Suomen asioista päättämässä ja tämä asia on eduskunnassa ja eduskunta päättää tästä asiasta eikä tasavallan presidentti. Siinä mielessä täällä on vapaus jokaisella olla oma kantansa ja itse asiassa täytyykin olla.

Mitä tulee ed. Hautalan puheenvuoroon, niin minä arvostan häntä siitä, että hän käyttää joukkoliikennevälineitä eli menee EY:hyn, mutta ei millään pikajunalla, vaan superjunalla eli on hyppäämässä yhden pykälän nopeammalla vauhdilla EY:hyn. Ilmeisesti tämä on sen Eta-vastustuksen sisältö. Päästään nopeammin EY:hyn, jos vastustetaan Etaa. Silloin ed. Hautala unohtaa, että EY tuo mukanaan koko Etan ja sen lisäksi paljon muuta sellaista, joka on kielteistä meidän näkökulmastamme. Kansallisen itsemääräämisoikeuden näkökulmasta se vie meiltä itsenäisyyden ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Eli tässä mielessä ed. Hautala on kaventamassa suomalaisten mahdollisuuksia tehdä päätöksiä itseään koskevista asioista.

Jos ed. Hautala sanoi, että tanskalaiset ovat voineet vaikuttaa EY:n sisältöön, niin eiväthän ne olleet EU:ta kannattavat tanskalaiset, vaan EU:ta vastustavat tanskalaiset, jotka voivat vaikuttaa EY:n sisältöön. Tässä mielessä tämä vaikuttaminen EY:n tulevaan kehitykseen on vuorovaikuttamista, jossa EY:n jäsenyyden vastustajilla on merkittävä rooli. Tässä tapauksessa vaihtoehto realisoituu Eta-sopimukseen, joka hyväksytään taloudellisena yhteistyönä. Taloudellisesta yhteistyöstä ei saa eristyä, tieteellisteknisessä kehityksessä pitää olla mukana, mutta siinä kaikki. Siihen lopetetaan, koska sen jälkeen tulee niitä ongelmia, jotka vievät maaltamme itsenäisyyden.

Mitä tulee ed. Haaviston esittämään kantaan, että vihreät ovat päättäneet olla Etan puolesta, minä tiedän ainakin neljä vihreää, jotka vastustavat Eta-sopimusta. Se siitä teidän kannastanne ja kaikista muistakin kannoistanne.

Ed. Zyskowicz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Lipponen antoi mielestäni hyvin selkeän kuvan jäsenprosessista, missä Suomi nyt on. Suomi pyrkii jäseneksi EY:hyn, ja lähtökohtana on luonnollisesti silloin EY:n hyväksyminen sellaisena, kuin se siinä vaiheessa on.

Kun ed. Lipponen sanoi, että Suomen ei pidä sekaantua EY:n sisäiseen taisteluun Maastrichtin sopimuksesta, niin tämäkin pitää paikkansa. Eri asia on, että suomalaisilla poliitikoilla ja suomalaisilla muutoinkin on toki oikeus ja varmasti halukin osallistua keskusteluun Maastrichtin sopimuksesta.

Olen henkilökohtaisesti aikaisemminkin sanonut ja sanon nytkin, että mielestäni tanskalaiset taisivat tehdä itse asiassa palveluksen EY:lle ja koko Euroopalle äänestäessään kansanäänestyksessä Maastrichtin sopimusta vastaan. Tällä tarkoitan sitä, että pidän sekä Suomen että myös muiden Euroopan kansojen kannalta parempana sellaista EY:tä, joka on vähemmän kunnianhimoinen, vähemmän syvälle integraatiota vievä kuin Maastrichtin sopimuksessa on tavoitteeksi asetettu.

Uskon, että Tanskan kansanäänestyksen tulos samoin kuin Ranskan kansanäänestyksen tulos kertoo siitä, että Brysselin federalistit ovat integraatiossaan ajaneet liian lujaa, pyrkineet sellaisiin tavoitteisiin ja sellaisella vauhdilla, jossa Euroopan kansat eivät pysy perässä. Mielestäni on aivan oikein, että EY:n piirissä tässä tilanteessa joudutaan tavoitteita uudelleen arvioimaan ja harkitsemaan ja toivottavasti päädytään sellaiseen tilanteeseen, sellaiseen uusittuun Maastrichtin sopimukseen, joka paremmin vastaa Euroopan kansojen käsityksiä.

Ed. V. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En kerta kaikkiaan ymmärrä, miksi täällä jatkuvasti puhutaan Euroopan unionista, Maastrichtista ja puolustuspolitiikasta. Minusta ne sopivat yhtä vähän tähän keskusteluun kuin hajuvesi lihapullaan. Nimittäin täällä kerta kaikkiaan pitäisi keskittyä siihen kysymykseen, mikä on Suomen kansantaloudellinen etu liittyen tähän Eta-sopimukseen.

Erityisen tärkeätä tämä on sen takia, että esimerkiksi vasemmistoliitto vastusti Euroopan yhteisön jäsenyyttä mm. sillä perusteella, että Suomea ajetaan eurokuntoon, työntekijän asema jatkuvasti heikkenee, työttömyys lisääntyy, kansalaisten kurjistamista tapahtuu ja sen lisäksi vielä pääomien vapaa liikkuvuus aiheuttaa sen, että juuri markkinavoimat ja kilpailukyky ikään kuin pakottavat kielteiseen kehitykseen. Nyt olisi tärkeätä, että vasemmistoliittokin ymmärtäisi, että tämä kaikki toteutuu jo Euroopan talousaluesopimuksen perusteella. Siksi olisi johdonmukaista näillä perusteilla ei vain vastustaa Euroopan yhteisön jäsenyyttä vaan myös Euroopan talousaluesopimusta.

Sama koskee myös sosialidemokraatteja, koska he ovat enimmin itkeneet sitä kielteistä kehitystä, mikä Suomessa tapahtuu markkinavoimien ja vapaan kilpailukyvyn nimissä. Mutta eihän tässä ole syynä suinkaan Euroopan yhteisön jäsenyys vaan todellakin pyrkimys Euroopan talousalueeseen ja ehdottoman vapaaseen kansainväliseen kilpailuun. Koska tämä kehitys on kielteistä, olisi johdonmukaista, että sosialide-

mokraateilla olisi myös tekoja, jotka estäisivät tämän kielteisen kehityksen.

Sen takia todella ihmettelen tätä keskustelun köyhyyttä liittyen siihen, mikä on Suomen kansantaloudellinen etu, kun puhutaan Euroopan talousaluesopimuksesta.

Ed. Korkeaoja (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Salolainen totesi Suomen asettaneen EY-neuvottelutavoitteeksi itsenäisen puolustuksen ja sotilaallisen liittoutumattomuuden. Edelleen ministeri totesi, että Suomi mahdollisesti ollessaan EY:n jäsen 95 voi itse olla myötävaikuttamassa Euroopan unionin turvallisuus- ja puolustuspoliittisen linjan jatkon kehittämiseen, mahdolliseen yhteiseen puolustukseen. Tämä antaa aiheen kysyä ministeriltä, tarkoittiko hän, että Suomen itsenäisen puolustuksen ja sotilaallisen liittoutumattomuuden politiikka ajallisesti rajoitetaan kestämään vain vuoteen 95—96 ja että me Euroopan unionin jäsenyydestä käytävissä neuvotteluissa emme edellyttäisi itsenäistä päätösvaltaa näissä kysymyksissä myöskin jatkossa, jos jäseneksi tulemme.

Olen itse ymmärtänyt asian niin, että me olemme täällä eduskunnassa asettaneet ja myös hallitus on asettanut itsenäisen puolustuksen ja sotilaallisen liittoutumattomuuden jäsenyyden ehdoksi, niin että vain tämän ehdon toteutuminen voi tuoda meidät unionin jäseneksi. Asia on silloin aika toinen kuin se, minkä käsityksen saattoi saada ministerin puheesta.

Mitä tulee Maastrichtin sopimukseen, mielestäni asia on niin, että Suomi päättää Maastrichtin sopimukseen sitoutumisesta päättäessään Euroopan unionin jäsenyydestä silloin, kun sen päätöksen aika tulee. Tässä vaiheessa ei ole kauhean mielekästä kovin paljon miettiä sen sisällön tämänhetkistä tilaa. Se muuttuu koko ajan, ja vasta unionista päätettäessä me päätämme myös Maastrichtin sopimukseen sitoutumisesta.

Ed. Sasi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hautala on aivan oikeassa siinä, että Eta-sopimuksen suurin puute on se, että Suomi ei saa päätäntävaltaa päätettäessä Euroopan linjauksista ja Euroopassa tehtävistä keskeisistä päätöksistä. Siitä syystä onkin loogista se, että Suomi jatkossa pyrkii Euroopan yhteisön jäseneksi. Mutta tällä hetkellä valitettavasti Suomelle Euroopan yhteisön jäsenyys ei ole vielä avoinna, vaan neuvottelut siitä ovat alkamassa, ja tämä tavoite voidaan toteuttaa vasta parin vuoden kuluttua. Siitä syystä on täysin loogista, että tässä vaiheessa hyväksytään Eta-sopimus ja jäsenyys tulee parin vuoden kuluttua käsiteltäväksi.

Haluan myöskin alleviivata sitä, että Suomen eduskunnan valtaenemmistön tiedossa oli silloin, kun täällä päätettiin suurella enemmistöllä, että Suomi hakee Euroopan yhteisön jäsenyyttä, että Maastrichtin sopimus oli hyväksytty viime joulukuussa, ja sen sisällön olisi pitänyt olla kaikkien tiedossa. Siitä syytä on aivan käsittämätöntä, että ministeri Salolaista arvostellaan siitä, että hän toteaa tämän tosiasian, että toki eduskunnan olisi pitänyt olla tietoinen siitä, mihin ollaan menossa ja mihin Suomi on sitoutumassa.

Tässä yhteydessä vetoan erityisesti sosialidemokraatteihin, kun Demari tänään uutisoi tämän asian: Kuunnelkaa ulkopoliittista asiantuntijaanne Paavo Lipposta, joka varsin hyvin tänään puheenvuorossaan asian selvitti.

Haluan myöskin korostaa niitä myönteisiä puolia, joita Suomen kannalta Maastrichtin sopimuksessa on. Valuuttaunioni merkitsee sitä, että talous saa tiettyä vakautta, valuuttapolitiikka saa tiettyä vakautta. Pidän erittäin järkevänä ja tarkoituksenmukaisena talouspoliittisena tavoitteena sitä, että pyrimme valuuttaunioniin.

Haluan myös korostaa sitä, että turvallisuuspoliittinen yhteistyö Euroopan rauhan turvaamiseksi jatkossa on varmasti tarkoituksenmukaista. Sille täytyy pyrkiä löytämään vain tarkoituksenmukaiset keinot.

Mitä viimeisen puolen vuoden aikana on tapahtunut, on se, että läheisyysperiaate on saanut uutta keskeistä merkitystä eli se, että asiat päätetään sillä tasolla, missä ne on tarkoituksenmukaista ja kansanvaltaista päättää. Viimeisen puolen vuoden kehitys EY:ssä tulisi nähdä myönteisessä valossa Suomen kannalta. Uskon, että on entistä helpompaa tehdä myönteinen päätös jäsenyyden suhteen tämän kehityksen johdosta.

Ed. Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni ed. Lipposen kuvaus Suomen jäsenhakemusprosessista oli aivan korrekti. Näin se on, niin kuin hän asian esitti. Sen sijaan on vähän yllättävää, että hän puhuu Tanskan demareista, jotka ovat tehneet sopimuksen SSF:n ja Radikale venstren kanssa, rupusakkina. Se oli minulle aivan uusi ajatus Suomen demareilta.

Oikeastaan pyysin vastauspuheenvuoron ed. Tainan puheenvuoroon. Kun hän sanoi, että aina vain suhtaudutaan kielteisesti Maastrichtiin mutta ei täsmennetä. Jos ei puhuta puolustuksesta, niin tämä rahaliitto mielestäni on se kaikkein keskeisin asia, jota on vaikea hyväksyä Maastrichtin sopimuksen muodossa. Sehän merkitsisi sitä, että monetaristinen talousoppi, joka nyt hallitsee koko maailmaa, jatkuisi. Yhteinen raha ja yhteinen keskuspankki merkitsevät myös sitä, että mahdollisuudet harjoittaa kansallista raha- ja valuuttapolitiikkaa, kansallista finanssipolitiikkaa, kävisivät miltei mitättömiksi. Hyvin moni kansantaloustieteilijä on viime aikoina myös huomauttanut, että ajatellen koko EY:n aluetta tämä rahaunioni ei olisi edes taloudellisesti järkevä. Muun muassa Allan Larsson Ruotsissa ja David Epstein, Harwardin yliopiston taloustieteen professori, ovat esittäneet hyvin viileätä kritiikkiä rahaunionia vastaan.

Nyt tietysti voimme toivoa, että Bill Clintonista tulisi presidentti, jolloin myös taloudellinen hegemonia vaihtuisi ja tulisi vähän sosiaalisempaa talousajattelua ensi USA:han ja sitten muutaman vuoden kuluttua myös Eurooppaan, koska nyt tarvittaisiin kyllä monetaristisen Thatcherin — Friedmanin talousopin murtamista, kun nähdään sen erittäin tuhoisat ja epäsosiaaliset seuraamukset.

Ed. H a l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olin tuskin uskoa korviani, kun kuuntelin ministeri Rehnin puheenvuoroa. On tietenkin aivan ymmärrettävää, että ministeri Rehn oman hallintokuntansa edustajana toivoo sotilaiden kannanottoja, ja tottahan sotilaat voivat esittää oman asiantuntemuksensa meidän punnittavaksemme. Mutta sillä perusteella, että sotilaat tekevät mahdollisesti maltillisempia päätöksiä kuin poliitikot, on aloitettu kymmeniä ja kymmeniä sotilasdiktatuureja.

Olin aikoina erittäin iloinen, kun Elisabeth Rehnistä tuli puolustusministeri. Ajattelin, että hänen mahdollisuudellaan vaikuttaa epäperinteisellä ajattelulla militaristiseen maailmaan voisi olla hyvin positiivinen vaikutus, mutta huomaan kyllä, että vaikutus on kulkenutkin toisenlaiseen suuntaan. Olemme vastikään ihastelleet kenraaleita lapsen asialla ja muitakin sen tapaisia ilmiöitä, jotka minun mielestäni, vaikka niistä kaikista voidaan löytää myönteisiä puolia, omalaatuisella tavalla alkavat yhdistää Suomea useimmiten Latinalaiseen Amerikkaan kuuluneisiin demokratioihin.

Toivon todellakin, että ministeri Rehn voisi selventää sitä, mitä hän tarkoitti sotilaitten maltillisemmilla kannanotoilla ja niiden paremmuudella poliittiseen päätöksentekoon nähden. Eikö poliittisella demokratialla ole enää, ministeri Rehn, teidän mielestänne mitään itseisarvoa Suomen valtakunnassa?

Puolustusministeri R e h n : Herra puhemies! Olen myös erittäin hämmästynyt, kuinka ed. Halonen on puheeni tulkinnut. Mielestäni on tavattoman tärkeää korostaa sitä, että minähän viittasin ed. Kuuskosken puheenvuoroon, jossa hän sanoi, että keskustelua eivät saa käydä ainoastaan sotilaat. Toivoin, että sotilaat kuitenkin saavat keskusteluun osallistua, koska he edustavat maltillisempaa kantaa niin Weu:hun kuin Natoon liittymisen suhteen. Myös toin vielä esimerkkinä sen, että he edustavat täysin torjuvaa kantaa YK:n uuden roolin suhteen, joka menisi väkivallan tielle, peace making, sen sijasta että meillä tällä hetkellä on hyvin voimakkaana rauhan turvaaminen, joka ei käytä väkivaltaa vaan antaa sijaa neuvotteluille.

Mielestäni näiden kantojen on päästävä myös esille, kun poliitikot ovat hyvin voimakkaasti tuoneet erilaisia näkemyksiä täällä. On hyvä, että esitetään myös maltillisempi, asiantunteva kanta, koska he tietävät täsmälleen, mihinkä väkivaltaisuudet johtavat. En halua sananvapauden epäämistä keneltäkään, en sotilailta, en poliitikoilta, en keneltäkään kansalaiselta. Mielestäni kaikilla, joilla on asiantuntemusta, täytyy olla myös oikeutensa tuoda esiin oma kantansa, niin kuin meillä jokaisella, niin kaikilla muillakin ryhmillä. Todella, tämähän on sitä maltillisempaa kantaa, jota nyt olen edustamassa.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On todella merkillistä, miten yksi puhe voidaan ymmärtää kahdella eri tavalla. Minä pyysin puheenvuoron ministeri Rehnin ensimmäiseen puheenvuoroon ihmetelläkseni, että jo on rohkeasta ja ennakkoluulottomasta naisesta tullut vanhan liturgian ja virallisten doktriinien monistaja. Toisin sanoen vielä vuosi sitten minä pidin ministeri Rehniä hyvin ennakkoluulottomana ja rohkeana naisena, joka uskaltaa puhua eri vaihtoehdoista ja niiden vaikutuksista tai siitä, onko meidän ulkopoliittinen, turvallisuuspoliittinen doktriinimme sopusoinnussa siihen maailmaan tai siihen Eurooppaan nähden, missä tällä hetkellä elämme. Tämmöisiä ei enää kuule ministeri Rehnin puheista, vaan

hän ratsastaa virallisen linjan mukaisesti, koska hän on gallupsuosikkina presidenttigallupeissa. Tätä se potentiaalinen presidenttiehdokkuus tekee!

Asiasta toiseen. Suomen ulkopoliittiset ja turvallisuuspoliittiset doktriinit ovat viidessä vuodessa muuttuneet ainakin kolmeen neljään kertaan. Viimeisin muotoilu on vasta tämän vuoden alusta. Kyllä minun mielestäni nyt on vähintäänkin aika selvittää eri vaihtoehtoja, miten ne vaikuttavat ja mikä on se maailmanpoliittinen ja Euroopan tilanne, missä tällä hetkellä Suomi elää, ja mikä on tulevaisuus.

Jos sotilaat tosiaankin ovat maltillisempia kuin me poliitikot, minä vain ihmettelen, kenenkähän kanssa ministeri Rehn siellä ministeriössä oikein seurustelee.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minun täytyy sanoa, että kun on kysymys konkreettisista kysymyksistä, esimerkiksi suhtautumisesta Weu:hun tai Natoon tai siihen, muutetaanko rauhanturvaamislakia rauhanpakottamislaiksi eli oikeudeksi sotia, niin tiedossani on eduskunnan puolustusvaliokunnan varapuheenjohtajana aivan sama kuin ministeri Rehnilläkin. Eli sotilaat, joita me käytämme asiantuntijana, ovat näissä kysymyksissä maltillisempia kuin esimerkiksi ulkoministeriöstä tulevat asiantuntijat.

Ei ole julkisesti ollut tiedossa se erimielisyys, joka näyttää tällä hetkellä vallitsevan mm. rauhanturvaamislain muuttamisesta. Olen ymmärtänyt, että ulkoministeriö haluaa tämän lain muuttamista juuri siten, että sotiminen YK:n lipun, Etykin lipun tai jonkun muun kansainvälisen järjestön lipun alla kävisi tulevaisuudessa mahdolliseksi. Silloin ne ongelmat, mihin ed. Seppänen perjantaina kiinnitti huomiota, tulevat esille, kysymykset leskistä, orvoista, ruumiiden kotiinkuljetuksista jne.

Ongelmahan tällä hetkellä on nimenomaan se, että Länsi-Euroopan unionia Weu:ta ollaan muka kehittämässä rauhanpakoteorganisaatioksi. Suomalaista rauhanturvaamislakia aiotaan muuttaa sellaiseksi, että tulevaisuudessa sen kautta olisi mahdollisuus osallistua mm. Weu:n rauhanpakotetoimintoihin.

Eri mieltä olen ministeri Rehnin kanssa siitä, onko Weu paperijärjestö vaiko ei. Se on sitä ollut, mutta me molemmat tiedämme, että tällä hetkellä Weu:ta kehitetään selkeän sotilasliiton suuntaan. Sille ollaan rakentamassa omaa armeijaa itse asiassa kolmellakin eri suunnalla. Ranskalais-saksalainen prikaati on jo olemassa. Se ilmoittaa olevansa Weu:n armeijan ydin. Toiseksi kansallisia joukko-osastoja korvamerkitään toimimaan Weu:ssa joukkoina, ja kolmanneksi Nato on tarjoamassa nopean iskukyvyn joukkojaan asevoimiksi Weu:n käyttöön tietyissä kriisitilanteissa.

En pidä oikeana sitä, että Suomi lähettäisi tulevaisuudessa, jos me olemme Euroopan yhteisön jäseniä, tällaisiin rauhanpakotetoimintoihin suomalaisia sotilaita. Mutta jotta me voimme olla tämän ulkopuolella, meidän on jäätävä Euroopan yhteisön jäsenyyden ulkopuolelle, koska Euroopan yhteisön jäsenyys velvoittaa meitä liittymään ennemmin tai myöhemmmin myös Länsi-Euroopan unioniin.

Työministeri K a n e r v a : Herra puhemies! Vaikka tänään iltapäivällä hyväksyttävä Euroopan talousaluesopimus ei sinällään sisällä suoranaisesti ensimmäistäkään ulkopoliittista velvoitetta meille suomalaisille, on tietysti täysin selvää, ettei eduskunnan tänään hyväksymä sopimus ole mitenkään vailla ulko- ja turvallisuuspoliittista merkitystä, vaan päinvastoin laveammalti katsoen Eta on aivan keskeinen elementti laajempaa eurooppalaista uutta arkkitehtuuria. Eta siis ei ole tietysti luonteeltaan eikä ainakaan vaikutuksiltaan mitenkään pelkkä kauppasopimus, vaan se luo Eurooppaan uuden monenkeskisen yhteistyöjärjestelyn, jonka kovimpana ytimenä ovat tietysti Euroopan yhteisön sisämarkkinakehityksen piirteet.

Länsi-Euroopan maiden talous- ja muulle yhteiskuntapolitiikalle ollaan toisin sanoen luomassa nyt sellaista raamia, joka sitoo nämä maat entistä tiiviimpään yhteiskuntapoliittiseen yhteyteensä. Oman taloudellisen voimansa ja vakautensa ansiosta EY samoin kuin Eta voivat edistää myös koko Euroopan mittaista taloudellista ja poliittista vakautta, joka on jo ulko- ja turvallisuuspoliittinen asia.

Se tietenkin, miten vakaudelle Euroopassa tätä myötä käy, edellyttää Euroopan yhteisön sisämarkkinoiden ja Efta-maiden asteittain kasvavaa avoimuutta Itä- ja Keski-Euroopan maiden suuntaan. Muutoin tuskin eurooppalainen vakaus on paremmalla tasolla saavutettavissa. Eta-sopimuksen mukainen monenkeskinen kaupan vapauttaminen voikin olla seuraava integraatioaskel myös näille Itä- ja Keski-Euroopan maille.

Euroopan blokkirajojen murtuminen vuosikymmenen vaihteessa raivasi poliittiset esteet

puolueettomien Efta-maiden EY-jäsenyydeltä. Komission puheenjohtajan Delorsin vuoden 1989 alussa lanseeraaman ns. kolmannen tien rakentamiselta putosi sanomansa historiallinen pohja Euroopan suuressa muutoksessa. Eta-sopimusta ei enää tarvita EY-jäsenyyden vaihtoehtona, (Ed. Tennilä: Kyllä!) vaan kyse on siitä, että Eta-järjestely on Suomelle välttämätön mutta toisaalta myös riittämätön yhdentymisratkaisu. (Ed. Tennilä: Riittävä!) Eta-sopimusta tarvitaan nyt Efta-maiden kaupallisten ja taloudellisten etujen turvaamiseksi ensi vuoden alussa toteutettavilla EY:n sisämarkkinoilla, koska vanhojen vapaakauppasopimuksien varassa meidän kilpailukykymme EY-alueella oleellisesti heikkenisi.

Eduskunnassa tänään ja viime viikolla käyty keskustelu ei vaadi osakseen vaatimuksia avoimesta keskustelusta. Tämä on sitä avointa keskustelua. Eräs kollegoistamme luonnehti tätä jopa hervottomaksi ulko- ja turvallisuuspoliittiseksi keskusteluksi Suomen puolueettomuuden ja EY-jäsenyyden suhteen.

Herra puhemies! Ne, jotka ovat täällä väittäneet, että Suomi ei voi olla puolueeton Euroopan unionin jäsenenä, ovat mielestäni aika lailla oikeassa. Mutta ne, jotka puolestaan väittävät, että Suomi ei voi olla sotilaallisesti liittoutumaton eikä Suomi voi vastata omasta puolustuksestaan Euroopan unionin jäsenenä, ovat puolestaan aika lailla väärässä.

Maastrichtin sopimuksessa päätettiin tiivistää oleellisesti yhteisömaitten ulko- ja turvallisuuspoliittista yhteistyötä. Vaikka se on edelleen luonteeltaan nimenomaan hallitusten välistä yhteistyötä ilman todellista ylikansallista päätöksentekoa, EY ja EU näyttävät tiivistävän ulko- ja turvallisuuspoliittista toimintaansa niin, että jäsenmaiden viitekehys on entistä selvempi samankaltaisuudessaan.

Yhteisön jäsenten lojaalisuus yhteisön arvojen ja päämäärien edistämisessä on myös meidän suomalaisten lähtökohta. Sen sijaan Maastrichtin sopimuksessa yhteinen puolustuspolitiikkaa ja erityisesti yhteinen puolustus ovat vähintäänkin kahden lukon takana.

Maastrichtin sopimuksessa vältettiin Naton aseman horjuttamista, ja unionin puolustuspoliittisia kehitysnäkymiä tarkastellaan uudestaan nykynäkymin vasta vuonna 96. Suomi olisi toisin sanoen EU:n jäsenenäkin sotilasliittojen ulkopuolella ja tulisi joka tapauksessa vastaamaan myös omasta puolustuksestaan. Edes Weu:n jäsenyys ei tätä asiaa juuri muuksi muuttaisi, sillä Weu on eräässä mielessä kuitenkin kaikesta huolimatta sotilaspoliittisesti tarkasteltuna edelleen optio.

Pääministeri Aho EY-jäsenyyttä koskeneessa tiedonantokeskustelussa ilmaisi, mihin on viitattu, että Suomi on valmis hyväksymään Maastrichtin sopimuksen jäsenyysneuvottelujen perustaksi. Se on mielestäni olennaista. Tämä on hallituksen yhteinen linjaus siitä, minkälaisen yhteisön jäsenyydestä Suomi on valmis aloittamaan neuvottelut.

Vaikka Maastrichtin sopimus on viime aikoina tunnetulla tavalla kokenut kovia Euroopan yhteisön jäsenmaiden kansanäänestyksissä, se on kuitenkin edelleen pohja. Se on pohja, jolta uskoakseni neuvottelut ilmeisesti ensi vuoden alusta ollaan starttaamassa. Se, minkä sisällön ja muodon puolestaan Maastrichtin sopimus lopulta saa EY:n sisäisessä käsittelyssä, ei ole yksinomaan eikä valtaosin eikä edes merkittävässä määrin Suomen käsissä oleva kysymys, vaan Suomen tulee tehdä omat johtopäätöksensä omissa jäsenyysneuvotteluissa. Muusta tässä asiassa ei voi olla kysymys.

Jo viime keväänä piti itse asiassa kaikille olla selvää sen, että olemme hyppäämässä liikkuvaan junaan, kehitysilmiöön, jolla ei ole pysähdyspistettä. Uutta olisi nyt vain se, jos juna nyt kulkisi jonkun matkaa eteenpäin Maastrichtista tai jäisi tuolle asemalle saapumatta.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli mielenkiintoista kuulla ministeri Kanervan ulkopoliittinenkin puhe. Ehkä Varsinais-Suomestakin saadaan mies presidenttikisaan, olin sellaista otetta puheessa kuulevinani.

Mitä tulee itse asiaan, meillä on kolmekin porrasta tässä integraatiossa: Eta-vaihtoehto, nykyisen EY-yhteistyön kaltainen tilanne tai Euroopan unionin jäsenyys. Omalta osaltani olen myös jäänyt pääministerin Maastricht-lausuntoon sekä ulkomaankauppaministeri Salolaisen lausuntoihin kaipaamaan parempaa muotoilua, erityisesti Salolaisen osalta vähemmän ylinnokkuutta.

Ed. Lipponen puhui rupusakista Pohjoismaiden yhteydessä. Jäin ihmettelemään, mitä hän sillä tarkoitti. Onko se jokin sosialidemokraattinen linjaus tässä yhteydessä? Mutta eikö todellakin meillä tässä yhteydessä pitäisi olla enemmän Pohjoismaista yhteistyötä? Tietysti Eta sitä jo tuo. Eta-ratkaisu voisi olla mielestäni kyllä meille hyvä ratkaisu pysyvänä. Meidän pitäisi nimen-

omaan Pohjoismaiden kanssa, erityisesti Norjan ja Tanskan kanssa, löytää omia linjauksia. Paljon turhemmissakin asioissa tehdään pohjoismaista yhteistyötä kuin tällaisessa suuressa kysymyksessä. Kun ajattelemme Pohjoismaiden taloutta, olemme kaikki Euroopan laidalla, velkaisia pieniä kansantalouksia omine pankkikriiseinemme. Kyllä Pohjoismaiden pitäisi katsoa myös omaa etuaan määrätietoisesti. Jäin ihmettelemään, miksi tässä kysymyksessä Pohjoismaiden yhteistyö on näin heikoilla.

Puhetta ryhtyy johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. T a i n a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ed. Ala-Nissilän kanssa samaa mieltä siitä, että Pohjoismaiden pitäisi tiivistää yhteistyötään, mutta nimenomaan EY:ssä ja mahdollisesti EY:n jäsenenä. Toivon, että Pohjoismaat voisivat olla tukemassa maltillisen etenemisen linjaa, koska liian nopea eteneminen voi aiheuttaa konflikteja, kun kansojen välinen yhteistyö etenee liian nopeasti. Tässä suhteessa olen samaa mieltä kuin ed. Zyskowicz, joka totesi, että meidän tulee tukea hidasta etenemistä Maastrichtin sopimuksen täytäntöönpanossa.

Maastrichtin sopimus ei todellakaan ole mikään lopullinen päätös, josta kaikki yksityiskohdat on jo päätetty, kuten ed. Wahlström antoi ymmärtää. Mielestäni myös Suomi voisi omalta osaltaan olla mukana varsinkin EY:n jäsenenä Maastrichtin sopimuksen eteenpäin viemisessä siltä osin kuin se on mahdollista. Tässä asetetaan todellakin tavoitteita. Jonkin verran on yksittäisiä sopimuksiakin jo toteutettavista asioista, mutta moni asia sopimuksessa on nimenomaan tavoite, jonka toteuttaminen on vasta vuosien kysymys.

Näin on ymmärtääkseni myös rahaunionin kohdalla. Sen mielekkyys ja järkevyys maiden kannalta varmasti pohditaan vielä moneen kertaan. Ei sitä piruuttaan ole sovittu eikä maiden etujen vastaisesti, vaan sen tarkoituksena on luoda järkevä talouspolitiikka Eurooppaan.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastausta ed. Sasin puheenvuoroon. Minusta oli melko härskiä se, mitä ed. Sasi sanoi todetessaan, että kansanedustajien olisi pitänyt tietää, mitä Maastrichtin sopimus pitää sisällään, kun jäsenhakemuksen jättämisestä äänestettiin. Ei lohduta ollenkaan, että sanotaan jälkikäteen, että olisi pitänyt tietää, kun hallitus tosiasiallisesti ei antanut minkäänlaisia mahdollisuuksia rivikansanedustajille tietää, mitä Maastrichtin sopimus täsmällisesti ottaen pitää sisällään. Luulen, että olin niitä harvoja kansanedustajia, jotka olivat saaneet Maastrichtin sopimuksen englanninkielisenä Tanskan kautta haltuuni, ja olen lukenut sen huolellisesti.

Mutta minusta on järkyttävää, että jälkikäteen ed. Sasi viisastelee, että olisi pitänyt tietää ja sillähän tämä asia on sitten kunnossa ja on oltu hyväksymässä, ne jotka ovat olleet hyväksymässä. Tällaista menettelyä ei pitäisi lainkaan suosia. Pelkään, että sama tapahtuu juuri nyt Euroopan talousaluesopimuksen kohdalla. On noin 190 kansanedustajaa, jotka ovat kilpaa hyväksymässä sen. Mutta kun olen kysynyt, mitkä ovat ne kansantaloustieteen perusteet ja periaatteet, jotka puoltavat sitä, että tämä sopimus on Suomen kansantalouden etu, en ole kuullut vielä yhtäkään vastausta. Sitä ei kuultu kaksi vuotta sitten, ja pelkäänpä pahaa, että täällä puhutaan niin paljon kaikesta muusta, että en tule sitä vastausta myöskään kuulemaan, ennen kuin asiasta on jo äänestetty.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasi iloitsi mahdollisuudesta osallistua päätöksentekoon, kun me tulemme EY:n jäseneksi. Sillä osallistumisprosentilla, joka meillä tulee olemaan esimerkiksi Euroopan parlamentissa, niin se on aivan sama kuin hyttysen ininä Houtskarin majakan katolla. Sillä ei ole mitään merkitystä, se on täysin saletti, sen osaa jokainen laskea, jos ei muuten niin laskukoneella.

Mitä tulee valuuttajärjestelmään, kun me sitoudumme EY:n valuuttajärjestelmään, me voimme liikkua plus/miinus 2 prosentin liikkumavaralla valuuttaputkessa. Me olemme nähneet, että juuri se, että me aikoinaan pyrimme pysymään näin tiukoissa rajoissa vuosi sitten, aiheutti osaltaan sen, että me olemme taloudellisesti vaipuneet näin syvälle. Meidän taloutemme ylösnousu on suurelta osin sen ansiota, että meillä on markka devalvoitu tai devalvoitunut reilusti yli 20 prosenttia.

Me tarvitsemme jatkossakin tätä mahdollisuutta, koska meidän tuotantopohjamme vientiin on niin kapea ja haavoittuvainen. Me emme menesty, jos meillä ei ole mahdollisuutta vastaaviin toimenpiteisiin myös tulevaisuudessa.

Tämä on yksi pahimpia asioita, joka meitä kohtaa, kun me menemme Eurooppaan ja nimenomaan eurooppalaiseen valuuttajärjestelmään.

Minä kunnioitan suuresti ministeri Kanervaa, hänellä on jopa työllisyyspoliittisia ansioita ainakin minun silmissäni. Mutta minä en voinut sille mitään, että kun pidempään kuuntelin hänen puhettaan, minulle tuli epäilys, että hän on joko jostakin löytänyt tai sitten sekoittanut papereihinsa ministeri Väyrysen vajaa puoli vuotta sitten pitämän puheen. Ne olivat täysin samoja asioita, leikittiin jälleen puolueettomuudella, sotilaspoliittisella liittoutumattomuudella. Kun oikein ahtaalle joudutaan, lopuksi sanotaan, että ainakin Käkisalmen alueella meillä pitää olla oikeus tapella yksin venäläisiä vastaan ilman eurooppalaisten apua. Tämä on juuri sama tarina, joka on aikoinaan Väyrysellä ollut, josta hän ei nykyisin enää puhu mitään.

Ed. H a l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Rehn on jo poistunut, mutta kerroin hänelle etukäteen, että aion hänen poissa ollessaankin käyttää puheenvuoron, ja kerroin myös sen sisällön.

Kysyin nimittäin ministeri Rehniltä, onko demokratialla hänen mielestään enää prosessina mitään merkitystä, kun hänen mielestään sotilaiden mukaantulo puolustuspoliittiseen keskusteluun on nimenomaan tervetullutta sen vuoksi, että he ovat maltillisempia kuin monet poliitikot. Kuitenkin turvallisuuspolitiikka on kokonaisuus, johon kuuluvat sekä ulkopolitiikka että puolustuspolitiikka. Se, että ed. Laakso katsoi erittäin myönteisenä sitä seikkaa, että sotilaat ovat osoittautuneet heidän valiokuntansa kuuntelussa konkreettisissa asioissa huomattavasti rauhanomaisemmiksi kuin ulkoministeriön asiantuntijat, on tietysti kahden asiantuntijaryhmän keskinäistä vertailua. On valitettavaa, jos näin olen. Molemmat voisivat tietysti olla kovastikin rauhaa ajavia.

Mutta kysymys ei ollut tästä, vaan kysymys oli siitä, onko nimenomaan demokraattinen järjestelmä, poliittisesti vastuunalainen parlamentti ja hallitus, se joka vastaa meidän turvallisuuspolitiikastamme. Minä en voi ymmärtää ministeri Rehnin vastausta muuten kuin siten, kuten hän itse sanoi, että sisältö oli tärkeämpi. Se tie on vaarallinen. Demokraattisessa prosessissa voi tulla hyviä tai huonoja vastauksia, mutta se on prosessina sinänsä erittäin tärkeä. Sen me voimme kansainvälisestä yhteisöstä joka päivä todeta, että sotilaat eivät koskaan ryhdy toimenpiteisiin sen vuoksi, että he haluaisivat olla pahoja. Juuri sen takia sotilaallisen järjestelmän pitää olla parlamentaarisen kontrollin alaisena, jottei vahinkoja pääsisi tulemaan. Ei ole sattumaa se, että sotilaat eivät Suomessa voi olla poliittisten järjestöjen jäsenenä.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoron ministeri Ilkka Kanervan puheenvuoroon. Jos minä ymmärsin hänen ajatuskulkunsa oikein, hän sanoi, että puolueettomuus ja sotilaallinen liittoutumattomuus eivät sovi yhteen Maastrichtin sopimuksen kanssa ihan perimmältään ja viime kädessä. Jos tulkintani on oikea, olemme samaa mieltä. Tässä tuleekin se syy, miksi me emme voi EY-jäsenyyttä hyväksyä, kun EY:stä Maastrichtin sopimuksen mukaisesti kehitetään Euroopan unionia, jolla on yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka ja joka suuntautuu yhteiseen puolustukseen. Minusta puolueettomuuden ja sotilaallisen liittoutumattomuuden merkitys ja arvo on säilynyt. Meidän pitää pyrkiä pysymään kaikkien mahdollisten konfliktien ja selkkausten ulkopuolella. Se on Suomen kansan kansallinen etu. Jos me olemme liittoutuneita sotilaallisesti, missä ollaan mukana, siitä me emme enää itse päätä, ja se on minusta suunnaton menetys meille.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta ministeri Kanerva sanoi selkeästi sen, että puolueettomuus ei sovi yhteen Maastrichtin sopimuksen kanssa. Näin se on, ja minä en ymmärrä, että salissa esiintyy sen tyyppistä sosialidemokraattista realismia, joka edelleenkin tavalla taikka toisella yhdistää nämä kaksi yhteensopimatonta käsitettä. Mielestäni voitaisiin sopia, että puolueettomuus ei sovi yhteen Suomen EY-jäsenyyden kanssa, saati Maastrichtin sopimuksen sisällön kanssa.

Mitä tulee toiseen kysymykseen, josta ministeri Kanerva puhui, sotilaspoliittiseen liittoutumattomuuteen, hän antoi ymmärtää, että se on Suomen tavoite ja sotilaspoliittinen liittoutumattomuus sopii yhteen Maastrichtin sopimuksen kanssa. Siinä kysymyksessä minä väitän, että sotilaspoliittinen liittoutumattomuus on välivaihe. Se on sen tyyppinen välivaihe, että vielä ei ole päästy sopimukseen Naton realisoimisesta ja siitä, mitä tulee Naton jälkeen Eurooppaan tilalle. Sen takia Maastrichtissa ei voinut tulla kysymykseen Nato, koska Maastrichtissa USA ei ollut osapuoli.

Mutta tarkoitus on tulevaisuudessa ymmärtääkseni, että Weu:lle tulee enemmän sotilaspoliittisia tehtäviä, ja olen kuullut Suomessakin käyneiden Weu:n korkea-arvoisten edustajien sanovan, että Suomen on Weu:hun otettava kantaa ja Suomen ei ole mahdollista pysytellä Weu:n ulkopuolella siinä tapauksessa, että Suomi liittyy EY:n jäseneksi. Tässä mielessä meitä odottaa turvallisuuspoliittinen kannanotto. Tulevaisuudessa me joudumme ottamaan kantaa joko Weu:n jäsenyyden tai Naton jäsenyyden puolesta. Siinä mielessä ajan pelaaminen sillä, että olisi olemassa vaihtoehtona sotilaallinen liittoutumattomuus, ei pidä paikkaansa.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ministeri Kanervan puheenvuoro sai minut entistä enemmän vakuuttuneeksi siitä, että hallituksen sisällä tulkitaan Maastrichtin sopimuksen ja Suomen EY-jäsenyysneuvottelujen suhdetta kahdella eri tavalla ja kahdella ristiriitaisella tavalla.

Siinä, missä pääministeri Aho Suomen hallituksen kantana ilmoittaa yksiselitteisesti Suomen hyväksyvän Maastrichtin sopimuksen, ministeri Kanerva totesi, että jäsenyysneuvottelujen pohjana on Maastrichtin sopimus. Todettakoon, että samaa kannanottoa ministeri Salolainen myötäili myös viime perjantaina. Ministeri Salolainen totesi perjantaina, että Suomi ei ole ilmoittanut mitään sellaista, mistä se ei voisi vielä neuvotella hyväksyessään Maastrichtin sopimuksen. Ministeri Salolainen toissapäivänä korjasi puheenvuoroaan samaksi, jonka pääministeri Aho on aikaisemmin jo ilmoittanut. Lyhyesti ongelma on se, onko Maastrichtin sopimus vain neuvottelupohja vai onko se jo hyväksytty sopimuskokonaisuus, niin kuin Suomen hallitus on ilmoittanut.

Kun myös ed. Zyskowicz piti hyvänä sitä, että Maastrichtin sopimusta revidoitaisiin, käsitykseni mukaan tämäkin osoittaa hallituspuolueiden sisällä näkemystä, että Maastrichtin sopimuksesta tullaan vielä neuvottelemaan. Itse tietenkin toivoisin, että muuttunut todellisuus otettaisiin huomioon ja tällainen avoin valtakirja Maastrichtin sopimuksen hyväksymisestä vedettäisiin takaisin.

Tarkennuksena vielä toteaisin sen, että Natosta on maininta Maastrichtin sopimuksessa. Maastrichtin sopimus velvoittaa Euroopan yhteisön jäsenmaat Euroopan unioniksi muuttumisen jälkeen harjoittamaan sellaista ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, joka ei ole ristiriidassa Pohjois-Atlantin sotilasliiton Naton tavoitteiden kanssa.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Työministeri K a n e r v a : Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä haluan kerrata sen vakaan näkemykseni, jonka yritin muotoilla puhujakorokkeelta hyvin täsmällisesti ilmoittaessani, että hallituksen linja on yhteisesti ollut se, että Maastrichtin sopimuksen ja jäsenyysneuvottelujen perusta on se, johon me olemme ottaneet kantaa. Me tiedämme kaikki, että Maastrichtin sopimus on ollut viime aikoina erittäin kovassa arvioinnissa eri jäsenmaissa ja tämä sopimus on tietysti liikkuva juna, jonka lopullista luonnetta, sisältöä ja muotoa emme voi sataprosenttisella varmuudella tänä päivänä tietää. Suomen kanta Maastrichtin sopimukseen muotoutuu tietysti sitä kautta, miten meidän jäsenyysneuvotteluissamme tulee loppujen lopuksi käymään.

Otin myös kantaa puheessani puolueettomuuden ja sotilaallisen liitttoutumattomuuden kysymykseen Euroopan unionin kysymyksessä. Muotoilin asian sillä tavoin ja haluan sen tässä yhteydessä väärinkäsitysten välttämiseksi kerrata, että ne, jotka ovat väittäneet, että Suomi ei voi olla puolueeton Euroopan unionin jäsenenä, ovat koko lailla oikeassa. Siis sille näkemykselle löytyy perustelunsa. Mutta ne, jotka puolestaan ovat väittäneet, että Suomi ei voi olla sotilaallisesti liittoutumaton eikä Suomi voisi vastata omasta puolustuksestaan Euroopan unionin jäsenenä, ovat mielestäni vähintäänkin aivan yhtä lailla väärässä, ovat siinä arviossaan metsässä. Näin me voimme tehdä riippumatta siitä, olemmeko EU:n jäsenenä vai ei.

Ed. L i p p o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt olisi hyvä, että niin hallituksessa kuin eduskunnassakin keskityttäisiin pääasiaan, siihen että tämä sopimus hyväksytään ja sen jälkeen ryhdytään vakavasti paneutumaan EY:n jäsenyyspyrkimyksiin, siihen että me saamme lausunnon komissiolta. Sen jälkeen pitää eduskunnan saada selvitystä, mitkä ovat hallituksen neuvottelutavoitteet, ja silloin me olemme jo aika pitkällä. Sitten jää nähtäväksi, milloin varsinaiset neuvottelut alkavat.

Tähän pyrkimykseen ei sovi lainkaan se, että me lähtisimme johonkin sellaiseen EY:n sisäiseen puuhaan, jossa muodostettaisiin rintamaa niistä maista, jotka eivät osaa hoitaa omia asioitaan. Tätä minä tarkoitan rupusakilla. Ei tässä ole kysymys sosialidemokraateista vaan Tanskan tapauksessa siitä, että sosialistinen kansanpuolue vaa'ankieliasemassaan sai ujutettua sellaisen lausuman, että pitäisi muut Pohjoismaat vetää tällaiseen hölmöön puuhaan EY:n sisällä. (Ed. Laakso: Tanskan sosialidemokraatit olivat mukana!) Sosialidemokraatit ovat olleet kriittisiä mm. Ruotsissa mutta hyväksyvät Maastrichtin sopimuksen lähes sellaisenaan. Allan Larssonin kritiikki on kohdistunut vain yhteiseen rahaan. Se on siis kysymysmerkki, joka on sellainen myös EY:n sisällä, ja tästä minusta aivan hyvin voidaan keskustella.

Ed. Zyskowicz oli ihan oikealla asialla siinä, kun hän peräänkuulutti keskustelua EY:n tulevaisuudesta. Tähän meidän täytyy tottua, että me olemme ikään kuin jo jäsen, kun me olemme Etassa ja joudumme ottamaan näihin asioihin kantaa, osallistumaan keskusteluun, kunhan me vain emme vahingoita peruspyrkimystä, tärkeintä asiaa, joka on pääseminen jäseneksi, meidän omien etujemme turvaaminen. Eräs näistä eduista on se — ja tämä on lähialuepuolueettomuuden todellinen sisältö — että Suomi ei halua joutua aseelliseen konfliktiin Venäjän kanssa. Tästähän siinä on kysymys eikä puolueettomuudesta, ja tämä etu meidän täytyy voida turvata myös EY:n jäsenenä.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. T a i n a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Veljet vasemmalla luovat mielestäni aivan oikeutetusti uhkakuvaa siitä, että suomalaiset joutuisivat sotimaan jossakin Suomen rajojen ulkopuolella liittoutuessaan muiden maiden kanssa. Mielestäni tätä kysymystä täytyy kuitenkin katsoa myös Euroopan näkökulmasta siinä mielessä, voisimmeko me nähdä jossakin tulevaisuudessa sellaisen uhkakuvan, jossa Eurooppa joutuu omia rajojaan ja omia arvojaan puolustamaan, ja katsoisiko Suomi siinä tilanteessa kuuluvansa Euroopan maiden joukkoon ja katsoisiko se kenties velvollisuudekseen olla puolustamassa paitsi Eurooppaa myös samalla itseään. Toivottavasti tällaista uhkakuvaa ei ole tulevaisuudessa edessä, mutta käsittääkseni Maastrichtin sopimus perustuu siihen mahdolliseen uhkakuvaan, että näin voisi olla.

Toinen on sitten se puoli asiaa, uskooko Suomi pärjäävänsä aina kaikissa konflikteissa yksin. Uskommeko me, että me viiden miljoonan kansana olemme niin sitkeä ja kaikkivoipa, että me emme tarvitse ketään? Minä luulen, että tällaisia konflikteja ei enää kovin helposti synny, joissa Suomi olisi yksin taistelemassa jotakin toista valtiota vastaan, vaan kyllä me todennäköisesti olisimme konfliktissa, jossa on muitakin osapuolia. Voisi olla turvallisempaa Suomen kannalta, että meillä olisi myös liittolaisia.

Nämä eivät kuitenkaan nyt varsinaisesti liity Eta-sopimukseen, mutta varmasti on tärkeää, että näistä kysymyksistä keskustellaan, koska Eurooppa on niin valtavasti muuttunut viimeisten vuosien aikana. Luulen, että myös Venäjä eurooppalaisena valtiona ja entiset sosialistiset maat ovat samassa keskustelussa mukana, koska ne tulevaisuudessa edustanevat samoja arvoja kuin läntinenkin Eurooppa.

Ed. K o s k i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron lähinnä ed. Laakson puheiden johdosta. Hän on nyt ei-juristina alkanut harrastaa niin voimakasta käräjäjuristeriaa, että olisi aika siirtyä ehkä asiallisempaan poliittiseen keskusteluun. Käräjäjuristeriaksihan voidaan luonnehtia semmoista pilkunfiilausta, jolla halutaan pimittää tai peittää suuria päälinjoja epäolennaisuuksien taakse. Kyllähän tässä kuitenkin täytyisi muistaa se, että on erittäin suuret kansalliset intressit kysymyksessä ja yksittäisten ministerien holtittomat tai hervottomatkin lausunnot pitää asettaa yhteyksiinsä. Ei siellä nyt sen kaltaista valtavaa linjaerimielisyyttä ilmeisesti ole kuin tässä nyt on haluttu näillä rivienvälien lukemisella löytää.

Olennaista on tietysti se, että me joudumme hakemaan liiton jäsenyyttä. Olisi kai aika outoa, jos jäsenyyttä hakeva voisi edellyttää, että liiton pitää muuttaa sääntöjään tai tavoiteohjelmaansa. Sellainen oli ehkä meilläkin Teiniliiton puuhissa joskus tapana, että liiton ulkopuoliset tekivät keskeiset ratkaisut liiton sisäisistä asioista, mutta me emme kai voi sen varaan rakentaa tätä EY- ja integraatiopolitiikkaamme.

Puolueilla ja poliittisilla toimihenkilöillä on kaikki mahdollisuudet ottaa kantaa siihen, minkälaista Euroopan unionia halutaan ja mitä Maastrichtin sopimukselle pitää tehdä, mutta

Suomi jäsenyyttä hakevana ei voine kovin pitkälle mennä politikoimaan sillä, mitä toinen kansojen välinen liitto tekee.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Taina antoi ymmärtää, että Maastrichtin sopimuksen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittiset velvoitteet olisi kirjattu tähän sopimukseen siksi, että Eurooppa joutuu puolustamaan mahdollisesti tulevaisuudessa omia rajojaan ja omia arvojaan. Todettakoon, että kaikissa niissä keskusteluissa, mitä Länsi-Euroopan unionin, Weu:n, johdon kanssa mm. Suomessa ja Suomen rajojen ulkopuolella on käyty, Weu:n johto on pitänyt lähtökohtana näiden Euroopan arvojen ja Euroopan rajojen puolustamista ensi sijassa Euroopan ulkopuolella: Pohjois-Afrikassa ja Lähi-idässä. Itse asiassa onkin kyse siitä, että Eurooppa ei tarvitse uutta armeijaa puolustaakseen Euroopan rajoja, vaan puolustaakseen eräiden entisten siirtomaavaltojen intressejä Euroopan rajojen ulkopuolella, ja Suomi aiotaan vetää tämän kaltaiseen sotilaalliseen liittoutumaan mukaan. Tästä on kysymys.

Toiseksi haluaisin todeta ed. Lipposelle sen, että totta kai Suomella täytyy olla omat kansalliset tavoitteet suhteessa Maastrichtin sopimukseen. Ei voi olla niin, että meillä ei olisi esimerkiksi omia tavoitteita suhteessa Maastrichtin sopimukseen. Sellaiseen tilanteeseen me olemme nyt joutuneet, kun Suomi on ilmoittanut hyväksyvänsä Maastrichtin sopimuksen sellaisena, kuin se on kirjattu viime joulukuussa. Ei tämä voi olla meidän kansallisten etujemme mukaista politiikkaa.

Täytyy muistaa, että kun esimerkiksi Englanti kiiruhtaa Suomen EY-jäsenyyttä, niin Englannilla on omat kansalliset tavoitteensa mm. EY:n laajentumisen suhteen. Englanti on valmis laajentamaan EY:tä sellaisten valtioiden osalta, jotka tukevat esimerkiksi Englannin ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittisia tavoitteita. Aivan samalla tavalla jokaisen valtion pitäisi omista kansallisista lähtökohdistaan tarkastella niin EY-jäsenyyttä kuin Euroopan unioninkin muotoutumista. Aivan kummalliselta tuntuu se, että me emme saisi ottaa kantaa Maastrichtin sopimukseen. Tämän kaltainenhan oli ed. Lipposen puheenvuoron ydinsisältö.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. W a h l s t r ö m (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Lipponen kehotti meitä pysymään asiassa eli siinä, että nyt on kyseessä Eta-sopimus ja nimenomaan sen päättämisestä on kysymys ja on tärkeätä saada tuo päätös aikaan ja toimia sitten eteenpäin EY-jäsenyyden turvaamiseksi. Tässä kohden minusta on hämmästyttävää, että sosialidemokraattien kanta on se, että olemme jo nyt EY:n jäseniä. Se on todella hämmästyttävää, sillä myös tämä puolue, sosialidemokraatit, on ilmoittanut olevansa kansanäänestyksen kannalla, eli vasta kun neuvottelutulos on aikaansaatu, päätetään siitä, liitymmekö Euroopan unionin jäseneksi vai emme. Jos me lähdemme toimimaan sillä tavoin kuin täällä ed. Lipponen sanoo. Ei meillä ole mitään neuvoteltavaa enää, jos me alamme toimia ikään kuin me olisimme nyt EY:n jäsenenä ja alistumme kaikkeen. Sen vuoksi minusta pitäisi nyt pitää mielessä tosiasiat ja lähteä siitä, että Eta on todellakin Euroopan unionin jäsenyyden selvä vaihtoehto eikä siitä ole pakko mennä eteenpäin, jollei haluta.

Ed. P. L e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä täytyy ihmetellä tätä EY-intoilua tässä salissa. Nähtävästi kaikki tietävät vuosikymmenen lopulla, että EY tulee hajoamaan omaan mahdottomuuteensa. Eihän sellainen byrokratia, joka sinne on nyt rakennettu ja jota kustannetaan ehkä jatkossa suomalaisten veronmaksajien varoilla, tule kestämään, mutta sen tulemme näkemään tulevina vuosina.

Kun nyt kuulostelee tätä keskustelua, niin mitä ehtoja Suomi aikoo EY-keskustelussa saada aikaan? Toissa keväänä 56 ehtoa asetettiin tässä salissa Eta-neuvottelijoille; yhtään ei mennyt perille. Näin tulee käymään myös EY-neuvotteluissa, ja nyt kun tässä on jo tullut sellaisia painotuksia, että me olemme jo EY:ssä, niin totta kai ne huomataan Brysselissä ja koetaan niin, että suomalaisethan tulevat maksumiehiksi ilman ehtoja. Näinhän käytännössä tulee tapahtumaan. Nyt vain yritetään meitä suomalaisia sumuttaa näillä asioilla.

Aikoinaan puhuttiin, että me emme menetä puolueettomuuttamme liittyessämme EY:hyn. Nyt ruvetaan sanomaan, että meidän pitäisi mennä jo Natoon jäseneksi. Ihmetellä kyllä täytyy! Puhuttiin pari vuotta sitten, ettei tarvitse sosiaaliturvaa purkaa Suomessa. Nyt ollaan jo toista mieltä. Nyt tulee lakiesityksiä, joissa sitä puretaan. Perusteena on Eta-lainsäädäntö. Ih-

metellä täytyy, kuka tässä salissa puhui kaksi vuotta sitten totta.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä ed. Lipposelle täytyy toisaalta antaa myös tunnustusta siitä, mitä hän sanoi, eli kyllä hän aika avoimesti ja vastaansanomattomalla logiikalla kertoo sen, mitä meille tapahtuu EY-jäsenenä ja mikä on siinä asiassa tärkeää. Kyllä me joudumme hyväksymään EY:n sellaisena kuin se on ja vielä enemmänkin, EY:n sellaisena kuin Maastrichtin sopimus edellyttää. Tämän takia mielestäni sosialidemokraattien yleinen tavoite tässä asiassa hämärtyy sen tosiasian alle, mitä ed. Lipponen täällä jatkuvasti tuo esille. Ed. Lipponen on oikeassa, ja sosialidemokraattinen realismi siinä muodossa, kuin sitä täällä yleisesti markkinoidaan, on väärässä eli sosialidemokraattinen realismi antaa ymmärtää, että voitaisiin vaikuttaa näihin asioihin vielä. Ei voida vaikuttaa.

Itse asiassa tässä juuri me vasemmistoliittolaiset joudumme sosialidemokraattien kenttäväen osalta tekemään myös sitä työtä, jota kukaan sosialidemokraatti ei täällä salissa tee. Paitsi että puolustamme Suomea EY-jäsenyydeltä, koetamme saada aikaan sellaisia vaihtoehtoja, jotka ovat EY-jäsenyydelle todellisia vaihtoehtoja, niin kuin on tämä Eta-sopimus, todellinen vaihtoehto EY-jäsenyydelle. Olemme sen kannalla. Mutta minusta sosialidemokraatit ovat ajautumassa hyvin suuriin ongelmiin tässä kysymyksessä, ei ed. Lipponen, vaan muu osa sosialidemokraattista joukkoa, josta ei löydy kenttäväen puolustajia silloin, kun tämä kenttäväki suhtautuu kriittisesti Suomen EY-jäsenyyteen.

Ed. P a l o h e i m o : Arvoisa puhemies! Ilmoitan aluksi, että puheenvuoroni ylittää jonkin verran kirjoittamattoman sopimuksen 15 minuutin aikarajan. Pidän ylitystä hyväksyttävänä, koska käsiteltävänä on sodanjälkeisen aikamme ehkä merkittävin päätös ja koska haluan perustella kantani seikkaperäisesti eduskunnan pöytäkirjoihin ja koska näin monelle vastauspuheenvuorollekin on annettu sija.

Kannatan ed. Aittoniemen ehdotusta, että käsiteltävänä olevat lakiehdotukset ja sopimus hylättäisiin. (Ed. Riihijärvi: Hyvä!) Kantani on minulle selviö siitä huolimatta, että näen sopimuksessa useita pienpiirteisiä, pinnallisia ja lyhytjänteisiä etuja. (Ed. Seppänen: Haluaako ed. Paloheimo pikajunalla Brysseliin?) Nuo edut ovat kuitenkin rihkamaa verrattuna merkittävään haittaan, joka sopimukseen liittyy. Puhun luonnollisestikin ulkomaalaisomistuksen vapauttamisesta.

Siitä lähtien kun integraatiosta on eduskunnassa keskusteltu, olen suhtautunut myönteisesti sopimukseen kuitenkin sillä ehdottomalla varauksella, että suomalainen maaperä, Suomen luonnonvarat ja suomalainen maisema kaikissa olosuhteissa kuuluvat täällä asuvien ihmisten päätösvallan piiriin. Jos päätösvalta niistä menee, menee kaikki. Mitkään miljardit eivät sitä korvaa.

Eduskunnalle on esitelty kysymyksestä ensin kaksi selontekoa ja tiedonanto, sitten ulkoasiainvaliokunnan mietintö ponsineen evästykseksi neuvottelijoille. Kun sopimus on ministeritasolla viime keväänä allekirjoitettu, se tuodaan parafoitavaksi noin kolme vuotta ensimmäisen seikkaperäisen keskustelun jälkeen. Kun keväällä 1990 valtioneuvoston selonteko jätettiin UaV:n käsittelyyn, halusin ulkomaalaisomistuksesta selkeän kielteisen kannanoton ja sanoin mm. seuraavaa: "Haluaisin sitoa hallituksen kädet siinä vaiheessa, kun hallitus lähtee neuvottelemaan näistä kysymyksistä." Samoin sanoivat monet muutkin. Seuraavassa poimintoja pöytäkirjoista marraskuulta 89 ja maaliskuulta 90.

Ed. Jaakonsaari SDP:n ryhmäpuheenvuorossa 28.11.89: "Maapolitiikalla, kaavoituksella ja kuntien etuosto-oikeuden käytöllä voidaan tehokkaasti torjua mahdollisia uhkatekijöitä. Avainaloja, esimerkiksi metsäteollisuutta, voidaan tarvittaessa suojata valtion omistuksen kautta."

Ed. Pystynen kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa: "Tiedonannossa todetaan myös perustellusti, että erityisesti maapohja, metsät ja muut keskeiset luonnonvarat sekä perusenergian tuotanto pidetään kansallisen edun edellyttämällä pohjalla."

Edelleen ed. E. Aho kepun ryhmäpuheenvuorossa, (Ed. Laine: Pääministeri nyt!) — silloin edustaja: "Ulkomaista omistusta koskevien rajoitusten purkamisessa tulee lähteä siitä, että maapohja ja keskeisimmät luonnonvaramme sekä niitä jalostava teollisuus voidaan säilyttää suomalaisessa omistuksessa."

Sitten ed. Laine devan ryhmäpuheenvuorossa: "Ulkomaalaisomistukselle ei kaikkia rajoja pitäisi avata. Tämä onkin ehkä eräs niistä kohdista, joissa hallitus näyttää kyllä tiedonannon mukaan pitävän tiukasti kiinni maapohjan, luonnonvarojen ja metsänomistuksen säilyttämisestä suomalaisissa käsissä. Jos hallitus tästä

todella pitää kiinni, on vain innostettava hallitusta pitämään kiinni tästä asiasta kaikissa vaiheissa." (Ed. Laine: Olen edelleen samaa mieltä!)

Ministeri Suominen, joka valitettavasti ei nyt ole paikalla puhemiehen ominaisuudessa, sanoi seuraavaa: "Hallituksen kantaa muotoiltaessa on lähtökohtana ollut, että on ensiarvoisen tärkeää säilyttää raaka-ainevaramme kotimaisessa omistuksessa. Nyt omaksutun kannan mukaista on, että esimerkiksi maa- ja metsäomaisuus, siis kaikenlainen maapohja, pysyy vastaisuudessakin kotimaisessa hallussa."

Ed. Kääriäinen: "Kyllä määräysvallan yritystoiminnassamme ja luonnonvarojen omistamisen suhteen täytyy pysyä suomalaisten käsissä. Se on meidän kantamme, koska ajattelemme sen olevan nimenomaan Suomen ja suomalaisten etu."

Keskustelussa 14.3.1990 ed. Väyrynen ryhmäpuheenvuorossaan: "Meidän on ehdottomasti pidettävä huoli siitä, että Suomen talouselämän keskeiset osat eivät siirry ulkomaiseen omistukseen ja määräämisvaltaan. Tämä edellyttää, että kiinteän omaisuuden omistusrajoitusten lisäksi tulee säilyttää mahdollisimman laajoina myös yritysten omistusrajoitukset."

Lopuksi ed. Helle ryhmäpuheenvuorossaan: "Me pidämme elinkeinoelämän kansallista säilyttämistä olennaisen tärkeänä, sellaisena ehtona, josta ei voi tinkiä." Ja edelleen: "Maanomistus on säilytettävä nykyisellään kansallisena."

Edellisten lisäksi useat yksittäiset kansanedustajat puuttuivat näissä keskusteluissa kysymykseen intohimoisesti ja vakaumuksellisesti, kuten kysymyksen perustava luonne edellyttääkin. Niinpä ulkoasiainvaliokunta suhtautui asiaan vakavuudella ja asetti neuvottelijoille edellytykseksi, että hallitus neuvotteluissa "pyrkii tekemään Eta-sopimukseen perustavaa laatua olevien kansallisten etujen turvaamiseksi tarpeelliset rajaukset ja varaumat erityisesti siten, että - -." Ensimmäisenä on kohta a): "Suomen viranomaisilla säilyy mahdollisuus valvoa ja rajoittaa ulkomaalaisomistusta suomalaisissa yhtiöissä ja tuotantolaitoksissa sekä kiinteän omaisuuden osalta."

Entä mitä sitten tapahtui? Kun ministeri Salolainen palasi kesken neuvottelujen selostamaan eduskunnan auditoriossa pidettyyn informaatiotilaisuuteen neuvottelujen kulkua, hän totesi kuivasti, että eduskunnan asettamista reunaehdoista ei ole voitu pitää kiinni, koska silloin ei sopimusta syntyisi. Entä sitten? Mitä merkitystä on sellaisilla tiukoilla neuvottelutavoitteilla, joihin ministeri Salolainen täällä tänäänkin jälleen viittasi, ellei niiden toteutumista aseteta ehdoksi sopimuksen syntymiselle? Ei kai kysymys voi olla siitä, että ne esitetään esimerkiksi tiukalla äänensävyllä tai hyvin pukeutuneena?

Nyt tälle eduskunnalle tuodaan hyväksyttäväksi sopimus ja siihen liittyen ulkomaalaisomistuksen vapauttava laki. Edelleen, sopimus halutaan hyväksyttää ensin ja vasta sitten, ehkä joidenkin viikkojen kuluttua, tuo ylivoimaisesti merkittävin lainmuutos, joka sopimukseen liittyy. Huomattakoon, että pitkällä tähtäyksellä tuo yksi laki tulee muuttamaan elinolojamme enemmän kuin kaikki muut sopimukseen liittyvät sadat direktiivit yhteensä. Masentavinta on, että hallitus ei kysymyksessä edes halunnut käyttää hyväkseen niitä mahdollisuuksia, joita neuvottelut olisivat sallineet.

On mielenkiintoista nähdä, miten eduskunta nyt suhtautuu tähän sopimukseen, joka on tehty selkeästi sen esittämien ehtojen vastaisesti. Eduskunta on neuvottelujen alussa asettanut kirkkaat neuvottelutavoitteet ja vaatinut liikuttavalla ponnekkuudella oikeuksia seurata neuvottelujen kulkua ja puuttua niihin tarvittaessa. Erityisesti jälkimmäinen vaatimus naurattaa kriittistä tarkkailijaa.

Mikäli eduskunta nyt hyväksyy sopimuksen, saa koko neuvotteluprosessi hupailun luonteen, jonka hykerryttävä sanoma kansalaisille on seuraavissa neljässä kohdassa:

1) Eduskunta ei päätä maan asioista.

2) Kansanedustaja muuttaa mieltään, jos kannassa pysyminen uhkaa poliittista uraputkea.

3) Mitä tärkeimmissäkin kysymyksissä on ryhmäkuri omantunnon ääntä kuuluvampi.

4) Kaikesta edellisestä huolimatta, mikä tietysti merkitsee eduskunnan ja kansanedustajan arvovallan täydellistä nollaamista, eduskunta ja kansanedustajat haluavat silti näytellä päättäjää.

Mutta kuten sanottu, vielähän ei ole varmaa, kuinka moni on valmis tämän sopimuksen ja millä ehdoilla hyväksymään. Suomalaisella kansanedustajalla on presidentti Kekkosen kauden perintönä itseruoskintaan alentuneen lakeijan sielu ja isännän vaihtuessa Moskovasta Brysseliksi sielu säilyy sisimmässä. Musikka mikä musikka!

Arvoisa puhemies! Jotta ei jäisi epäselväksi, mikä maaperän, luonnonvarojen ja niitä hyödyntävien yhtiöiden omistamisessa on niin olennaista ja keskeistä, palaan tähän asiaan vielä lyhyesti.

Suomi ei ole mikä tahansa maa. Suomessa on käyttökelpoista alaa asukasta kohden enemmän kuin missään Manner-Euroopan maassa. Suomen kansallisomaisuus on metsä. Sitä on henkeä kohden enemmän kuin kenelläkään muulla Euroopassa. Suomalaisen maiseman peruselementti on ranta, järven, meren, saaren, niemen tai lahden ranta. Suomen ja suomalaisten omaisuus, kaikki omaisuus, on maaperässä, metsässä, rannoissa. Maaperä, metsä ja maisema, se on Suomi. Sitä ollaan nyt kauppaamassa vapaaehtoisesti, koska ollaan niin sinisilmäisiä, hyväuskoisia, niin höynäytettäviä.

Jos ja kun mannereurooppalainen jotain Suomesta himoitsee, niin näitä. Ei Suomessa ole kovin haluttavia kaivoksia, ei tuotantokoneistoltaan ainutkertaisia tai jäljittelemättömiä teollisuuslaitoksia, ei maailmanmarkkinoille kelpaavia tietokoneohjelmia tai edes asiantuntijoita, jotka eivät joka tapauksessa olisi palkattavissa.

Laki ulkomaalaisomistuksesta, joka liittyy tähän sopimukseen, on edellisistä syistä vähintään yhtä tärkeä kuin itse Eta-sopimus. On hämäystä ja kikkailua tuoda tuo laki eduskuntaan eri aikaan kuin itse sopimus ja kiinnittää huomio sopimuksen detaljeihin. Tuo laki on nyt laadittu muotoon, jossa kaikessa on annettu periksi. Kaikki on myynnissä. Kaikki on alennusmyynnissä.

Maaperän, luonnonvarojen ja maiseman omistus on nimenomaan Suomessa kaiken omistusta. Tätä perusseikkaa on yritetty kierrellä kaikin mahdollisin selityksin. Otan vielä noihin vasta-argumentteihin lyhyesti kantaa.

1) On sanottu, että ulkomaalaisten muuttohaluja Suomeen liioitellaan. Ehkei muuttopaine olekaan kovin suuri vielä ensi vuonna. Mutta 20 vuoden kuluttua Afrikan väkiluku on kasvanut nykyisestä 600 miljoonalla ja Välimeren pohjoisrannikko on varustettu konekivääripesäkkeillä laittomien muuttajien pysäyttämiseksi. Euroopan 400 miljoonan väestö on valaistunut huomaamaan elintilan korvaamattomuuden ja toisaalta sen kummallisuuden, että yhteisön piirissä on melko harvaanasuttu luonnonkaunis alue, jolla asuu vieraanvarainen kansa ja anteliaat päättäjät. Jos väestö tasattaisiin Pohjois-, Länsi- ja Etelä-Eurooppaan, tulisi Suomen osalle 35 miljoonaa ihmistä. Joka ei näitä ilmiselviä kehityskulkuja näe, saakoon likinäköisyyden valtionpalkinnon.

2) On sanottu, ettei maaperää voi viedä pois Suomesta. Entä sitten? Mitä tuo merkillinen lausahdus sisältää? Se sisältää ajatuksen, että pääasia kunhan maaperä on jossain paikassa, ettei olisi väliä, mitä sille tehdään, mitä siinä kasvavalle metsälle vai viljalle tehdään, kaivetaanko siihen mahdollisesti kuoppia, räjäytelläänkö sitä, asfaltoidaanko se vai rakennetaanko sen päälle isoja, pieniä, kauniita tai rumia rakennelmia, ettei olisi väliä, kuka päättää sen käytöstä, siitä ammennettavien luonnonvarojen käytöstä, eikä myöskään väliä sillä, kuka saa ja kenen luvalla käyskennellä kyseisellä maaperällä. Ei siis olisi väliä sillä, vaikka Suomessa syntyneiden ja asuneiden ihmisten elintila aste asteelta kapenisi yhä mitättömämmäksi suikaleeksi.

3) On sanottu, että koska suomalaiset omistavat lomakiinteistöjä Espanjassa, pitäisi eurooppalaistenkin tasapuolisuuden nimissä voida omistaa rantatontteja Suomessa. Tässä on kysymys myyrän ja mastodontin keskinäisestä tasapainosta. Suomalaisten viisimiljoonainen kansa, jolla on omanaan maapallon ihanin järviluonto ja suuremmoisin saaristo, ei todellakaan uhkaa 400 miljoonan ylikansoitettua Eurooppaa invaasiollaan. Jos Los Pacosin suomalaissiirtokunta joutuisi tiukan suomalaisen lainsäädännön vuoksi palaamaan Mikkelin lääniin, niin tervetuloa vain takaisin. Tämä argumentti on älyttömyydessään henkeäsalpaava.

4) On sanottu, että Suomelle on hyväksi muuttua monikulttuuriseksi maaksi. Täytyy olla junttien juntti, että jaksaa jankuttaa samaa lorua monikulttuurisuuden ihanuudesta. Jotkut kuvittelevat, että on niin virikkeellistä asua ympäristössä, missä kulkee paljon erilaisia ihmisiä. Sellaisia paikkoja maailmassa ovat esimerkiksi Pariisi, Lontoo, Hongkong, Bombay, Tokio, New York, San Francisco, Buenos Aires, Moskova, Kairo, Nairobi, Frankfurt, Bangkok ja Bagdad. Eivät ne niin viihtyisiä paikkoja ole. Menkää vähäksi aikaa asumaan johonkin niistä, niin huutavin eksotiikan kaipuu helpottaa. Monikulttuurisuus on tulevaisuuden maailman arkipäiväisin ja pitkästyttävin asia. Erilaisuus on arvo, ei monikulttuurinen mössö.

5) On sanottu, ettei ulkomaalainen tuhoa ympäristöä pahemmin kuin suomalainen. Ei tässä ole kysymys asukkaiden kielestä, ulkonäöstä tai vaatetuksesta. Kysymys on väen määrästä ja ennen muuta rakentamisen määrästä ja hallitsemattomuudesta, liikenteen lisääntymisestä ja sen mukanaan tuomista ympäristöhaitoista. Yksi tökerö mökki niemen nenässä pilaa neliökilometrien järvimaiseman.

6) Olen kuitenkin säästänyt sokerin pohjalle. Kaikkein lapsellisin argumentti, jonka olen keskustelun aikana kuullut, on, ettei Suomesta pidä kehittää eräänlaista Euroopan Ahvenanmaata. Tämä viimeinen nöyristelevän lakeijan ajatus sisältää siis toivomuksen, ettei Suomesta pidä kehittää autonomista aluetta, jonka maanomistus liittyy pysyvään asumiseen, jossa sotilaallisuus on vieras arvo, jossa ylpeästi pidetään kiinni omasta päätösvallasta ja jossa on muita paremmat mahdollisuudet suojella ympäristöä. Tälle lausunnolle olen mielessäni antanut typeryyden kultamitalin.

Viittaan vielä juuri julkaistuihin tietoihin, joissa kerrotaan Kekkosen ajan kähminnöistä, kyyristelystä ja salailusta. Silloin pokkuroitiin itään. Onko pokkuroinnista tullut maneeri meille suomalaisille? Onko pokkuroinnista tullut pakkoliike, joka ilmentää suomalaisille ominaista henkistä ahdistusta? Olemmeko nyt vain muuttamassa kumarruksen suuntaa?

Me vihreät yritimme vielä viime viikolla vaikuttaa tähän päätökseen siten, että eduskunnan enemmistö olisi hyväksynyt edes kaksi laihaa, vesitettyä pontta, joilla turvattaisiin eräänlainen itsenäisyyden minimi. Ne ponnet esitetään täällä tänään. Toinen koskee jokamiehenoikeutta, toinen rantojen rakentamista ja käyttöä. Kumpikaan ei saanut Suomen myynnistä sokaistuneita hallituspuolueita lämpenemään.

Ehdotan tässä toisen lausuman siltä varalta, että ehdotus sopimuksen hylkäämisestä — ed. Aittoniemen ehdotus minun kannattamani — ei saavuttaisi eduskunnan enemmistön kannatusta. Ehdotus kuuluu seuraavasti:

"Suomessa jokamiehenoikeus muodostaa perinteisen maantavan. Ulkomaalaisomistuksen vapautuessa tämä periaate saattaa käytännössä romuttua, ellei jokamiehenoikeuden periaatteita vahvisteta lainsäädännössä.

Hyväksyessään Eta-sopimuksen eduskunta edellyttää, että jokamiehenoikeuksien asema vahvistetaan suomalaisessa lainsäädännössä."

Todettakoon, että omalta osaltani olisin edes harkinnut sopimuksen hyväksymistä, mikäli nämä kaksi pontta, tämä ja myöhemmin edustaja Tuomiojan nimissä kulkeva ponsi, olisi voitu saada läpi.

Haluan lopettaa perusteluni osoittaakseni erityisen huomion puheenvuoroni alussa mainitsemilleni henkilöille: eduskunnan puhemiehelle Ilkka Suomiselle, pääministeri Esko Aholle, ulkoministeri Paavo Väyryselle, vasemmistoliiton eduskuntaryhmän puheenjohtajalle Esko Helteelle, Suomen keskustan eduskuntaryhmän puheenjohtajalle Seppo Kääriäiselle, SDP:n eduskuntaryhmän varapuheenjohtajalle Liisa Jaakonsaarelle ja kansanedustaja Ensio Laineelle. Haluan muistuttaa teitä kaikkia siitä, mitä viisasta sanoitte Suomen itsenäisyyttä pahimmin uhkaavasta asiasta vain kolme vuotta sitten. (Ed. Laine: Mihin muut unohtuivat?) — He eivät ole enää eduskunnassa. — Haluan rohkaista teitä kaikkia pysymään kannassanne. Haluan rohkaista teitä kaikkia pitämään sananne. Haluan rohkaista teitä olemaan sanojenne mittaisia naisia ja miehiä. Haluan rohkaista teitä keksimään keinot, että voisitte tässä asiassa säilyttää kasvonne.

Arvoisa puhemies, ennen mies maansa myö kuin sanansa syö. Nyt on monilla harvinainen tilaisuus lyödä kaksi kärpästä samalla kertaa: myydä maansa ja syödä sanansa. Äänestyksessä sopimuksista ja ponsista molemmat seikat testataan.

Ed. V. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihailen sitä huolellisuutta ja kurinalaisuutta, millä ed. Paloheimo tarkasteli maaperän, metsän ja maiseman merkitystä ja niiden väistämättömiä menetyksiä, mikäli menisimme Euroopan talousaluesopimukseen.

Mutta aivan hyvin edustaja Paloheimo olisi voinut jatkaa tarkasteluaan myös yritysten osalta. Me tiedämme, että yritykset tulevat siirtymään yhä enemmän alhaisen palkkatason maihin, ja kukaan ei kiistä, etteikö se olisi näiden yritysten etu. Mutta minä vain kysyn, onko se myös kansan etu. Ja se ei missään tapauksessa ole Suomen etu, koska se johtaa entistä suurempaan työttömyyteen. Myös ed. Paloheimo olisi voinut puhua yhtä lailla aivovuodosta, koska korkeasti koulutettu työvoima siirtyy Eurooppaan yhä enemmän integraatiokehityksen myötä ja toisaalta tiedämme, että Eta jo sellaisenaan mahdollistaa tulevaisuudessa alhaisen palkan maista työvoiman siirtymistä tänne Suomeen sikäli kuin on kysymys vähäistä koulutusta edellyttävistä töistä. Yhtä lailla kun tapahtuu aivovuotoa, tapahtuu myös sama ilmiö korkeatasoisten taiteilijoiden ja kirjailijoiden ja muusikoidenkin alalla, joten tämä kehitys on kerta kaikkiaan kielteistä.

Suomi menettää tässä kehityksessä talouden ohjauskeinot ja ylipäätänsä keinot vaalia omaa talouspolitiikkaansa, joten on kerta kaikkiaan käsittämätöntä, että ollaan silti tähän ratkaisuun taipumassa jopa mahtavalla, ehkä lähes 190

kansanedustajan äänen voimalla. Minusta tämä on kyllä käsittämätöntä.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olen erittäin huolellisesti seurannut vihreiden loogista käyttäytymistä tässä kysymyksessä ja olen ymmärtänyt niin, että kuusi vihreää äänestää Eta-sopimusta vastaan huolimatta siitä, että heillä joku puolue-elin oli ottanut Etaan myönteisen kannan. En minä siihen asiaan halua niinkään kiinnittää huomiota, vaan siihen, että Eta-sopimuksen vastustajat ymmärtääkseni vihreiden ryhmässä ovat hekin suurin piirtein kaikki erilaisista syistä, osin päinvastaisistakin syistä, Eta-sopimusta vastaan. Äärimmäisin osapuoli on ed. Hautala, joka haluaa niin kiireesti EY:hyn, että vastustaa siinä välivaiheessa Eta-sopimusta.

Minulle ei käynyt täysin selväksi ed. Paloheimon suhtautuminen EY-jäsenyyteen. Ymmärsin niin, että ed. Paloheimo on ollut EY-jäsenhakemuksen kannalla ja nyt vastustaa Suomen Eta-sopimusta. Kuitenkin Suomen EY-jäsenyys toisi mukanaan kaikki ne asiat, jotka Suomen Eta-sopimuskin tuo mukanaan. Toivon ed. Paloheimon loogisessa tarkastelussa valaisevan käsitystään siitä asiasta, miten hänen Eta-kielteisyytensä suhtautuu Suomen EY-jäsenyysmyönteisyyteen.

Ed. Hassi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jaan ed. Paloheimon huolen siitä, mitä tapahtuu suomalaiselle rantaluonnolle Eta-sopimuksen hyväksymisen jälkeen, mikäli Suomessa ei saada aikaan kunnollista rantalainsäädäntöä ja mikäli rantojen omistus avataan täysin ulkomaalaisille toisin kuin esimerkiksi Tanskassa on tehty.

Selvyyden vuoksi haluan todeta, että en kuitenkaan jaa ed. Paloheimon huolta siitä mahdollisuudesta, että Suomi muuttuisi nykyistä monikulttuurisemmaksi. Olen aika pitkään tutkinut Suomen esihistoriaa käsitteleviä tutkimuksia, ja niistä on käynyt ilmi, että Suomella on aina ollut kontaktit hyvin kauas. Jo ennen ajanlaskumme alkua täältä löytyy esineistöä, joka todistaa yhteyksistä jopa keltteihin ja Intian valtamerelle asti, joten käsitys siitä, että täällä olisi eletty jotenkin eristyksissä herran kukkarossa, on kerta kaikkiaan väärä.

Suomalainen kulttuuri on huolimatta siitä, että tänne on vuosituhansien kuluessa saapunut hyvin monen näköisiä ja monia kieliä puhuvia ihmisiä, pystynyt säilyttämään kuitenkin tietyn omaleimaisuutensa aivan ainutlaatuisella tavalla, mitä todistaa sekin, että me puhumme aivan eri kieliryhmään kuuluvaa kieltä kuin suurin osa eurooppalaisista kansoista, joten katson, että Suomen kulttuurisen omaleimaisuuden kannalta Eta-sopimuksen solmiminen ei ole mikään vaara.

Ed. Paloheimo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. V. Laukkaselle: aivovuodosta olisin voinut puhua, vaan en puhunut, koska puhuin tärkeämmästä asiasta. Joka tapauksessa aivovuotoa tapahtuu riippumatta Eta-sopimuksesta ja pitääkin tapahtua. Emme kai me, en ainakaan minä, halua sulkea rajoja ihmisten liikkumiselta ja siltä, että ihmiset voisivat opiskella joissakin muissa maissa.

Ed. Seppänen on jälleen kerran huolissaan siitä, että vihreillä on yksilöllisiä mielipiteitä. Se johtuu vihreitten biologisesta ominaisuudesta. Vihreillä ei ole kollektiivisia aivoja, vaan he ajattelevat yksilöllisesti. Vasemmistoliittohan hyvin usein muodostaa mielipiteensä kollektiivisesti, ja ymmärrän, että tämä johtuu vasemmistoliittolaisten poikkeuksellisista ominaisuuksista.

Olin EY-hakemuksen kannalla, koska mielestäni hakemuksia voi jättää, jos niihin liittyy reunaehtoja. (Ed. Laakso: Mitä!) — Totta kai, olen ollut myös Eta-sopimuksen kannalla, mikäli ne reunaehdot olisi täytetty, joita olen esittänyt jatkuvasti.

Lopuksi ed. Hassille: Minulla ei ole oikeastaan huolta monikulttuurisuudesta. Minä pidän vain jonkin verran koomillisena ihmeellistä haikailua monikulttuurisuuden perään siitä syystä, että noin 14 suurkaupunkia esimerkiksi, jotka mainitsin puheenvuorossani, ovat sellaisia, että olen käynyt niissä kaikissa. Olen asunut noin kuusi vuotta ulkomailla, ja minulla ei ole sellaista lapsellista käsitystä, että monikulttuurisuus olisi joku arvo sinänsä.

Ed. V. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ollenkaan vastusta sitä, etteikö aivovuotoa tapahtuisi. Mutta, ed. Paloheimo, puhun siitä kehityksestä, mikä Euroopan yhdentymisessä tapahtuu, ja se on se kehitys, että ihmiset ovat yhä vähemmän isänmaallisia. Ed. Paloheimo, jos täältä Suomesta loppuvat isänmaalliset yrittäjät, isänmaalliset pääomansijoittajat ja isänmaalliset korkean koulutuksen omaavat henkilöt, mitä Suomeen

jää sen jälkeen? (Ed. Rinne: Isänmaalliset kasinopelurit!) — Ei voida edes puhua isänmaallisista kasinopelureista, koska jos pelataan pääomien kanssa yli rajojen, se ei enää ole isänmaallista. (Ed. Gustafsson: Pääomalla ei ole isänmaata!) — Ed. Gustafsson, koska pääomalla ei ole isänmaata, sitäkin tärkeämpää on, että pääoman omistajalla olisi isänmaa ja kaiken lisäksi isänmaallinen tahto.

Mutta nyt ollaan juuri menossa siihen kehitykseen — ja puhun vain siitä kehityksestä — että nähdään Eurooppa yhtenä kokonaisuutena ja viis veisataan siitä, miten Suomen käy. Ajatellaan vain, miten pääomien avulla maksimoidaan voitto tai miten mahdollisesti saavutetaan oma henkilökohtainen etu, tehdään sitten kauppaa tai on kysymys työstä tai mistä muusta asiasta tahansa. Tämä epäisänmaallinen kehitys on erittäin huolestuttava piirre, koska se jättää Suomen yhä heikompaan tilaan, jos tätä kehitystä suositaan.

Lyhyesti toteaisin vielä ed. Hassille, että on tietysti yksi asia puhua kulttuurista ja siitä, miten 100 vuotta sitten ulkomaanmatkat vaikuttivat suomalaiseen kulttuuriin, ja toinen asia puhua tänä päivänä, kun viestintävälineet tunkeutuvat joka ikistä mahdollista kanavaa pitkin koteihin ja joka paikkaan. Totta kai kulttuuri vaikuttaa tänä päivänä huomattavasti tehokkaammin ihmismielen muutokseen kuin vuosisatoja sitten.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin todeta ed. Paloheimolle, ettei maaliskuussa jätettyyn EY-jäsenhakemukseen liittynyt ainoatakaan ehtoa. Se jätettiin ehdoitta. Tästähän me kävimme hyvin pitkän keskustelun, sisällytetäänkö itse jäsenyyshakemukseen reunaehtoja. Mutta hallitus päätyi siihen, että minkäänlaisia reunaehtoja tai ehtoja ei sisällytetä, ja niinpä itse paperi lähetettiin mahdollisimman yksinkertaisessa muodossa ilman minkäänlaisia ehtoja.

Sen sijaan eduskunnassa kyllä käsiteltiin ns. neuvottelutavoitteita, mutta neuvottelutavoitteet ja ehdot ovat kaksi eri asiaa. Neuvottelutavoitteista neuvotellaan ja niistä osa saadaan lävitse, osa ei, mutta ehdot taas ovat sellaisia, että niiden hyväksyminen on ehto sille, haemmeko me EY-jäsenyyttä tai hyväksymmekö itse EY-neuvottelusopimuksen vai emme.

Sen takia en ymmärrä ed. Paloheimon perustelua, että hän kannatti EY-jäsenyyshakemuksen jättämistä, koska siihen sisältyi ehtoja. Näinhän ei tapahtunut.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Samaan asiaan halusin kiinnittää huomiota. Ed. Paloheimo torjuu Eta-sopimuksen, jonka hän arvioi tuovan Suomeen vierasmaalaisia rannanomistajia, ja ilmeisesti hän pelkää myöskin jokamiehenoikeuden puolesta, niin kuin me kaikki pelkäämme. Ed. Paloheimo oli hyväksymässä samat ongelmat EY-jäsenyyden kautta. EY-jäsenyyshän toisi mukanaan täsmällisesti samat ulkomaiset omistajat, täsmällisesti samanlaisen uhan jokamiehenoikeudelle, kuin Eta-sopimuskin tuo. Siinä mielessä minä en myöskään ed. Laakson tavoin voi ymmärtää ed. Paloheimon logiikkaa, jonka mukaan vastustetaan Etaa mutta ollaan EY-jäsenyyshakemuksen kannalla.

Toivoisin ed. Paloheimon tässä tilanteessa jonkin verran lieventävän EY-myönteistä kantaansa, ettei hän nyt ainakaan samassa superjunassa menisi sinne Brysseliin ed. Hautalan kanssa. Ymmärtäisin niin, että ed. Hautala on valmis myymään maansa EY-jäsenyydestä, mutta siihen en ed. Paloheimon puheenvuoron perusteella usko hänen olevan valmis.

Ed. P a l o h e i m o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. V. Laukkaselle: Minusta isänmaallisuudesta on puhuttu täällä salissa aika paljon viime päivinä. Se on hyvä asia, ja mielestäni kaikkien tämän sopimuksen kannattajien, jotka ovat seuranneet näitä neuvotteluja, kannattaisi kysyä itseltään ja neuvottelijoilta, onko tämä sopimus tehty mahdollisimman isänmaallisessa hengessä. Ilman suurempaa pateettisuutta olen sitä mieltä, että ei ole tehty.

Sitten ed. Laaksolle: Mehän kävimme silloin keskustelun siitä, puhutaanko reunaehdoista vai neuvottelutavoitteista, ja selvisi, että ilmeisesti on kysymys siitä, että eduskunta luuli niiden olevan reunaehtoja, mutta neuvottelijat käsittivät ne neuvottelutavoitteiksi. (Ed. Seppänen: Puhuu itsestään vain!) Näin ilmeisesti kävi ainakin silloin, kun Eta-sopimusneuvotteluihin lähdettiin.

Minä pidin itse vihreiden ryhmäpuheenvuoron silloin, kun EY-hakemus jätettiin, ja sanoin siinä ryhmäpuheenvuorossa vihreiden kannan: Se, että kannatetaan EY-hakemuksen jättämistä, ei suinkaan tarkoita sitä, että oltaisiin valmiit sopimukseen millä ehdolla hyvänsä. Minusta tämä on selvää logiikkaa. En ymmärrä, miten voitaisiin joko hyväksyä tai hylätä EY-sopimus, oli se millainen hyvänsä. Ei kai niin voida ajatella. Ei voi ajatella niin, että hyväksymme

sen, olipa se millainen hyvänsä, tai hylkäämme sen, olipa se millainen hyvänsä. Totta kai pitää nähdä, minkälainen siitä tulee, ja sen jälkeen päättää siitä, voidaanko se hyväksyä vai hylätä.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Laakso (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Itse asiassa ed. Paloheimon puheenvuoro oli hyvin selventävä. Nythän näissä EY-jäsenhakemuksen pohjalta mahdollisesti ensi vuonna alkavissa neuvotteluissa ja näiden neuvottelujen tuloksena syntyvässä neuvotteluratkaisussa ei ole kysymys minkälaisesta tahansa neuvotteluratkaisusta, vaan sillä on jo tietty perusta: On Rooman sopimus, joka meidän on hyväksyttävä sellaisenaan, on Maastrichtin sopimus, joka meidän on hyväksyttävä ennakkoehtona näiden neuvottelujen alkamiselle ja sellaisenaan. On tietenkin selvää, että näissä raameissa sitten keskustelemme ja itse sopimusesitys syntyy näissä raameissa. Mutta vasemmistoliiton kanta poikkeaa vihreiden kannasta juuri siinä, että meidän mielestämme näiden raamien hyväksyminen, joka on siis ennakkoehto neuvottelujen alkamiselle, eli Rooman sopimuksen ja Maastrichtin sopimuksen hyväksyminen, merkitsee Suomen kansallisen itsemääräämisoikeuden sellaista kaventamista, että me emme tästä syystä voineet olla näyttämässä vihreätä valoa itse jäsenyysanomuksen hyväksymiselle.

Se, että vihreät ovat hyväksyneet jäsenyyshakemuksen jättämisen, on merkinnyt vihreän valon näyttämistä jo Rooman sopimukselle ja Maastrichtin sopimukselle. Sen takia tuntuu aika oudolta se, että eräät vihreät puhuvat nyt sellaisesta EY-jäsenyydestä, jossa ei tarvitsisi Maastrichtin sopimusta ottaa huomioon, kun EY:n johdon taholta meille yksiselitteisen selvästi ilmoitetaan, että minkäänlaisia neuvotteluja ei edes tule, ellei Suomi ilmoita hyväksyvänsä Maastrichtin sopimusta. Vihreiden kanta on loppujen lopuksi täysin käsittämätön. Ed. Eero Paloheimo on huolissaan muutamista rannanomistajista. Pikemminkin kannattaisi olla huolissaan niistä kymmenistätuhansista taivaanrannanmaalareista, joita tänne tulee sen jälkeen, jos Suomi liittyy EY-sopimuksella EY:n jäseneksi, kun me emme enää voi itsenäisesti päättää siirtolais- ja pakolaispolitiikasta.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti. Kun minä näitä asioita tarkastelen loogisuuden näkökulmasta, kiinnitän huomiota siihen, että ed. Paloheimo sanoi sanoneensa ryhmän kannan, vihreän ryhmän kannan EY-jäsenhakemukseen liittyneessä ryhmäpuheenvuorossa. Edellisessä puheenvuorossaan ed. Paloheimo sanoi, ettei vihreillä ole yhteistä kantaa, vaan vihreät ovat yksilöitä, jotka päättävät eri asioissa eri kantansa. Kuinka ed. Paloheimo on? Ovatko vihreät lauma, jolla on kanta, vai ovatko vihreät rypäs, jolla ei ole kantaa, vai onko vielä jotain vaihtoehtoja tässä asiassa? Ei pidä puhua, että on kanta ja ei ole kantaa, jos haluaa olla looginen.

Ed. Paloheimo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jotta edustajat Laakso ja Seppänen rauhoittuisivat, niin voin kertoa, että olen alusta pitäen pitänyt omana reunaehtonani Eta-sopimuksen hyväksymiselle niitä seikkoja, jotka puheenvuorossani mainitsin. Pidän niitä myöskin EY-sopimuksen hyväksymisen ehtoina ja huomautan, että nämä kysymykset tulevat eduskuntaan oikeastaan vasta jonkin ajan kuluttua, ehkä parin viikon kuluttua, kun ulkomaalaisomistusta koskeva laki käsitellään täällä — sitähän ei ole vielä lopullisesti käsitelty täällä — ja nähdään, minkälaiseksi se muodostuu. Te tiedätte erittäin hyvin, että näiden parin vuoden aikana, kun keskusteluja on käyty tuosta laista ja sen muotoilusta, on ollut mitä monenlaisimpia versioita. On ollut epäselvää, itse asiassa on edelleenkin todellisuudessa epäselvää, ja on ollut vaikea tietää, liittyykö Eta-sopimukseen tuollainen lainsäädäntö vai ei. Mutta viime päivinä on alkanut näyttää siltä, että ulkomaalaisomistus liberalisoidaan täysin. Ei tässä ole tietenkään kysymys ihmisistä. Ed. Laakso haluaisi estää nimenomaan taiteilijoiden tulemisen Suomeen, taivaanrannanmaalareitten tulemisen Suomeen. Hän haluaa estää kulttuuriväen etenemistä Suomessa. Minä taas haluan estää rantojen turmeltumisen rumalla rakentamisella. Siinä on ed. Laakson ja minun näkemykseni ero. (Ed. Laakso: Sitä se saattaa olla!)

Ed. Räty (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun käsitykseni on se, että tähän saliin on valittu 200 kansanedustajaa ja lailla on vahvistettu se, että jokainen äänestää omantuntonsa ja kykynsä mukaan. Tänne ei ole valittu mitään ryhmiä ja ryhmien päätöksiä tai ryhmien yhteisiä kannanottoja, mikä on teidän ryhmänne ja meidän ryhmämme kanta. Pitäisi lailla kieltää tämmöiset ryhmäpäätökset, että on teidän ryh-

mä ja meidän ryhmä. Sen johdosta lainsäädäntö on erittäin hidasta kehittymään tässä salissa, koska täällä tapellaan vuodesta toiseen, mitä teidän ryhmänne sanoi kaksi vuotta sitten ja mitä teidän ryhmänne sanoi viisi vuotta sitten.

Toinen asia on sitten ryhmäkuri, joka pitäisi myös lailla kieltää, jotta jokainen orpona uskaltaisi edes kerran eduskuntakauden aikana itse ajatella joistain asioista ja kuunnella vähän sitä omaatuntoa, miten itse ajattelee asioista. On tavattoman helppo suhtautua ryhmänjohtajan ryhmäpäätökseen siten, että kun ryhmänjohtaja on sanonut, niin me olemme ryhmän takana ja meidän ryhmämme on tätä mieltä. Toisin sanoen vastustan kaikkia ryhmäpäätöksiä ja kunnioitan yksilön vapautta ajatella asioita. Olen myös sitoutumaton. En kuulu myöskään puolueeseen. Tehköön puolue ihan mitä tahansa!

Toinen kysymys on sitten se, mitä EY tai Eta on. Kyllähän jokainen meistä tietää, että me olemme menossa Euroopan yhteisöön. Eta-sopimus on esivaihe siihen. Kaikki nämä direktiivit, mitä nytkin on esillä, ne on EY:ssä päätetty. Eta-sopimuksen kautta meidän on harmonisoitava lainsäädäntöämme. Toisin sanoen EY:n direktiivejä täällä nyt jo käsitellään, vaikka Eta-sopimusta ei ole vielä tässä salissa edes hyväksytty. Ennakolta näitä jo päätellään täällä ja tehdään uutta lainsäädäntöä. Kaikkihan tämän tietävät. On lapsellista, että aikuiset ihmiset, sivistyneet, korkeakoulun loppututkinnon suorittaneet kansanedustajat tappelevat, onko Eta vai Eta-EY vai EY vai Eta vai Eta-EY-Ety-EA!

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lyhyesti: Olisin toivonut ed. Paloheimolta aktiivisempaa toimintaa siinä asiassa, että rantoja ei pilattaisi rumalla rakentamisella myöskään kotimaisin voimin. Olen ymmärtänyt niin, että ympäristövaliokuntaan on tullut vain ed. Helteen tätä koskeva lakialoite ja ed. Paloheimo on jättänyt lainsäädäntötyönsä tässä asiassa puolitiehen tai ehkä kokonaan hoitamatta.

Ed. Helle: Arvoisa puhemies! Muistelen kuulleeni, että takavuosina EY:ssä on tehty päätöksiä tietyn määräajan suhteen niin, että kellot on pysäytetty. Tietääkseni meidän ei ole pakko tehdä tätä päätöstä tämän vuorokauden aikana. Ihmettelen, miksi eduskunnan kellot on pysäytetty tunti sitten. (Ed. Tiuri: Keski-Euroopan aikaan!) — Ai, jaha, tämä oli näin pitkälle vietyä! (Ed. Laakso: Pysähtynyttä aikaa!)

En aio ottaa osaa tuohon keskusteluun, mitä edellä juuri käytiin aivovuodosta tai omituisista aivoradoista. Totean, että ed. Paloheimon puheenvuorossa esiintyi visio, mutta hyvin pessimistinen visio, joka tietysti saattaa toteutuakin, mutta minun visioni tulevaisuudesta ovat huomattavasti valoisammat. Tässä suhteessa ilmeisesti minun aivorakenteeni ainakin eroaa ed. Paloheimon aivorakenteesta.

Puheenvuoroni yksi tarkoitus oli kannattaa pontta, joka täällä piti esittää ennen puheenvuoroani nimenomaan rantalakivaatimuksen suhteen, mutta totean vain siitä sen, että olen todella tehnyt asiasta lakialoitteen edellisen eduskunnan aikana ja uudelleen puolitoista vuotta sitten tämän eduskunnan aloittaessa työtään. Lakialoitetta ei ole otettu käsittelyyn, ja mielestäni on erittäin surkeata, että meillä hallituksessa on niin vahva voima kuin keskustapuolue on juuri näitten asioitten suhteen. Keskustapuolue on puolue, ryhmä taikka lauma, kuinka halutaan sanoa, (Ed. Rinne: Intressiryhmä!) joka on vaaraksi suomalaiselle ympäristölle ja suomalaiselle luonnolle. Mielestäni rantalaki tulisi todella saada aikaan hyvin nopeaan tahtiin, ja toivoisin, että tuo tekemäni aloite otettaisiin ympäristövaliokunnassa asialliseen käsittelyyn hyvin nopeaan tahtiin.

Aiemmassa vastauspuheenvuorossani totesin, että useitten ministereitten käyttäytyminen integraatioasioissa on ollut hyvin nöyristelevää, alentuvaista ja mielestäni jo se, että EY-hakemuksesta käytetään jatkuvasti nimitystä anomus, osoittaa tietyn suhtautumisen asioihin. Alamaiset anovat, kansalaiset tai tasavalta hakee. Toisin sanoen jos Suomi on tasavalta ja jos Suomi pyrkii tasa-arvoisena Euroopan yhteisön jäseneksi, niin se ei voi anoa, vaan se hakee tuota jäsenyyttä ja tuosta hakemisesta tietysti voimme olla perustellusti hyvinkin eri mieltä.

Toisaalta on tietysti todettava, että eduskunnan enemmistö on tehnyt myönteisen päätöksen hakemuksen suhteen, jos kohta, muistutan jälleen kerran, meidän hallitusmuotomme mukaan päätöksen hakemuksen tekemisestä tekee yksin tasavallan presidentti ja hän on sen tehnyt. Ne saatteet, mitä eduskunta käsittelyissään teki, ovat vain toivomusluontoisia. Mahdollisen neuvotteluprosessin aikana ne otetaan huomioon tai ei oteta huomioon. Olemme kyllä havainneet kiistämättä, että Eta-asian käsittelyn yhteydessä eduskunnan esittämät kannanotot eivät ole tulleet päätösvaiheeseen asti ja on mielestäni aika aiheellista epäillä, että niitä ei ole edes pyritty

ajamaan sillä voimalla ja tahdolla kuin me täällä olemme edellyttäneet. Siitä nimenomaan olen moittinut ja tarkoitin tätä asiaa juuri moittiessani ministeri Salolaista, että hän ei ole kelvollinen sillä asenteella hoitamaan Suomen ja suomalaisten etuja näissä neuvotteluissa. Hän ei ole tehnyt sitä, mitä me olemme edellyttäneet, ja epäilen, että mahdollisesti tulevissa jäsenyysneuvotteluissa käy samalla tavalla.

Totesin, että hallitusmuodon valtasuhteet tekevät näiden asioiden käsittelyn todella ongelmalliseksi. On tietysti erittäin hyvä, että asioista on ruvettu puhumaan ja niitä pohtimaan ja mm. eduskunnan roolia Eta-sopimuksen solmimisen jälkeisissä tapahtumissa on selvitelty ja on tehty erilaisia ehdotuksia siitä, että eduskunta pääsisi sopimusasioihin käsiksi toisella tavalla kuin hallitusmuoto tällä hetkellä voimassa olevassa muodossaan ja sen tulkintojen mukaan meille suo mahdollisuuksia.

On tietysti syytä pohtia hyvin vakavasti sitä, ovatko esitetyt muutokset eduskunnan työtapoihin kuin myös valtiopäiväjärjestykseen ja hallitusmuotoon riittäviä tältä osin. Minun mielestäni ehdotukset eivät ole suinkaan riittäviä, vaan meidän tulisi päätyä siihen, että presidentin ulkopoliittinen valta sidottaisiin hyvin selkeästi valtioneuvoston käsityksiin eikä niin kuin nyt, että hänen toimivaltansa on irrallaan siitä. Ainoa muotoseikka on se, että päätökset tulee tehdä valtioneuvoston istunnon yhteydessä, hallituksen istunnon yhteydessä. Tiedämme kuitenkin, että tältä osinkin on tapahtunut sellaista, joka ei ainakaan kaikkien käsityksen mukaan täytä hallitusmuodon pykälien vaatimuksia.

Kun mm. puolustusministeri Rehn puhui äsken YK:n roolimuutoshankkeista, siitä että YK:sta tulisi peace making -tyyppinen organisaatio, tuli mieleen vain se tapahtuma pari kolme vuotta sitten, kun YK antoi siunauksensa asevoimien käytölle Persianlahdella. Sehän oli nimenomaan peace making -ajattelun toteutus. Kun Suomi turvallisuusneuvoston jäsenenä oli myönteinen tämäntapaiselle päätökselle, se päätöksentekotapa on mielestäni hyvin kyseenalainen hallitusmuodon 34 §:n suhteen. (Ed.Aittoniemi: Mutta hyvä päätös kumminkin!) — Siitä voidaan tietysti keskustella. — Mutta kun totesin, että ministeri Rehn nimenomaan puhui siihen tapaan, että YK:sta ei tulisi tulla peace making -tyyppistä, siis asein rauhantilaan pyrkivää järjestöä, niin joka tapauksessa Suomen hallituksen edustajat ovat hyväksyneet tämän tapaisen menettelyn aiemmassa vaiheessa. Jos nyt ja tulevaisuudessa menetellään toisin, niin hyvä on.

En tässä yhteydessä puhu sen pitempään. Totean vain, että saamieni asiakirjojen mukaan tasavallan presidentin esittelyssä Eta-asia on ollut noin puolen tusinaa kertaa runsaan kahden vuoden aikana, kun asiaa on käsitelty tai kun neuvottelut ovat joko alkamassa tai käynnissä. Näistä asiakirjoista ei kyllä selviä, mitkä ovat olleet todella valtiojohdon ohjeet neuvottelijoille, neuvotteleville ministereille ja neuvotteleville virkamiehille. Tältä osin muutoksia varmasti tarvitaan.

Kuten olen moneen kertaan tältä paikalta sanonut, meillä pitäisi hallitusmuotoa, valtiopäiväjärjestystä ja monia muita siihen liittyviä lakeja muuttaa todella siihen suuntaan, että vallankäyttö myös ulkopolitiikan alalla olisi parlamentaarisempaa kuin nyt. Mielestäni se tulisi tyystin parlamentarisoida. Tämäntapaisille käsityksillehän on tästä salistakin tullut hyvin laajaa kannatusta pariin kertaan ponsien muodossa, ja ainakin yhden kerran eduskunta on yksimielisesti hyväksynyt perustuslakivaliokunnan lausunnon, jossa sama ajatus on ollut sisään kirjoitettuna. On vain valitettavaa, että tämäntapainen muutosprosessi on tällä hetkellä suhteellisen sekavassa tilassa. Kaiken kaikkiaan nimenomaan ministereitten taholta vastustetaan eduskunnan useasti ilmaiseman tahdon toteutumista.

Kaiken kaikkiaan totean kuitenkin tässä yhteydessä, vaikka täällä on sanottu, että tällaisia ryhmäjuttuja ei tulisi olla, että vasemmistoliiton eduskuntaryhmän edustajat ovat yhtä lukuun ottamatta valmiita hyväksymään Eta-sopimuksen esitetyssä muodossaan siitä huolimatta, että olemme nähneet siinä hyvin paljon arvosteltavaa, ja siitä huolimatta, että tulevaisuus on sen puitteissa monelta osin tuntematon. Olemme myös korostaneet sitä, että emme suinkaan halua lukea tätä sopimusta sillä tavalla, että se nimenomaan määrää meidät tekemään tietyt asiat niin tai näin, vaan se jättää meille omaa harkintavaltaa. Näyttää vain siltä monesti, että hallituksenkin asiaa sivuavat esitykset ovat sen laatuisia, että niissä on luettu pykälät siihen malliin, ettei se välttämättä ole kansalaistemme edun mukaisesti kaikkein parhaiten selitetty. Toisin sanoen liian orjallisesti pyritään tiettyjä pykäliä noudattamaan eikä niin kuin ymmärtääkseni sopimuksen henki on, että jokaisessa maassa pitää ottaa paikalliset olosuhteet, kansalliset olosuhteet, kulttuurisuhteet ja muut huomioon silloin, kun sovellutuksia tehdään.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Helle mainitsi, että EY:n alkuvaiheen neuvotteluihin liittyi pysäytetyt kellot. Maatalouden osalta erityisesti liittyi lisäksi sydänkohtaukset ja hermoromahduksetkin kuulemma. Toivotaan, että meidän tiemme EY:hyn ei tämän enempää kokisi.

Ed. Helle oli oikeassa, että maassa tarvitaan rantalainsäädäntöä. Sitä olisi tarvittu jo pitkään. Sen lisäksi olen ehdottomasti sitä mieltä, että meidän ei pitäisi lyhytnäköisesti lähteä luopumaan rantojemme kotimaisesta omistuksesta. Eduskuntahan Eta-neuvotteluissa asetti aika selkeästi mm. maa- ja metsätalousvaliokunnassa tätä koskevia vaatimuksia. Nyt ovat keskusta ja MTK muuttaneet kahdessa vuodessa kantansa, ja se liittyy MTK:n lyhytnäköiseen rahastukseen. Ollaan valmiita lama-aikana myymään alehintaan rantoja sen sijaan, että voitaisiin muutoin kuin kehitysmaatyylillä hyödyntää lomaosakkeiden myyntiä ja käyttää matkailullisia mahdollisuuksia aktiivisemmin. Tästä nimittäin uhkaa seurata paitsi rantojensuojelun kannalta suuria vaaroja myös siinä, että maassa synnytetään lääninhallituksen lupakäytännön väljyyden ja heikkouden takia hintabuumi, joka hyvin nopeasti moninkertaistaa esimerkiksi rantojen hinnan ja saattaa suomalaisen palkansaajan varsin etäälle rantojenomistajajoukosta.

Kun muutoinkin maassa on maa- ja vesialueita omistamattomien asemaa pyritty heikentämään, jokamiehenoikeuksiin metsästyslaeilla ja monilla muilla ollaan kajoamassa, tämä asia ei ole sinisilmäisen lähestymisen asia, vaan tähän liittyy monia kysymyksiä, joita pitäisi paremmin miettiä.

Mielestäni ed. Helle oli siinä oikeassa, että eduskunnan asetettua varsin konkreettisia tavoitteita, mm. Tanskan-mallin tyyppiä rantojen omistus- ja moniin muihin asioihin, kovin keveästi se matkalaukku jäi avaamatta tai unohtui lentokentälle eräiden asioiden osalta. Kyllä ne asiat varsin vakavasti valiokunnissa käsiteltiin, myös Etaan liittyvät tavoitteet, ja siltä osin siitä on syytä huomauttaa.

Oikeusministeri P o k k a : Rouva puhemies! Ed. Helle käytti hyvin laajan puheenvuoron päätöksentekojärjestyksestä ja siitä, mitä muutoksia Eta-sopimus aiheuttaa eduskunnalle. Ajattelin sanoa puhujakorokkeelta enkä paikaltani muutaman sanan päätöksenteosta, koska sehän on aivan keskeinen asia siinä, miten Suomen eduskunta ja sitä myöten me suomalaiset sopeudumme tähän sopimusjärjestelmään.

Ed. Rajamäki oli äskeisessä puheenvuorossaan aivan oikeassa, että eduskunta kirjasi aikanaan neuvottelutavoitteiksi hyvinkin yksityiskohtaisia kohtia, mitä Eta-sopimuksessa olisi pitänyt huomioida. Kovin vähän niistä lopun perin sopimukseen ilmeisesti tuli. Ehkä tämä on hyvä koekierros ensi vuonna mahdollisesti alkavia Euroopan yhteisön jäsenyysneuvotteluja varten, että olemme sitten viisaampia.

Sitten päätöksenteekoon. Eduskunnassa on jo hyvin pitkälle otettu huomioon, että siirtyminen Eta-säännöstöön merkitsee jo nykyisen valtiosäännön mukaan erittäin huomattavaa muutosta päätöksenteossa suhteessa eduskuntaan, hallitukseen ja presidenttiin. Eta-asiat ovat kansainvälisiä asioita ja siinä mielessä perustuslakimme mukaan ulkopolitiikkaa ja kuuluvat presidentin toimivaltaan, jollei säännöksiä sitten muuteta. Olen ymmärtänyt, että kaikkien puolueiden tahto on, että myös eurooppalaisessa lainsäädännössä menettely olisi samanlainen kuin kotimaisessakin lainsäädännössä. Jos maataloutta, kauppaa, kilpailua, kuluttajansuojaa tai muita asioita koskevaa lainsäädäntöä tulee Etan tai EY-lainsäädännön kautta meidän sovellettavaksemme, niin samalla tavalla kuin kotimainenkin lainsäädäntö se valmisteltaisiin ammattiministeriöissä ja hallitus sen sitten tänne toisi.

Tähänhän on nyt varauduttu kehittämällä suuren valiokunnan työtä eduskunnassa, että sillä tavalla voitaisiin olla mukana Eta-säädösten tulevassa valmistelussa. Mielestäni ulkoasiainvaliokunnan puolelta ed. Paasio käytti huomionarvoisen puheenvuoron, kun hän mietti suuren valiokunnan asemaa ja kiinnitti huomiota julkisuussäännöksiin. Siinä oli huomioon otettavia näkökohtia eduskunnan aseman kannalta.

Tietysti jatkossa, jos ajattelee, miten eduskunnan ja lainsäätäjän asema on muuttuvassa Euroopassa turvattu, olen ymmärtänyt, että Eta-menettely on kuitenkin tarkoitettu aika lailla väliaikaiseksi järjestelyksi. Sen jälkeen keskustellaan siitä, pitääkö valtiosääntöä muuttaa, jos Suomesta tulee EY:n täysjäsen. Silloin keskustellaan siitä, ovatko ne muutokset, joita kaikki pitävät välttämättöminä, tehtävissä niin, että valtiosääntömme käytäntöä muutetaan vai pitääkö muuttaa myös säännöksiä.

Itse olen ajatellut niin, jos pyritään pysyviin järjestelyihin suhteessa Euroopan yhteisöön tai Euroopan unioniin, silloin myös säädösten täy-

tyy olla pysyviä eli pitää varautua myös valtiosäännön asianmukaiseen muuttamiseen. Tässä tilanteessa varmasti, kun käsittelemme Eta-sopimusta, suuren valiokunnan aseman vahvistaminen ja toimintatapojen muuttaminen on nyt keskeinen asia.

Täällä puhuttiin myös siitä, että Suomessa hyvin paljon jo tällä hetkellä varaudutaan eurooppalaiseen lainsäädäntöön ja otetaan huomioon monessakin lainvalmistelussa Euroopan yhteisön direktiivejä. Tämähän on aivan luonnollinen asia, kun olemme mukana kansainvälisessä yhteistyössä.

Sen periaatteellisen näkökohdan tähän keskusteluun tuon, että nythän jo Suomea sitoo mm. Euroopan ihmisoikeussopimus, joka näyttää muodostuvan eräällä tavalla keskeiseksi eurooppalaiseksi ihmisoikeusstandardiksi. Muun muassa Euroopan yhteisö on laittanut tämän perusasiakirjaksi, jota halutaan noudattaa.

Silloin keskustelun kohteeksi lähinnä tulee se, miten me suomalaiset haluamme, että meitä määrätään, haluammeko, että meille tulee entistä enemmän ylikansallisia tuomioistuimia, EY-tuomioistuin Luxemburgista ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen valvonta Strasbourgista, jotka meitä komentavat, vai haluammeko hoitaa nämä itse omalla lainsäädännöllämme. Sen vuoksi sanon tässäkin, että parhaillaan viimeistelyn kohteena oleva perusoikeusuudistus on erittäin tärkeä asia, että saamme oman lainsäädäntömme kansallisesti hoidettua myös perustuslain tasolla sille tasolle, että olemme suojattuja ylikansallisilta tuomioistuimilta mahdollisimman pitkälle ja saamme omat asiamme hoidettua itse.

Sen verran vielä, arvoisa puhemies, puutun käytyyn keskusteluun, että täällä näyttää olevan aika paljon ponsia, joissa puhutaan jokamiehenoikeuksista ja rantalainsäädännöstä. Itsekin olen aika paljon käyttänyt samanlaisia puheenvuoroja kuin ed. Paloheimo, että mitähän siitä seuraa, jos meille ulkomaalaista omistusta kovin paljon tulee rannoille, ja ovatko meidän rantamme suojattuja. Tätä kritiikkiä, jota itsekin olen julkisuudessa esittänyt, otettiin huomioon, kun ulkomaalaisomistuksen avaamista koskevaa lainsäädäntöä valmisteltiin ja siitä tehtiin hallituksen esitys. Siellähän on kriteereitä, millä ulkomaalaisten kasvanut vaikutusvalta ja omistus rannoilla voidaan estää. Rantojensuojelu, kaavoitus ja myöskin yleinen rantojen virkistyskäytön estyminen on siellä sanottu. Mutta laki on sikäli kyllä väljä, että sehän antaa lääninhallituksille hyvin paljon harkintaa, miten ehtoja tai lain määräyksiä käytännössä noudatetaan.

Kuitenkin katson aiheelliseksi sanoa sellaisen reunahuomautuksen, että kun me vertaamme keskieurooppalaisia järjestelmiä ja Suomen oloja, niin täytyy pitää mielessä, että meillä on hurjan suuret erot nimenomaan omaisuuden suojassa perustuslain tasolla ja myöskin siinä, miten kansalaiset meillä voivat toimia. Eihän tällaisia jokamiehenoikeuksia Keski-Euroopassa tunneta ollenkaan. Enkä oikein ymmärrä sitä puhetta, että meidän pitäisi nostaa meikäläiset jokamiehenoikeudet lain tasolle, koska kun meillä nämä jokamiehenoikeudet ovat, niin emmehän me voi niitä rajata, että ne koskevat vain suomalaisia, vaan kyllä niistä sitten tulevat oikeutetusti nauttimaan kaikki Eta-maidenkin kansalaiset, jotka niistä haluavat täällä nauttia. Mielestäni nykyinen tyyli, jolla me olemme jokamiehenoikeuksia kunnioittaneet, on hyvä. Meidän täytyy nyt miettiä, millä tavalla me saamme tämän järjestelyn näin säilymään, enkä usko, että asian korottaminen lain tasolle antaa sen parempaa suojaa näille oikeuksille kuin nykyinenkään tilanne on antanut, koska asia on meille tuttu mutta Keski-Euroopassa täysin outo.

Keski-Euroopassa myöskään vesialueet eivät ole yksityisessä omistuksessa niin kuin meillä. Se on myös hyvin tyypillinen pohjoismainen malli, sitä ei koskaan ole Keski-Euroopan maissa tunnettu, ja se johtaa myös lainsäädännössä erilaiseen kohteluun.

Rantojen osalta katson, että meidän suurin päänvaivamme tällä hetkellä on saada omat jo päätetyt suojeluohjelmamme jollakin tavalla järkevästi toteutettua. Siinä uskon, että ulkomaalaisomistuksesta sinänsä ei ehkä välittömästi hirveän suurta uhkaa ole. Meidän täytyy kotimaiset asiamme saada järjestettyä rannoissa ja omassa lainsäädännössämme. Me olemme tehneet hyvin paljon päätöksiä mutta erittäin huonosti niitä pystyneet toteuttamaan. Syynä on tietysti raha mutta myös mielenkiinnon puute, erilaisten vaihtoehtojen etsimiseen. Sanon nyt tämän myös itsekriittisesti, että vaihtoehtoja on kovin vähän lopun perin mietitty.

Arvoisa puhemies! Puheenvuoroni lähti institutionaalisesta puolesta mutta päädyin rantoihin.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. Niinistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta oli varsin mielenkiintoista, että oikeusministerikin näkee sellaisen elementin, että suomalaiset perustuslait ja perusoikeudet olisivat jollakin tavalla tällaisenkin sopimusrakenteen kautta, ehkeivät vaarannettuina suorastaan, mutta arvoltaan alenemassa. Sen vuoksi toivoisin, että kun saan varsinaisen puheenvuoron, voisimme vielä käydä keskustelua siitä, eikö tämä olisi oikea paikka tunnustaa suomalaiselle perustuslaille nyt suurin piirtein sama arvo kuin Eta-asetuksille, joihin me voimme sen penniäkään maksamatta hyvin tässä asiassa päätyä.

On paljon puhuttu jokamiehenoikeuksista ja siitä, ettei niitä ole lakiin kirjattu. Saattaa olla, että lakikirjat ovat eri tavalla kirjoitettuja, mutta minä muistaisin, että viime eduskuntakaudella aika selvästi kirjoitettiin lakiin jokamiehenoikeudet, tosin vähän toisesta näkökulmasta kuin ehkä täällä vaaditaan. Nimittäin rikoslain ykkösvaiheen uudistuksen yhteydessä jokamiehenoikeudet luetellaan rikoslaissa sellaisina oikeuksina, joilla ei loukata omistusoikeutta. Tällä tavoin ne on suomalaisessa lainsäädännössä jo määritelty ja tunnustettu. Sen vuoksi oudoksun en niinkään ministerin puheita mutta kovin monia muita, mm. ponsia, ettei muka laki ollenkaan tuntisi niitä. Se ei pidä paikkaansa.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Pokka oli ehkä jossakin määrin oikeassa siinä vaikeudessa, miten määritellään jokamiehenoikeuksia. Toisin sanoen se on vähän kuin harakka tervatulla sillalla eli ottaa kiinni joko pyrstö tai nokka. Jokamiehenoikeuksia on määritelty pelkästään rikoslain 28 luvun 14 §:ssä, missä puhutaan kaikenlaisesta risujen noukkimisesta ja muusta, mutta se kattaa tämän alueen vain osaksi, toisin sanoen vain pieneltä osalta, joten näin ollen se tietysti puuttuu lainsäädännöstä.

Kun ministeri on paikalla ja puuttui näihin asioihin. Säätytalon palaverissa kun aikoinaan oltiin, siellä puhuttiin siitä, että lainsäädäntöpuoli tuo eduskunnan valiokuntiin tiedoksi sen, miten paljon Eta-laissa on rukkaamisen varaa, toisin sanoen liikkumavaraa suuntaan tai toiseen. Minun tietämäni mukaan tällaisia ilmoituksia ei sieltä lainsäätäjien taholta ole tullut, ja eduskunnassa hyväksytään kaikki vain kerralla, kopsautetaan, kunhan siinä jossakin paikassa lukee Eta, vaikka siinä olisi kansallista rukkaamisen varaa. Olisi mielenkiintoista tietää ministerin näkemyksenä, onko niistä puheista pidetty kiinni, että tuodaan eduskuntaan tieto siitä, paljonko on pelivaraa Eta-lainsäännöksessä vai onko se ota tai jätä -kysymys.

Vielä, kun hän puhui perustuslaista ja muusta, minä olen sitä mieltä, että Eta-lainsäädäntö puuttuu perustuslain sisältöön niin voimakkaasti, että laki olisi pitänyt hyväksyä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n mukaisena. Jo tämä lainsäädäntö on väkivaltaa perustuslakia kohtaan. Jostakin syystä nyt kuitenkin mentiin 69 §:n mukaisessa järjestyksessä.

Ed. Rajamäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun me sosialidemokraatit esitimme, että onginta ja pilkintä saatettaisiin jokamiehenoikeuden piiriin, ministeri Pokka esitti silloin ratkaisuksi kalapassia. Epäilin silloin, että ministerin ja keskustan linja on se, että suomalaiselta vaaditaan pian passia, että suomalainen pääsee luontoon. Keskustan piirissä on jonkin verran tällaisia kaavailuja ollutkin, ja Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos Metsäsektorin tulevaisuudenkuva -julkaisussaan kirjaakin tämän niin, että jokamiehenoikeutta tulisi lailla rajoittaa niin, että metsään mennään metsänomistajan luvalla ja että metsän käyttöä rajoitettaisiin tiettyyn kellonaikaan, viikonpäivään tai vuodenaikaan tai siitä tulisi maksullinen oikeus.

Ministeri äsken tuntui sanoutuvan irti jokamiehenoikeuden rajoituksista, mutta näitä suunnitelmia on vireillä, ja olisi hyvä, että keskusta paljastaisi, onko sillä tällaisia suunnitelmia, koska metsästyslain muutosesityksessä on ainakin jo esitys siitä, että rangaistuksen uhalla hallinnollisilla määräyksillä voidaan estää ihmisten liikkuminen riistanhoitoalueilla. Tämä on ensimmäinen askel tiellä. Sen lisäksi EY:llä on on myös eräillä keskustatahoilla perusteltu sitä, että jokamiehenoikeutta tulisi lailla rajoittaa. On aika vakavasta suomalaisesta perusoikeudesta kysymys, ja maattomien ja maa- ja vesioikeuksia omistamattomien aseman kannalta kyseessä on elintärkeä asia.

Ed. Helle (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ministeri Pokka totesi, että kaikkien tahto on tiettyjen hallitusmuodon muutosten suhteen olemassa, muistutan vain mieliin viimekesäistä keskustelua, jossa pääministeri Aho, varapääministeri Salolainen ja ulkoministeri Väyrynen selkeästi ja suureen ääneen totesivat, että meillä ei ole mitään tarvetta mihinkään hallitusmuodon muutoksiin, kun näistä asioista

puhuttiin. Olen ymmärtänyt, että ministeri Pokan oma kanta on hieman toisenlainen, mutta haluan vain muistuttaa mieliin, että kovin yksimielistä tämä keskustelu ei ole ollut.

Siitä johtuu pitkälti se, että asiat eivät edisty siihen suuntaan kuin on tahtoa ilmoitettu. Totean samaan tapaan kuin ed. Aittoniemi, että puhuin puheenvuorossani Eta-sopimuksen kansallisesta soveltamisesta: Siinä ei tulisi olla liian yksioikoinen, niin kuin näyttää valitettavan usein niissä lakiesityksissä olevan, joita meille tulee. Siltä osin variaatiomahdollisuuksia tulee meille tuoda selvästi esille.

Oikeusministeri P o k k a : Arvoisa herra puhemies! En nyt ole oikein varma, puhummeko ed. Rajamäen kanssa samasta asiasta. Siis meillä on jokamiehenoikeudet, joihin uskoisin meidän suomalaisten samoin kuin norjalaisten ja ruotsalaisten olevan erittäin tyytyväisiä. Keski-Euroopassa niitä ei ole. Se tarkoittaa, että on oikeus kulkea vapaasti luonnossa ja kerätä sieltä mm. marjoja. Uskon, että meidän suomalaisten tahto on, että näin täytyy olla.

Siinä keskustelussa, jota nyt on käyty liittyen integroitumiseen ja meidän mukanaoloomme siinä, on pelko siitä, tuleeko meille niin kauheasti keskieurooppalaisia nauttimaan näistä meidän jokamiehenoikeuksistamme, että meidän luontomme ei sitä kestä. Tällä hetkellä pitää käyttää tällaista hienoa nykymallin mukaista sanontaan, että näköpiirissä ei sellaista painetta ole. Mutta meillä on tiettyjä alueita, jotka ovat haavoittuvaisia, mm. saaristo. Sen vuoksi on vähintäänkin suotavaa, että ulkomaalaisomistuksen vapautumista nyt seurataan, miten se menee, ja siihen puututaan, jos tulee ongelmia. Tällä tavalla minä jokamiehen asian näen, että tämä on kunnossa. En näe hätävarjelun liioittelun tarvetta niin kuin ruotsalaisilla, jotka ovat lähteneet jokamiehenoikeuksia rajoittamaan, lähinnä yleisiä kalastusoikeuksia.

Sen verran nyt sanon ed. Rajamäelle, kun hän puhui metsästyslaista, että jos estetään meidän kenen tahansa kulkeminen jonkin linnun pesimäpaikalle, minusta sellainen rajoitus on vähintäänkin paikallaan. Ei meillä ole mitään tekemistä sellaisella alueella. Annetaan luontokappaleen olla ja elää rauhassa se aika, jonka se tarvitsee.

Mutta sitten sanoisin ed. Helteen puheenvuorosta, että valtiosäännössä olen tottunut siihen, että puheenvuorot heittävät laidasta toiseen. Tosiasia kuitenkin on, että integroituminen ja meidän mukanaolomme siinä merkitsee erittäin tuntuvaa ja suurta eduskunnan vallan kapenemista, jollemme muuta säännöksiä ja käytäntöä tässä asiassa niin, että päätösvaltaa tulee normaalisti niin, että hallitus valmistelee ja eduskunta päättää. Sitä tarkoittaa parlamentarisoiminen, että eduskunnalle vastuunalainen hallitus toimii myös näissä asioissa niin kuin kansallisestikin.

Ed. W a h l s t r ö m : Herra puhemies! On jo niin moneen kertaan vasemmistoliiton edustajien puheenvuoroissa korostettu Etan ja EY:n eli EU:n jäsenyyden ratkaisevia eroja, ettei niitä liene tarpeen välttämättä toistaa. Kuitenkin: me voimme siis Etan hyväksyä, Euroopan liiton jäsenyyttä emme.

On puhuttu todella paljon EU:sta, ja se on aivan oikein, ulkopolitiikasta ja turvallisuuspolitiikasta, koska ne ovat hyvin ratkaisevia silloin, jos jatkamme eteenpäin EU:n jäsenyyteen. Mutta tästä mielestäni on turha tehdä sellaista johtopäätöstä, että Eta olisi jonkinlainen läpihuutojuttu vailla ongelmia. Ei se ole meidän ryhmässämme ainakaan ollut. Asiaa on käsitelty tässä talossa jo nelisen vuotta ja moneen kertaan pohdittu, mitkä ovat vaihtoehdot ja mahdollisuudet. Nyt vain on niin, että tällä kertaa tässä käsittelyvaiheessa voimme vain joko hyväksyä tai hylätä sopimuksen ja sen ongelmat tuoda tarpeeksi esiin, sillä jos katsomme eduskuntakäsittelyä valiokuntien kannalta, kyllähän se on kaikkea muuta kuin läpihuutojuttu. Yksikään valiokunta ei ole sivuuttanut sopimusta huomautuksitta, kritiikkiä on tullut tavattoman paljon eikä kaikkiin asioihin todellakaan ole saatu edes täyttä selvyyttä.

Muutamia tärkeimpiä huomautuksia kertaukseksi senkin vuoksi, että ulkoasiainvaliokunta edellyttää hallituksen ottavan huomioon erikoisvaliokuntien lausuntoihin sisältyvät huomautukset ja lausumat. Tämä edellytys ei ole mikään toive presidentille, niin kuin olivat Etan neuvottelutavoitteet, vaan tämä on, mikäli eduskunta hyväksyy mietinnön, eduskunnan tahto asioiden hoitamiseksi eteenpäin.

Siinä ensimmäisenä on äsken juuri puhuttu eduskunnan asema. Perustuslakivaliokuntahan kiinnittää huomiota nimenomaan tarpeisiin uudistaa Suomen valtiosääntöä eduskunnan aseman ja kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien turvaamiseksi. Parlamentarismilla me juuri tarkoitamme sitä, että eduskunnalle vastuussa oleva hallitus olisi se, joka vastaisi myös tästä sektorista, eikä niin kuin nyt, että se on tasaval-

lan presidentin kädessä ja tasavallan presidentti ei tarvitse eduskunnan luottamusta päätöksensä tueksi.

Lakivaliokunta on huolissaan perustuslain merkityksen murenemisesta, asiasta, josta ed. Niinistö on tehnyt ponnen.

Talousvaliokunnan mielestä Suomen on huolehdittava kaupallisista suhteistaan kolmansien maiden kanssa, jälleen asia, josta me Eta-sopimuksen solmittuammekin päätämme täysin itse, se on meidän asiamme. Sen vuoksi on oikein valiokunnan huomautus, että kaupallisten suhteiden on oltava kunnossa erityisesti Suomen lähialueiden Venäjän ja Baltian maiden kanssa.

Hallintovaliokunta lähtee siitä, että Suomi voi ja Suomen tulee harjoittaa vastaisuudessakin omista lähtökohdistaan tehokasta kansallista aluepolitiikkaa, joka ottaa huomioon maamme erityisolosuhteet. Jos siis hallitus tekee toisenlaisia esityksiä, on syytä todellakin olla hyvin tarkkana, jos niitä perustellaan vain Eta-säädöksillä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta painottaa, että Suomen tulee säilyttää sosiaali- ja terveysturvansa Eta-sopimuksen määräyksiä paremmilta osilta. Siihen meillä on täysi mahdollisuus. Valiokunta vaatiikin maamme käyttävän riittävästi voimavaroja, jotta kansainvälisissä yhteyksissä kyetään vaikuttamaan Eta-säännösten muutoksiin siten, että mm. Suomen asema Who:n terveydenhuollon mallimaana tulee asianmukaisesti otetuksi huomioon. Se on kaunis toivomus, mutta tähän on valitettavasti lisättävä huomautus, että Eta-sopimuksen voimaan tullessa Suomi ei enää valitettavasti liene terveydenhuollon mallimaa, niin on kova Ahon kabinetin karsinnan tahti.

Vielä haluan ottaa työasiainvaliokunnan erityisen huomautuksen siitä, että Eta-alueen työntekijät ovat siirtyessään toiseen maahan työelämässä samojen sääntöjen ja määräysten alaisia kuin asianomaisen maan kansalaiset. Ikään kuin terveisinä ay-liikkeen kimppuun käyville ministereille valiokunta toteaa: "Suomessa työehtosopimusjärjestelmä ja sen yleissitovuus vahvistavat tasavertaisen kohtelun periaatetta."

Valiokunta korostaa vielä, että työelämän säätelyn pohjoismaisen mallin, jonka perustana ovat työehtosopimusjärjestelmä, kolmikantaperiaate, luottamusmiesjärjestelmä sekä työnantajan omistusoikeuteen perustuva määräämisvalta, jatkuvuus on turvattava. Tämä asia on äärimmäisen tärkeä, sillä näyttää olevan, että jopa Eta-sopimukseen vedoten nyt käydään työehtosopimusjärjestelmän ja työntekijöiden oikeuksien kimppuun.

Tätä luetteloa voisi toki jatkaa, mutta halusin vain osoittaa näidenkin perusteella melkoisen kritiikin ja monet varaukset lausunnoissa, joiden pohjalta ulkoasiainvaliokunta on mietintönsä tehnyt. Kun eduskunta nyt hyväksyy sopimuksen, se samalla asettaa hallitukselle ja itselleenkin kovia velvoitteita tulevan lainsäädännön ja yleensä yhteiskunnan kehittämiseksi.

Keskustelun aikana on toki sekin asia moneen kertaan todettu, että maamme talous on saatava ja saadaan kuntoon kuitenkin pääosin omin voimin. Se on urakka, jossa Eta tai EY eivät tähän hätään eivätkä aivan lähitulevaisuudessakaan ole apuna.

Vielä muutama sana näistä eroista, joiden perusteella me pidämme Etaa aivan toisenlaisena asiana kuin jäsenyyttä EY:ssä.

Ensinnäkin Euroopan unioniksi, Euroopan liitoksi kehittyvä Euroopan yhteisö on poliittinen liitto kaikkine siitä tulevine seurauksineen.

EY-jäsenenä me olemme nettomaksajia. Sen sijaan, että nyt maksaisimme 600 miljoonaa, EY-jäsenenä maksamme vähintään 6 miljardia. Sen vuoksihan meitä juuri sinne halutaan. Monet EY-jäsenmaat ovat sitä mieltä, että Pohjolan valtiot on saatava maksajiksi mukaan.

Rahaunioni, mikäli se syntyy, on jotain muuta kuin Eta. Se vie Suomen itsenäisyyttä rahapolitiikassa. Siis rahaunioni ja verojen harmonisointi ovat hyvin suuri uhka suomalaiselle hyvinvointivaltiolle ja myös tasa-arvolle, sille asemalle, joka naisella on Suomessa.

Täällä on jo moneen kertaan todettu se, että Euroopan yhteisön jäsenyys merkitsee luopumista puolueettomuudesta ja liittoutumattomuudesta eli kansallisen itsenäisyyden perusteista.

Eta ei ole tulliliitto. Sitä on Euroopan unioni, jonka jäsenenä siis Suomen ja muiden kolmansien maiden väliin tulisi tullimuuri.

Euroopan yhteisön jäsenyys merkitsee suuria ongelmia maaseudun elinmahdollisuuksille. Toki sopeutumista riittää jo Etankin yhteydessä.

Euroopan unioni on äärimmäisen epädemokraattinen. Parlamentilla ei ole valtaa eikä edes aloiteoikeutta lakien säätämiseksi. Tässä suhteessa Eta ja Euroopan yhteisö ovat tasavertaisia. Molemmat ovat yhtä huonoja. Parlamentarismi ei siellä todellakaan toteudu.

Herra puhemies! Täällä on jo viitattu pääministeri Ahon kuuluisaan puheeseen viime maaliskuussa. Hän, pääministeri siis, sanoi Suomen

hyväksyvän Maastrichtin sopimuksen sellaisenaan. Tanskan kansanäänestyksen jälkeen pääministeri piti myönteisenä sitä, että kehitys näyttääkin johtavan löysempään liittoon kuin Maastrichtissa sovittiin, ja totesi sen vastaavankin paremmin Suomen etuja. Samaan täällä viittasi ed. Zyskowicz puolustellessaan sitä, että nyt pidetäänkin hyvänä Maastrichtin muuttumista. Ulkopoliittinen johtomme olikin siis päättänyt hakea Euroopan unionin jäsenyyttä samalla toivoen, ettei kävisi toteen se, mikä kirjoitettu on. Mikähän lienee seuraava kiemura?

Max Jakobson viittaa viimeisimmässä kirjassaan Vallanvaihto suomettumiseen ja samalla kertoo 70—80-luvun mielipidetiedusteluista, joissa mitattiin kansan puolustustahtoa. Hän toteaa, että tuo tahto näitten tiedustelujen mukaan oli yllättävän korkealla, ja mm. tästä hän vetää johtopäätöksen, ettei kansakunta ollutkaan rähmällään, vaan vain sen valiot. Nyt mielipidetiedustelut kertovat kansalaistemme suhtautuvan hyvin kriittisesti, enemmistön jopa kielteisesti, Euroopan liiton jäsenyyteen. Onko niin, että kansan valiot ovat jälleen rähmällään, tällä kertaa länteen päin? Kansakunta näyttää kuitenkin säilyttävän terveen järkensä.

Herra puhemies! Lopuksi edellä sanotun ja aikaisemman puheenvuoroni perusteella ehdotan seuraavaa perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiehdotukset eduskunta toteaa, että sekä ulko- ja turvallisuuspolitiikka että talous- ja rahapolitiikka ovat kokonaan Eta-sopimuksen ulkopuolella, ja edellyttää, että Suomi vastaisuudessakin säilyttää ulko- ja turvallisuuspolitiikan sekä talous- ja rahapolitiikan omissa käsissään, mikä ei ole mahdollista nykyisen kaltaisessa Euroopan yhteisössä tai Maastrichtin sopimuksen mukaisessa Euroopan liitossa."

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Minä kannatan ed. Wahlströmin juuri ehdottamaa perustelulausumaa ja liityn niihin, jotka hyväksyvät Eta-sopimuksen mutta vastustavat Suomen EY-jäsenyyttä.

Samassa yhteydessä ehdotan, että eduskunta hyväksyisi nimelläni jaetun perustelulausuman, jossa otetaan kantaa jokamiehenoikeuksiin sillä tavalla, että hallitus velvoitettaisiin ennen Eta- tai EY-sopimuksen voimaantuloa toimittamaan sellaiset tarpeellisiksi katsottavat toimet, joilla jokamiehenoikeus säilyy maassamme. Tämä lausuma poikkeaa vihreiden lausumasta sillä tavalla, että tässä ei ehdoteta jokamiehenoikeuksien kirjaamista lakiin. Mielestäni jokamiehenoikeudet eivät enää ole jokamiehenoikeuksia, jos ne ovat lainsäädännössä, (Min. Pokka: Aivan oikein!) vaan sen takia minusta vihreiden loogisuus tässäkin asiassa heittää. En voi yhtyä heidän perustelulausumassaan esitettyyn näkemykseen siitä, että ne pitäisi kirjata lakiin. Ehdotukseni kuuluu seuraavasti:

"Eduskunta toteaa, että Euroopan yhteisön jäsenmaissa ei yleensä tunneta yleistä, kaikille maan omistamisesta riippumatta kuuluvaa oikeutta liikkua maastossa ja vesillä vapaasti, poimia vähäisin rajoituksin metsästä sieniä ja marjoja sekä oikeutta kalastamiseen. Eduskunta edellyttää hallitukselta sellaisia toimenpiteitä, joilla turvataan jokamiehenoikeudet Suomessa asuville henkilöille niin Euroopan talousaluetta koskevan sopimuksen voimaan tultua kuin mahdollisen Euroopan yhteisön jäsenyydenkin oloissa."

Kysymys on oikeuksista, jotka ovat olleet olemassa jo ennen Suomen itsenäistymistä ja joiden tulee säilyä myöskin Eta-sopimuksen tekemisen jälkeen. Niin paljon Suomi ei saa menettää itsenäisyyttään, että jokamiehenoikeuksista jouduttaisiin luopumaan. Sen takia saattaa olla viisasta, että hallitus selvityttää jokamiehenoikeuksiin liittyvät ongelmat ja tekee sellaisia ratkaisuja, joiden ei välttämättä tarvitse olla lainsäädännöllisiä, joiden avulla nämä oikeudet turvataan huolimatta siitä, että tänne tulee ulkomaalaisia omistajia suomalaisten omistajien oikeuksin.

Esimerkiksi tyypillinen tapa, jolla nämä voitaisiin turvata, on se, että ulkomaalaisten maanomistajien lupaehtoihin asetetaan maininta siitä, että yleisrasitteena on jokamiehenoikeus tässä maanomistuksessa, mitä ulkomaalaiset saavat entistä vapaammin Eta-kaudella harjoittaa. Siihen perustuen kukaan ei voi sanoa olleensa tietämätön tällaisesta rasitteesta, mikä meillä yhteiskunnassa maanomistajilla on, mutta joka on kaikkien kansalaisten etu.

Vielä tähän itse asiaan, käsillä olevaan Eta-sopimukseen. Mielelläni tarkastelen tässä lähemmin sitä sosialidemokraattista realismia, jonka ed. Tuomioja viime viikolla katsoi sisältyvän tähän sopimukseen. Ed. Tuomioja ei ole sittemmin käynyt perustelemassa näkemyksiään Etasta tai EY:stä. Sosialidemokraatit ovat tässä keskustelussa loistaneet poissaolollaan sen takia, että nyt me keskustelemme heidän näkökulmastaan kiusallisista asioista, keskustelemme ei vain Suomen Eta-sopimuksesta vaan siitä, mitä on sen jälkeen. Sosialidemokraatit ovat yksiselittei-

sesti olleet Suomen EY-jäsenyyden kannalla ja perustavat sen sosialidemokraattiseen realismiin. (Ed. Kasurinen: Tuo väite on väärä!) Olen yrittänyt selvittää, mitä voisi olla sosialidemokraattinen realismi.

Jos puhutaan realismista, niin se viittaa johonkin olemassa olevaan todellisuuteen. Mutta koska sosialidemokratiaa ei ole olemassa, niin sen sosialidemokraattisen realismin täytyy sitten viitata EY:hyn, joka kieltämättä on olemassa. Mutta tämä sosialidemokraattinen realismi on eräällä tavalla naiivia realismia, eli sosialidemokraatit ottavat EY:n sellaisena kuin se arkikokemuksessa ja arkitajunnassa heille näyttäytyy. Tässä unohdetaan Marxin opetukset, eli tehtävänä ei ole vain maailman selittäminen vaan sen muuttaminen. Tämän takia EY ei ole vain sitä, minä se havainnoissa ja arkitodellisuudessa näyttäytyy, vaan se on enemmän. Se on myös se kehityssuunta, johon EY on kehittymässä.

Tässä mielessä sosialidemokraattien EY-kanta lähestyy sosialidemokraattista naturalismia. Yleisesti realismin ja naturalismin ero on hyvin vaikea selvittää ja on hankala suorittaa erottelua niiden välillä. Mutta jos EY otetaan sellaisena kuin se arkitodellisuudessa esiintyy, niin se on lähempänä naturalismia kuin realismia. Tältä osin tietoteoreettisesti uskotaan sellaiseen näkemykseen, että on olemassa jostakin tajunnasta riippumaton EY-todellisuus, johon ei voisi vaikuttaa. Mutta kyllä suuret maat voivat vaikuttaa EY-todellisuuteen, pienet maat vähemmän.

On aivan selvää, että kun Tanska myönteisellä, positiivisella, tavalla vaikutti EY:n tulevaisuuteen, tällainen vaikutusmahdollisuus ollaan pieniltä mailta EY:ssä ottamassa pois. Kyllä aivan selvästi täytyy tähän sosialidemokraattiseen realismiin kuulua silloin se näkemys, että EY kehittyy tulevaisuudessa sellaiseen suuntaan, että siellä ruvetaan tekemään ei konsensuspäätöksiä vaan enemmistöpäätöksiä, ja pienet maat eivät liittoutumallakaan voi vastustaa niitä kehityspiirteitä, joista suuret EY-maat pääsevät sopimukseen.

Tilanne on vähän sama kuin Suomen eduskunnassa haettaessa EY-jäsenyyttä. Suuret puolueet, sosialidemokraatit, keskusta ja kokoomus, hyväksyivät Suomen EY-jäsenyyden ja sen jälkeen oli yhdentekevää, mitä mieltä pienet puolueet olivat asiasta. Samaan EY-tietoteoreettiseen olemukseen liittyy myös se, että suuret maat tulevat tulevaisuudessa EY:ssä tekemään niin kuin ne parhaaksi katsovat. Sen takia ei pidä mennä EY:hyn sellaisen sosialidemokraattisen harhan vallassa, että siellä voitaisiin tulevaisuudessa joihinkin asioihin vaikuttaa. Ne vaikutusmahdollisuudet otetaan pois heti, kun niitä ruvetaan käyttämään tavalla, joka on kielteinen suurten esittämien näkemysten kanssa.

Mitä vielä tulee sosialidemokraattiseen realismiin, niin tuntuu siltä, että puolueettomuus ei siihen kuulu. Sosialidemokraatit ovat hylkäämässä Suomen puolueettomuuden, sen, jonka varassa turvallisesti on pystytty elelemään maassamme yli 40 vuotta, siis on oltu suurvaltojen eturistiriitojen ulkopuolella. Vaatii melkoisen suunnan muutoksen, että ollaan ottamassa etäisyyttä puolueettomuuteen ja muuttamassa Suomen ulkopoliittista doktriinia.

Sosialidemokraattiseen realismiin kuuluu myös yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka suurten EY-maiden kanssa ja siinä yhteydessä sosialidemokraatit sytyttelevät turvallisuuspoliittisia virvatulia, siis antavat kuvan siitä, että EY-jäsenhakemus toisi mukanaan turvallisuutta, mutta välttävät ottamasta kantaa siihen, minkälaisia ne turvallisuuspoliittiset virvatulet oikein ovat. Nehän ovat tässä tapauksessa Weu ja Nato. Turvallisuuspoliittisesti on mielenkiintoinen kysymys se, mihin multiin suomalaiset ruumiit haudataan erinäisten rauhanturva- tai muiden EY:n nimissä tehtyjen operaatioiden jälkeen. Jos me pitäydymme puolueettomuudessa ja itsenäisessä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa, me voimme suurella todennäköisyydellä sanoa, että suomalaiset sankarivainajat haudataan tulevaisuudessakin Suomen multiin, ilman että heitä jätetään Euroopan ulkopuolelle ja muihin sellaisiin maihin, joissa ollaan puolustamassa jotain yhteistä isoa asiaa yhteisillä päätöksillä, joihin pienillä mailla ei ole veto-oikeutta.

Turvallisuuspoliittisesti Weu on eurooppalainen aarnituli, ja se tulee tulevaisuudessa kenties olemaan eurooppalainen Nato, joka on sotilaallista yhteistyötä ilman Yhdysvaltoja. Tällä hetkellä Eurooppa on vielä liian heikko harjoittamaan yksin turvallisuuspolitiikkaa ja sen takia on ymmärrettävää, että Nato vielä halutaan pitää kuviossa mukana, mutta ennen pitkäähän tietysti Eurooppa vahvistuu siihen suuntaan, että tänne tulee myös eurooppalainen päätöksenteko puolustusasioissa. Miten me sitten pidämme tietyt eurooppalaiset maat kurissa? Herätän tällaisen kysymyksen. Kun tarkastellaan Suomen puolueettomuutta ja ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, on selvää, että sosialidemokraattiseen realismiin kuuluu se, että haetaan apua ulkoa, että ei turvata omaan apuun, ollaan

valmiita osallistumaan Weu:n tai Naton toimintaan.

Sen lisäksi sosialidemokraattiseen realismiin kuuluu EY:n demokratiavaje, mutta sittenhän se ei enää ole sosialidemokratiaa, ei ainakaan demokratiaa, se eurooppalainen yhteistyö, joka sosialidemokraatit tekevät, jos siihen ei kuulu demokratia. Ja demokratiahan siihen ei kuulu, koska Euroopassa parlamentarismi ei ole edes niin pitkälle kehittynyttä, että europarlamentin jäsenet, kansanedustajat, pystyisivät itse tekemään lainsäädäntöaloitteita Eurooppaa koskevissa asioissa. (Ed. Gustafsson: Ovatko oikeat liuskat mukana?) — On! Miten niin ei olisi? Väittävätkö edustajat Myller ja Gustafsson, että EY:ssä olisi jotenkin demokraattinen päätöksentekomalli? (Ed. Gustafsson: Demokratiavajeesta sosialidemokraatit ovat puhuneet pitkään!) — Silti olette menossa sinne demokratiavajeeseen pikajunalla. (Ed. Gustafsson: Eta-sopimus tässä nyt on kyseessä!) — Tämä onkin kiusallista. Minä ymmärrän, miksi sosialidemokraatit eivät osallistu tähän keskusteluun ollenkaan, koska eihän täällä ole Eta-sopimuksesta kysymys niille, jotka ovat hakeneet Suomen EY-jäsenyyttä. Meille, jotka tyydymme tähän ratkaisuun, kysymys on Eta-sopimuksesta. Mutta teille, jotka menette tästä eteenpäin, on vastassa paljon ongelmallisemmat asiat. Te olette myymässä suomalaista itsenäisyyttä bryssille. Tässä mielessä ymmärrän, jos ei kiinnosta koko keskustelunaihe, kun ollaan isänmaata myymässä.

Mutta meille tämä Eta riittää, ja me emme siltä osin ole mukana sosialidemokraattisessa realismissa, johon kuuluu EY-jäsenyys mukaan lukien Nato ja Maastricht. Sanoutukaa irti Natosta ja Maastrichtista, jos ette ole niiden kannalla! Sanokaa, että ette hyväksy Suomen Nato-jäsenyyttä! Pannaan se eduskunnan aikakirjoihin, ja sieltä se sitten löytyy, kun EY-syyllisiä ja Nato-syyllisiä ruvetaan etsimään. Sanokaa, että ette hyväksy Maastrichtin sopimusta! Sitten sekin löytyy historiankirjoituksessa sieltä, että ette sitä hyväksyneet, silloin kun asiaa ruvetaan tutkimaan ja EY-syyllisiä etsitään. Mutta en ole havainnut yhdenkään sosialidemokraatin tässä salissa sanovan, että ei hyväksytä Nato-jäsenyyttä. Päinvastoin mm. sosialidemokraattinen ulkoministeriön alivaltiosihteeri on ollut Suomen Nato-jäsenyyden kannalla varovasti arvioituna. Sanokaa, joku sosialidemokraatti, että ette ole Maastrichtin sopimuksen kannalla! Sanokaa, että teette pesäeron siihen ettekä hyväksy EY-jäsenyyttä, jos se perustuu Maastrichtin sopimukseen! (Ed. Gustafsson: Asia kerrallaan, asia kerrallaan!) — Kieltämättä, mutta meitä vasemmistoliittolaisia, joille riittää pelkkä Eta-sopimus, kiinnostaa se, mitä te teette meille tämän jälkeen sillä enemmistöllä, jonka te muodostatte porvarihallituksen kanssa, joka on hakemassa EY-jäsenyyttä, panemassa Suomea eurokuntoon, purkamassa suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa ja siltä osin tuhoamassa kaikkea sitä, mitä vasemmisto työnsä tuloksena on 50 vuoden aikana Suomeen rakentanut. (Ed. Gustafsson: Enhän minäkään kutsu ed. Seppästä käpykaartilaiseksi!)

Sanoutukaa, sosialidemokraatit, irti Natosta ja Maastrichtista yhdelläkin puheenvuorolla täällä, niin saatte minulta synninpäästön tai ainakin puhuja saa, mutta teistä kukaan ei ole sanonut täällä selvästi sitä, että te ette hyväksy Nato-jäsenyyttä ettekä Maastrichtia EY-jäsenyyden pohjaksi! (Ed. Paasio: Ei saa suunvuoroa!) — Ed. Paasio sanokoon nyt sen, minä olen hetken hiljaa!

T o i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Ed. Seppäsellä on nyt puheenvuoro, ed. Seppänen jatkaa.

P u h u j a: Minä tarjoan ed. Paasiolle tilaisuuden sanoutua irti Natosta tai Maastrichtsopimuksesta nyt. Sanoudutteko, ed. Paasio, irti Natosta ja Maastrichtista tai jommastakummasta?

T o i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Ed. Seppänen, täällä puhemies määrää puheenvuorojärjestyksen. Ed. Seppäsellä on puheenvuoro. Jatkaako ed. Seppänen?

P u h u j a: Kyllä jatkaa, herra puhemies!

Mitä tulee siihen, mihin multiin suomalaiset nuoret miehet haudataan EY-operaatioiden jälkeen, niin minä olen sillä kannalla, että haudattaisiin kotimaan multiin eikä tarvitsisi lähteä ulkomaille puolustamaankaan sellaisia rakenteita, jotka eivät edusta demokratiaa. Tässä mielessä minua täällä kiinnostaa ministeri Rehnin lausuma, koska ministeri Rehn antoi ymmärtää, että sotilaat ovat vähemmän kiinnostuneita Nato-jäsenyydestä kuin eräät suomalaiset poliitikot, joihin laskien sitten myös sosialidemokraattiset poliitikot, jos he eivät irtisanoudu Nato-jäsenyydestä. Eli ymmärrän niin, että ministeri Rehn ei ratsasta Nato-hevosella. Itse asiassa ministeri Rehnhän ei ratsasta ollenkaan.

Hän ajaa tankilla tai hävittäjillä. Mutta tässä mielessä meillä on turvallisuuspoliittisena vaihtoehtona joku sellainen vaihtoehto, jota meille ei tänä päivänä kerrota, jos te, jotka haluatte tästä Eta-sopimuksesta pidemmälle, ette irtisanoudu niistä vaihtoehdoista, joita siellä näyttää olevan ja joihin me joudumme tulevaisuudessa ilman muuta ottamaan kantaa.

Herra puhemies! Tässä yhteydessä haluan kiinnittää huomiota vielä siihen, että myöskään vihreät eivät ole ilmaisseet turvallisuuspolitiikkansa perusteita täällä eduskunnassa käytävässä keskustelussa. Eli me vaadimme tässä yhteydessä, jotta keskusteluasetelmat olisivat selviä, myös vihreitä kertomaan, minkälaiseen turvallisuusnäkemykseen he perustavat Suomen tulevaisuuden tässä tilanteessa, jolloin kuusi vihreätä äänestää Etaa vastaan, heistä noin puolet ja puolet päinvastaisilla perusteilla mutta joka tapauksessa Etaa vastaan, ja neljä on EY:n puolesta. Siellä EY:ssä meitä odottaa edelleen Weu- tai Nato-jäsenyys, ja minua kiinnostaa, vaikka vihreillä ei mitään yhteistä kantaa tähän asiaan olekaan, mitä mieltä vihreät yksilöinä ovat tästä kysymyksestä. Tietenkin me saamme kaikenlaiset mahdolliset vastaukset, mutta kun määrittelemme tulevia EY- ja Nato-syyllisiä, niin siinä tilanteessa on mielenkiintoista katsoa, mikä oli vihreiden turvallisuuspoliittinen vaihtoehto siinä tilanteessa, jolloin näitä asioita ratkaistiin Suomessa pysähtyneisyyden aikaan lokakuun 27 päivänä kello 17.39, toisin kuin eduskunnan kello osoittaa.

Ed. P a a s i o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Luulin jo, että ed. Paloheimon puheenvuoro oli melodramaattisuudessaan ylittämätön, kunnes kuulin ed. Seppäsen puheenvuoron. Ei pitäisi luulla mitään.

Mutta vakavasti puhuen totean, että hän sanoi puheenvuorossaan mm., että sosialidemokraattista realismia ei voi olla, kun ei ole sosialidemokratiaa. Mielenkiintoinen tilanne sikäli, että hän omisti kuitenkin tälle olemattomalle aatteelle puheenvuoronsa pääosan. Kaikkihan tiedämme, että ed. Seppäsen oma aate, jonka turvin hän tähän taloon aikanaan tuli, on voimissaan ja etenee Euroopassa. Tässä mielessä voisin todeta, että ed. Seppäsen edustama kauhumaalailu saattaa johtua siitä, että hän pelkää tilannetta, jolloin Euroopan yhteisö toimiessaan laajempana myös Suomi jäsenyydessään on sellainen yhteisö, jossa hänen edustamansa poliittinen ryhmittymä, johon hänen tulisi kenties europarlamentaarikkona liittyä, onkin vain yhden ihmisen suuruinen. Ymmärrän tämän tyyppisen henkilökohtaisen pelon, mutta ei sitä pidä yleistää koko parlamenttiin.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen kyllä hieman pettynyt siihen, mitä ed. Seppänen toi puheenvuorossaan esille, koska hän toisaalta aivan oikein totesi, että sosialidemokraatit ovat purkamassa suomalaisen hyvinvointivaltion yhteiskuntaa. Tämä kirjaimellisesti pitää paikkaansa, kun otamme huomioon, että nykykehityksen puitteet perustuvat myös sosialidemokraattien hyväksynnälle, jonka suorastaan sinetöi tämä Euroopan talousaluesopimuksen hyväksyminen. Ei nimittäin voi olla mitään niin suurta uhkaa suomalaiselle hyvinvoinnille kuin tavaran ehdoton tai kontrolloimaton vapaa liikkuminen, työvoiman vapaa liikkuminen, palvelujen vapaa liikkuminen ja ennen kaikkea pääomien vapaa liikkuminen. Nyt on nähty, mihin pääomien vapaa liikkuminen on johtanut. Ed. Paasio, nyt olisi korkea aika sosialidemokraattienkin myöntää, että jos markkinavoimille ja vapaalle kilpailulle annetaan etuoikeus, niin se johtaa väistämättä siihen, mitä vastaan te juhlapuheissanne protestoitte. Nyt olisi aika tehdä kipeitä ja kovia päätöksiä, myöntää tehdyt virheet ja palata tässä suhteessa takaisin esimerkiksi pääomien osalta siihen, että pääomat eivät voi vapaasti liikkua, koska ne uhkaavat kaikkein voimakkaimmin koko suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa.

Nyt ed. Seppänen kyllä mainitsi tästä asiasta, mutta hän unohti kokonaan, että kaikki nämä ratkaisut sinetöityvät jo hyväksymällä Euroopan talousaluesopimus. Mikään ei selitä minulle sitä, että vasemmistoliitto sen sijaan, että osoittaisi, että Suomelle on kansantaloudellisesti haitallista hyväksyä Eta, päinvastoin yhtä lukuunottamatta on ilmeisesti sellaisenaan hyväksymässä tämän sopimuksen.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pidän tärkeänä sitä, että ed. Seppänen, vaikkakin hyvin kärjistetyllä tavalla, yrittää saada tässä keskustelussa selville, mikä on eri puolueiden kanta Etan jälkeiseen kauteen. Tässä mielessä tuntuu aika oudolta, että sosialidemokraatit ovat olleet kovin vaisuja tässä keskustelussa. Vaikuttaa siltä, että SDP on vetäytynyt sen tosiasian taakse, että hallitus ajaa EY-jäsenyyttä, hyväksyen tämän pääsuunnan. Mutta jotta keskustelu voisi jatkua, toivoisin, että mm.

ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Paasio ottaisi kantaa niihin olennaisiin kysymyksiin, jotka tässä keskustelussa ovat olleet esillä, eli kysymykseen Suomen jäsenyydestä Weu:ssa, kysymykseen ylipäänsä Euroopan yhteisön kehityksestä Euroopan unioniksi, ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittiseksi liitoksi. Me emme tiedä, mikä on SDP:n kanta näihin kysymyksiin tällä hetkellä. Vaikuttaa siltä, että ed. Seppänen on oikeassa siinä, että SDP antaa tukensa Euroopan yhteisön sellaiselle kehitykselle, joka Maastrichtin sopimuksessa on pidetty lähtökohtana, ja tämä todellakin merkitsee Suomen ajamista sekä Länsi-Euroopan unionin että mahdollisesti myös Pohjois-Atlantin sotilasliiton jäseneksi.

Me tiedämme, mikä on ed. Lipposen kanta näihin kysymyksiin. Hän on ilmaissut sen hyvin avoimesti ja selvästi. Jos me hänen käyttämänsä ryhmäpuheenvuoron perusteella voimme arvioida SDP:n kantoja, näen, että SDP on myös tukemassa Suomen Weu-jäsenyyttä.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun tarkoitin, että ei ole olemassa olevaa sosialidemokratiaa, niin en tarkoittanut aatteellisia virtauksia. Aatteellisena virtauksena sosialidemokratia on olemassa, ja siinä mielessä me olemme vähän samanlaisia sosialidemokraatteja kaikki eli samaa kantajuurta ja aatteellisesti demareita eduskunnassakin melkein puolet porukasta.

On siis olemassa sosialidemokraattinen aate, mutta ei ole olemassa sellaista valtiota, joka olisi sosialidemokraattinen. Sen takia käytin tätä muotoa miettiessäni sosialidemokraattista realismia. Täytyy olla siis kysymys jostakin olemassa olevasta, ja se on EY, johon tässä joudutaan ottamaan kantaa.

Sosialidemokraattien kanta EY:hyn ja sen tulevaan kehitykseen on, niin ed. Laaksokin edellä sanoi, edelleen epäselvä. Salissa ei ole yhtään sosialidemokraattia nyt, kun oli vapaasti puheenvuorot jaossa. Eipä ole kukaan heistä pyytänyt puheenvuoroa ja sanonut, että eipä kannateta Suomen Weu-jäsenyyttä, eipä kannateta Suomen Nato-jäsenyyttä, irtisanoudutaanpa Maastricht-sopimuksesta ja halutaan sellaiseen EY:hyn jossa ei hyväksytä Maastrichtia.

Äsken te menitte sen suojamuurin taakse, että sanoitte, että minulla on puheenvuoro ja teillä ei ole puheenvuoroa, niin ettei teidän tarvitse asiaan ottaa kantaa. Mutta nyt teillä oli tilaisuus ottaa kantaa asiaan. Puheenvuorot olivat vapaasti jaossa. Yksikään ei pompannut ylös ja ilmoittanut, että enpä ole Maastrichtin kannalla. Olisi pitänyt pompata, jos halutaan, että vedetään toisenlaisia tulkintoja teidän toiminnastanne kuin minä olen vetänyt.

Ed. Kaarilahti: Arvoisa herra puhemies! Kannatan Eta-sopimuksen hyväksymistä. Haluan kuitenkin nostaa esille Eta-asioiden mahdollisen käsittelyn tulevaisuudessa eduskunnassa. Haluan turvata Suomen kansalaisten valitsemien edustajien mahdollisuuden käyttää heille kuuluvaa päätäntävaltaa. Tästä syystä en voi olla keskittämässä täysistunnoille kuuluvaa valtaa yhdelle erikoisvaliokunnalle. Haluammeko parlamentin parlamentin sisälle?

Herra puhemies! Ehdotan perusteluissa lausuttavaksi:

"Eduskunta ei hyväksy ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä ehdotettua suuren valiokunnan muuttamista koordinoivaksi Eta-valiokunnaksi, mikä merkitsisi täysistunnoille ja erikoisvaliokunnille kuuluvan päätösvallan tosiasiallista keskittämistä suurelle valiokunnalle.

Edellä esitetystä syystä kunkin erikoisvaliokunnan tulee jatkossakin voida käsitellä omaa toimialaansa koskevat asiat ja ulkoasiainvaliokunnan tulee toimia koordinoivana valiokuntana."

Byrokratiaa sen negatiivisessa merkityksessä pyritään karsimaan ja toimintoja rationalisoimaan niin valtion ja kuntien hallinnossa kuin myös työyksikkötasolla. Tästä syystä katsonkin, että suuri valiokunta on tarpeeton. Käytännössä hallituksen esitykset, käytyään erikoisvaliokunnissa, tulevat kuten kaikki tiedämme ennemmin tai myöhemmin täysistuntosalin käsittelyyn, jossa jokainen edustaja ilmaisee kantansa. Mikäli kuitenkin täysistunnossa eduskunnan enemmistö muuttaa erikoisvaliokunnan tai hallituksen esitystä, lähetetään asia suureen valiokuntaan. Miksi? Eikö yksi eduskunnan enemmistön tahdonilmaisu riitä vai tarvitaanko ns. käännyttämisaikaa, jolla hallituspuolueiden edustajat saadaan ruotuun?

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä Eta-asioiden käsittelystä eduskunnassa esitetään, että suuri valiokunta käsittelisi koordinoivana elimenä ennakkohyväksymisasioita ja että erikoisvaliokunnat osallistuisivat kyseessä olevien asioiden käsittelyyn antamalla niistä lausuntonsa. Erikoisvaliokunnille kuuluu Eta-sekakomitean päätösten hyväksyminen ja voimaansaattaminen, mutta kuitenkin Eta-sekakomitean päätös-

ten poliittinen ennakkokäsittely tapahtuisi suuressa valiokunnassa. Ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä perustellaan asiaa sillä, että tarkoituksena on saada aikaan valtioneuvoston ja eduskunnan välinen vuoropuhelu. Mielestäni vuoropuhelu käytäisiin tosiasiallisesti valtioneuvoston ja suuressa valiokunnassa istuvien edustajien välillä. Ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä perustellaan asiaa myös sillä, että valtioneuvosto saisi selon edellytyksistä, joiden täyttyessä eduskunta sitoutuisi poliittisesti aikanaan hyväksymään Eta-säädöksen ja saattamaan sen voimaan. Toisin sanoen kansanedustajat sitoutuisivat suuressa valiokunnassa olevien edustajien kantoihin.

Valiokunta toteaa myös, että tämän menettelyn edellyttämä, suuren valiokunnan eduskunnan nimissä antama ennakkohyväksyminen olisi luonteeltaan poliittista eikä se muodollisesti sitoisi eduskuntaa voimaansaattamisvaiheessa. Jos näin on, mitä tosiasiallista merkitystä suuren valiokunnan käsittelyllä siis olisi?

Yhteenvetona totean esityksen ristiriitaisuuden. Valtioneuvostolle suuri valiokunta viestittää edellytyksistä, joilla eduskunta sitoutuu poliittisesti, mutta kuitenkaan ei muodollisesti sidottaisi eduskuntaa. Lisäksi valtioneuvoston olisi kuitenkin noudatettava tietyin edellytyksin suuren valiokunnan poliittista ennakkokantaa. En ole valmis sitoutumaan poliittisesti enkä muodollisesti muutaman edustajan esittämään kantaan suuressa valiokunnassa.

Arvoisa puhemies! Kansallinen ulko- ja sisäpolitiikka ovat kansainvälistyvässä maailmassa entistä vaikeammin selkeästi erotettavissa toisistaan. Ne integroituvat toisiinsa yhä monimuotoisemmin, ja rajanveto on kuin veteen piirretty viiva. Olemassa oleva ulkoasiainvaliokunta voi mielestäni toimia koordinoivana integraatiovaliokuntana ja erikoisvaliokunnat käsittelevät omaa toimialaansa koskevat asiat. Lisäksi suuri valiokunta voitaisiin lakkauttaa, jolloin eduskunnan enemmistön kertaalleen ilmaisemaa kantaa kunnioitettaisiin.

Ed. P a a s i o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kaarilahti ei ole täysin ymmärtänyt sitä ajatusta, joka tähän suuren valiokunnan rooliin sisältyy. Se on lyhyesti se, että vaihtoehtona ei ole se, antaako ennakkokannan eduskunta vai suuri valiokunta, vaan antaako sen suuri valiokunta vai ei kukaan. Kun kyse Eta-asioiden kohdalla on hyvin pitkälle siitä, että ne eivät ole luonteeltaan yksinomaan eivätkä voittopuolisestikaan ulkopoliittisia, niin suuri valiokunta näyttää parhaalta ratkaisulta sen vuoksi, että sen kokoonpanoa on tarkoitus muuttaa sillä tavalla, että siihen kuuluisivat eduskuntaryhmien puheenjohtajiston edustajat ja valiokuntien puheenjohtajiston edustajat sillä tavalla, että se heijastaa riittävällä tavalla eduskunnan poliittisia voimasuhteita.

Nämä neuvottelut voivat useinkin käydä sillä tavoin, että suuri valiokunta pitää eduskunnan pitämiseksi mukana saada kootuksi hyvinkin lyhyessä ajassa, ja on helpompi herättää 25—35 edustajaa kuin koko eduskunta keskellä yötä.

Tämä vastaisi suunnilleen sitä tarkoitusta, joka Tanskan markkinavaliokunnalla on, ja se on toiminut sen informaation mukaan, jonka me olemme Tanskasta saaneet, kohtalaisen hyvin.

Varmaankin on niin, että matkan varrella tulee tarvetta hienosäätöön ja ehkä uusiin johtopäätöksiinkin, mutta tämä on suunnilleen se ajatus, joka tässä tällä hetkellä on. Ulkoasiainvaliokunta ei voi kuormittua kaikilla kaikkiin valiokuntiin liittyvillä asioilla jatkuvasti ja samanaikaisesti hoitaa omaa tärkeää tehtäväänsä.

Ed. K a a r i l a h t i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen tutustunut kyllä Tanskan integraatiovaliokuntamalliin ja tästä syystä edelleenkin korostaisin sitä, että en ole myöskään hyväksymässä sitä, että ulkoasiainvaliokunnalle delegoitaisiin ennakkolausuntomahdollisuutta. Mielestäni sen tulee olla täysistuntokäsittelyssä, jolloin jokaisella kansanedustajalla on mahdollisuus ilmaista mielipiteensä, sitoutua sitten muodollisesti tai poliittisesti.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kaarilahdella ei taida olla selvyyttä siitä, kuinka suuri on niiden asioiden kirjo, mitä suuri valiokunta integraatiokysymyksissä joutuu käsittelemään. Se on ilmeisestikin suurempi kuin se, mitä eduskunta käsittelee vuoden aikana tällä hetkellä. Eli käytännössä on sula mahdottomuus se, että eduskunta täysistunnoissaan alkaisi käsitellä niitä kysymyksiä, jotka tulevat Eta-sekakomiteassa ja myöskin Efta-komiteassa esille.

Tästä syystä on yritetty löytää sellainen malli, jossa toisaalta eduskunnan tahto heijastuu ja joka ennen kaikkea mahdollistaa sen, että ylipäänsä eduskunnan sanaa kuullaan. Mehän pelkäsimme alussa sitä, että eduskunta jätetään ikään kuin täydellisesti näissä integraatioasioissa päätöksenteon sivuun, koska hallitus ja ulkopo-

liittinen johto olisivat voineet päättää ilman eduskunnan kuulemista näistä kysymyksistä. Tästä syystä tämä menettely on käsitykseni mukaan paras mahdollinen, mitä nyt yhteistyössä on kyetty löytämään.

Ed. Kaarilahti (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän kyllä Eta-lainsäädännön ja asioiden moninaisuuden, mutta kuitenkin tänne tulevat asiat tulevat osaksi kansallista lakia. Ja jos on mahdotonta käsitellä niitä, niin kuitenkin me tulemme hyväksymään nämä osaksi meidän kansallista lainsäädäntöämme. Ymmärrän, että tämä on poliittinen kompromissi ja hyvä siinä mielessä, että jollain tavalla poliittiset puolueet ja ryhmät pääsevät vaikuttamaan ennakkokäsitykseen, mutta yksittäisten kansanedustajien käsiä tällä tullaan sitomaan.

Ed. Niinistö: Herra puhemies! Lähtisin oikeastaan liikkeelle siitä, mihin ministeri Pokka täällä jäi. Hänhän puhui siitä, että kansainväliset sopimukset väistämättä johtavat siihen tilanteeseen, ellemme mitään tee, että suomalaiset perustuslait ja niitten sisältämät perusoikeudet joutuvat hivenen alennusmyyntiin. Minä olen tässä suhteessa ihan samaa mieltä.

Tämä Eta-sopimus on superlaki, joka väistämättä ulottaa vaikutuksensa myöskin suomalaisiin perustuslakeihin ja erityisesti suomalaisten perusoikeuksiin. Nimittäin Eta-säännökset — liki kaikentasoiset, mm. pöytäkirjan liitteet — saavat tässä lakipaketissa olevan voimaanpanolain perusteella hyvin korostetun aseman. Jokainen suomalainen, joka soveltaa suomalaista lakia, siis viranomainen, joka tehtävästä riippumatta soveltaa suomalaista lakia, on nimittäin velvollinen olemaan soveltamatta sitä, jos se on ristiriidassa jonkun asteisen Eta-sopimukseen sisältyvän säännöksen kanssa, mm. pöytäkirjan liitteiden kanssa. Minä luulen, että tällainen konneksiteetti on tässä syntynyt vähän ehkä niin, ettei sitä ole huomattukaan. Tähän asti on puhuttu siitä, että esimerkiksi Efta-tuomioistuin antaa vain suosituksenomaisia lausuntoja. Mutta jos meillä itsellämme on lainsäädäntö, jossa kielletään viranomaista soveltamasta mitään suomalaista lakia, joka on ristiriidassa Eta-säännösten kanssa, niin silloin tietysti tälle viranomaiselle tulee jo puhtaasti virkamiesoikeudellinen pakko soveltaa noita suosituksenomaisia Efta-tuomioistuimen lausuntoja. Näin ollen suosituksesta tulee tällä järjestelmällä ehdoton pakko.

Se, mikä tässä on kokonaan uutta, on normikontrollin periaate lakeihimme nähden. Niihin lakeihin, joita tämä sali säätää, ei aikaisemmin ole kellään ollut pulisemista. Nyt jokainen suomalainen lakia soveltava viranomainen Eta-sopimuksen tultua voimaan on velvollinen tarkistamaan, ettei tämä talo ole säätänyt mitään sellaista, joka on ristiriidassa Eta-sopimuksen kanssa. Tämä on kokonaan uusi periaate: lakien normikontrollin periaate. Tällaista normikontrollia on kyllä Suomessakin puuhattu vuodesta 1974 asti, jolloin parlamentaarinen valtiosääntökomitea oli täysin yksimielinen siitä, että Suomessakin pitää olla normikontrollia, että voidaan verrata, onko tämän talon säätämä laki sopusoinnussa tämän talon säätämän perustuslain kanssa. Siis tällaisesta sisäisestä normikontrollista oli silloin kysymys. (Ed. Laine: Siis suomalaisessa lainsäädännössä!) — Kyllä. — Valitettavasti tuo parlamentaarisen komitean kannanotto on jäänyt 18 vuodeksi jonnekin, vaikea sanoa minne.

Mitä asiayhteyttä näillä sitten on? Se on varsin ilmeinen. Nimittäin juuri normikontrollin vuoksi Eta-pöytäkirjan liitteet nousevat statukseltaan ohi suomalaisen perustuslain. Suomalaisen lain soveltajan ei ole tarvis tietää, mitä Suomen perustuslaki asiasta sanoo, mutta hänen pitää tietää, mitä Eta-sopimuksen pöytäkirjan liite siitä sanoo.

Vastaavan kaltainen tilanne vallitsee Hollannissa, vastaavan kaltainen muutoin, mutta Hollanti on tietysti EY:n jäsenenä hivenen toisessa asemassa. Sielläkään ei ole sisäistä normikontrollia, ja se on johtanut siihen, että Hollannissa ei tosiasiallisesti taideta oikein enää muistaakaan omia perusoikeuksia. Kansainvälisten sopimusten perusoikeudet ovat astuneet hollantilaisten perusoikeuksien sijaan juuri sen takia, ettei Hollannissakaan kukaan hollantilainen viranomainen voi katsoa Hollannin perustuslakeja ja johtaa niistä ratkaisuja. Ihan vastaavasti kansalaisen kannalta tämä tarkoittaa sitä, että Suomessa ei ole tarkoitettukaan, että yksityinen kansalainen voisi tulla vetoamaan, että tämä ja tämä laki loukkaa minun perustuslaillisia oikeuksiani. Se on häneltä suorastaan kielletty. Mutta tämän jälkeen hän voi kyllä tulla sanomaan, että tämä ja tämä suomalainen laki loukkaa Etan pöytäkirjan liitettä minun kohdaltani, jotenka soveltakaa sitä Etan pöytäkirjan liitettä.

Väistämättä jos me tällaiseen tilanteeseen päädymme, meilläkin tapahtuu Hollanti-ilmiö. Suomalaiset perustuslait ja etenkin niihin sisälty-

vät perusoikeudet alkavat pikkuhiljaa jäädä varjoon. Mitä tekee jollain sellaisella, johon ei voi edes vedota? Ne jäävät kansainvälisten perusoikeuksien varjoon tässä systeemissä. Tähän ei meitä kukaan kuitenkaan pakota. Päinvastoin Eta-sopimus hyvinkin sallii sellaisen mahdollisuuden, että suomalaiset antavat omille perustuslailleen suurin piirtein saman merkityksen tässä suhteessa kuin Eta-pöytäkirjan liitteille.

Herra puhemies! Sen vuoksi ehdotan perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus selvityttää, onko Suomessa tarpeen tehostaa normivalvontaa mahdollistamalla lakien perustuslainmukaisuuden jälkikäteinen tutkinta, ja jos on, antaa sitä koskevan esityksen eduskunnalle."

Olen tänään kuullut, että hallituspuolueitten ryhmien puheenjohtajat ovat sitä mieltä, että tätä pontta ei tulisi hyväksyä. He ovat olleet kuulemma samassa yhteydessä kuitenkin sitä mieltä, että asiaan jossain toisessa yhteydessä palattaisiin ja että tämä asiayhteys olisi väärä. Minun on kovin vaikea ymmärtää parempaa asiayhteyttä. Tietysti perusoikeusuudistus voisi olla sellainen, mutta minä pahoin epäilen, että perusoikeusuudistuksen tuominen tähän taloon on aika vaikea asia. Se saattaa kestää vuosia. Mutta niiden vuosien aikana meillä kyllä päästään tämän Hollanti-ilmiön jäljille, jos me luomme vuodenvaihteesta sen tilanteen, että kansalaiset opetetaan vetoamaan johonkin muuhun kuin omiin perustuslakeihinsa ja niistä johtuviin oikeuksiin. Tämän vuoksi minusta tämä ponsi pitäisi tässä yhteydessä hyväksyä. Se on laadittu mahdollisimman väljäksi, jotta ei päädyttäisi siihen tilanteeseen, jossa 18 vuotta oltu eli kaikki tunnustavat ongelman, mutta kun ollaan eri mieltä siitä, miten ongelma ratkaistaan, annetaan ongelman olla.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olin lakivaliokunnassa siinä vaiheessa, kun tästä asiasta vielä keskusteltiin. Oli valitettavaa, että siellä eivät asiantuntijat päässeet oikein keskenään näkemykseen siitä, mikä pitäisi olla tällainen normisäädäntöjä tarkkaileva elin, eikä sitä nyt myöskään ed. Niinistö, vaikka kyllä odotin, tuonut esille näkemyksessään. Olisiko se perustuslakivaliokunta, olisiko se perustuslakituomioistuin vai olisiko se mahdollisesti korkein oikeus tietyllä jaostollaan? Tietysti se vaatisi lisäresursseja. Olisi ollut mielenkiintoista tietää ed. Niinistön näkemys, mikä olisi tämä perustuslakituomioistuin. Onko se erillinen tuomioistuin, korkein oikeus tai perustuslakivaliokunta?

Ed. Halonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä puolestani pidin ed. Niinistön puheessa nimenomaan sitä puolta parhaimpana, että hän esitteli ongelman eikä ollut lyönyt ennalta ratkaisua kiinni siitä, mikä on oikea vastaus. Me olemme nähneet aivan liian monta sellaista komiteaa, toimikuntaa ja työryhmää viimeisten parin vuoden aikana, joille on valmiiksi tavallaan annettu ratkaisu ja työryhmän tai komitean tehtävänä on ollut ainoastaan enää laatia perustelut sille jo valmiina olevalle ratkaisulle.

Minun mielestäni olisi kyllä kannattavaa lähteä sille tielle, että uskaltaisimme selvittää, mitkä ovat käsiteltävänä olevan ongelman mahdolliset erilaiset ratkaisut. Kun sanon näin, niin tiedän, että yhtenä mahdollisuutena saattaa olla perustuslakituomioistuin, joka on ollut meille sosialidemokraateille kielletty sana. Olen edelleenkin sitä mieltä, että siihen liittyy paljon kielteisiä seikkoja. Mutta näistä ongelmista ei päästä eroon sillä, että suljetaan silmät ja uskotaan, ettei ongelmaa ole olemassakaan.

Ed. Niinistö (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Aittoniemi todella luetteli kaikki ne mahdollisuudet, jotka tässä ovat. Selvää on minusta vain se, että kaikki ne ovat parempia kuin nykytilanne, jossa todella ollaan siinä paradoksaalisessa vaiheessa, että ongelma tunnustetaan, mutta kun ei päästä keinoista yksimielisyyteen, niin annetaan sen olla. Se on huonoin vaihtoehto.

Minusta ed. Halonen kuvasi aika hyvin sitä tilannetta. On syytä saada täysi selvitys joka ainoasta vaihtoehdosta, koska — en ollenkaan kielläkään sitä — sillä on hyvin syvällisiä vaikutuksia valtiosääntöön, päädyttiinpä mihinkä variaatioon tahansa. Sillä on ihan yhtä lailla huomattava perustuslakien arvoa nostava merkitys kuin näillä kansainvälisillä sopimuksilla on ollut sitä alentava merkitys niin kauan kuin meillä normikontrollia sisäisesti ei ole järjestetty.

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Kannatan ed. Seppäsen perustelulausumaehdotusta.

Herra puhemies! Hyväksyn Eta-sopimuksen, mutta vastustan EY-jäsenyyttä. Voinko olla looginen näin menetellessäni? Mielestäni voin. Täällä on paljon puhuttu siitä, että me olemme nousseet liikkuvaan junaan. Tällä integraatioju-

nalla, sitaateissa puhuttuna, on väliasemansa, ja sillä on myös tietty päämääränsä. Minusta on ollut virheellistä se puhe, että ei tiedetä, mitkä ovat tämän integraatioprosessin tavoitteet tai mitä Maastricht-sopimus on merkitsemässä. Minä olen siinä käsityksessä, että kyllä eduskunnan jäsenet tiesivät, mitä Maastricht merkitsee, kun Suomen EY-jäsenyyshakemuksesta täällä äänestettiin.

Tämä paljon puhuttu integraatiojunahan kulkee suurin piirtein seuraavien väliasemien kautta: Sisämarkkinat tulevat 93. Sitten tulee raha- ja talousliitto Emu mukaan luettuna aikanaan yhteinen keskuspankki ja euroraha. Seuraava vaihe on yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka ja siirtyminen yhteiseen puolustukseen. Näinhän suurin piirtein voidaan hahmotella tämä kulku. Kun me olemme valmiita kannattamaan Etaa, se tarkoittaa sitä, että me olemme hyväksymässä mukanaolon suurin piirtein sen ensimmäisessä vaiheessa, sisämarkkinavaiheessa, joka on tietysti jonkin verran vahvempi integroitumisaste kuin vapaakauppasopimus, joka meillä EY-maiden kanssa on.

Meille jää kuitenkin omiin käsiimme edelleen erittäin paljon päätettävää: raha- ja finanssipolitiikka verotusta myöten, jää maatalous, jäävät kauppasuhteet kolmansiin maihin. EY on tulliliitto, mutta Eta antaa meille mahdollisuuden harjoittaa ulkomaankauppaa omista lähtökohdistamme kolmansiin maihin päin. Omiin käsiin jää myös aluepolitiikka, jota Lapin ihmisenä kovasti olen seurannut.

Nythän näissä sopimuksissa ja tulkinnoissa on se lähtökohta, että aluetukea voidaan myöntää alueelle, jolla on alhainen elintaso; tämä tietenkin vie meiltä paljon alueita pois, koska EY — Eta-alueen vertailussa meillä tämmöisiä alueita ei juuri ole. Mutta lisäksi kriteereinä aluetuen käyttämiseen ovat vajaatyöllisyys ja harva asutus, ja nämä tietysti antavat mahdollisuuden niin halutessamme jatkaa esim. kuljetustukea ja muitakin aluepoliittisia tukimuotoja. Tässä ei vain pidä olla sitä turhaa euronöyryyttä, vaan pitää käyttää jo päättäväisesti näitä mahdollisuuksia hyväksi ja pitää koko maa asuttuna.

Meillähän käytiin kiista viime talvena kuljetustuesta ja silloin täällä huhujen perusteella oltiin jo koko kuljetustukijärjestelmä lakkauttamassa. Onneksi näin ei käynyt, vaan se on jatkunut, ja niin kuin viime perjantaina saatiin ulkomaankauppaministeriltä kuulla, niin ei ole mitään esteitä sille, etteikö kuljetustukijärjestelmää, joka on pohjoisen Suomen teollisuuden elinehto, voida jatkaa edelleenkin, jos Suomi itse niin haluaa. (Ed. Aittoniemi: Se on epävarma tieto!) — Minä en ainakaan ole löytänyt mistään EY-päätöksestä semmoista kantaa, että kuljetustukea ei voitaisi käyttää.

Aluepoliittiset kysymykset ovat tietysti aika lailla uusi kysymyskin koko Eta-prosessissakin ja Eta-alueella, sillä mittasuhteiltaan nyt mukaan tulevat maat ovat aivan eri luokkaa kuin siellä jo olevat maat. Esimerkiksi Lapin lääni on pinta-alaltaan suurempi kuin kuusi EY-maata kokonaisuudessaan. Ei ole varmasti mitään pohjaa sille, että vedetään yhtäläisyysmerkki EY:n piirissä käytettävälle aluepolitiikalle ja sille aluepolitiikalle, jota Etan puitteissa on pakko harjoittaa, jos aiotaan alue pitää asuttuna tässä tai tuossa maassa.

Meidän omiin käsiimme jää sitten vielä se aivan olennainen asia eli ulko- ja turvallisuuspolitiikka ja myös puolustuspolitiikka, joita pidän tietysti aivan keskeisinä asioina. Viime perjantain keskustelussa Kokoomuksen edustaja Lamminen sanoi, että "Euroopassa on 125 rajakiistaa ja 25:tä niistä selvitellään asein". Hän jatkoi edelleen omaa, Weu-jäsenyyttä puoltavaa ja Natoon suuntautunutta perusteluaan sillä, "että jopa puolueettomuuden vahvimmassa linnakkeessa Ruotsissa ollaan vahvasti aloittamassa keskustelu siitä, mihin länsimaiseen puolustusliittoon mahdollisesti Ruotsi liittyy". Kokoomuksen edustaja oli hyvin selvästi menossa sekä Weu:hun että myös Natoon, tai jonkin verran kai on vielä epäselvää, mikä euroarmeijan muoto sitten on. Mutta joka tapauksessa sinne tämmöiseen sotilaalliseen liittoutumaan oli suuri valmius. Ja perustelu oli se, että Euroopassa on niin levotonta, on rajakiistoja ja konflikteja.

Minä taas ajattelen tasan päinvastaisesti tästä asiasta samoilla perusteilla. On erittäin paljon levottomuuksia, on konflikteja. Jos me luovumme puolueettomuudesta ja olemme sotilaallisesti liittoutuneita, meillä on suurempi mahdollisuus joutua mukaan niihin. Minun katsannossani puolueettomuuden ja liittoutumattomuuden arvo kasvaa, koska pitäisi pystyä pysymään näitten konfliktien ja selkkausten ulkopuolella. Jos ollaan liittoutuneita, minkä konfliktin ulkopuolella pysytään, se ei ole enää meidän käsissämme.

Tämä on suunnattoman suuri asia. Minä uskon, että sen asian merkitys tullaan tiedostamaan siinä vaiheessa, kun asiat alkavat konkretisoitua. Kun puhutaan siitä, ottaako Suomi myönteisen vai kielteisen kannan siihen, että YK

siirtyy rauhan operaatioissa myös sotilaallisiin toimiin, niin meillä varmasti tulee yleinen vastustus tämmöistä muutosta kohtaan, koska se tietää hyvin vakavia seuraamuksia niille, jotka näihin operaatioihin osallistuvat. Nyt se on vielä vapaaehtoista, mutta jatkossa se on pakollista, jos ollaan liittoutuneita. Minä uskon, että eivät suomalaiset halua sitä, että meidät viedään sellaisiin konflikteihin, jotka tapahtuvat joskus jopa kaukana rajoiltamme ja joista me haluaisimme kansakuntana pysyä sivussa. Tämä on minusta ihan perimmäinen asia, josta pitää jankuttamallakin puhua.

Jokainen voi varmasti hahmottaa ne pahimmat uhkatekijät, minkälaisiin konflikteihin voidaan ajautua liittoutuneina ja puolueettomuuden menettäneinä. Ne ovat tietysti Euroopan kriisit, joissa voidaan paitsi YK:n toimesta niin esimerkiksi EY:n päätöksillä siirtyä rauhan tekemiseen asein, jolloin tietysti Suomen on, jos se on liittoutunut, pakko olla niissä mukana. Ei meille sitä mahdollisuutta anneta, että ollaan vain hengessä mukana. Kyllä se on oltava myös ihan operaatioissakin mukana. (Ed. Sasi: Eikö ed. Tennilä kannattanut vuonna 1968 rauhan palauttamista Tshekkoslovakiaankin?)

Toinen uhkatekijä, johon voimme joutua tahtomattamme mukaan, on uusi "Persianlahti". Täällä on puhuttu eurooppalaisista arvosta, niiden puolustamisesta; totta kai silloin viitataan islamiin, mutta luulenpa, että viime kädessä öljyyn ja sen saannin vahvistamiseen.

Pahin mahdollinen vaihtoehto tietysti meidän kannaltamme on se, että EY — EU:n jäsenenä jollakin tavoin jouduttaisiin mukaan semmoiseen kiistaan, jossa Venäjä olisi osapuolena. Silloin konflikti olisi ihan meidän omilla rajoillamme suoraan, jolloin tilanne olisi kansakunnan kannalta äärettömän vakava.

Herra puhemies! Taloudellinen integraatio on selviö. Se tulee jatkumaan, mutta on eri asia olla mukana taloudellisessa integraatiossa kuin poliittisessa integroitumisessa. Minä näen niin, että Maastrichtin päätöksellä ainakin pyritään luomaan federaatio. Onnistutaanko siinä vai ei, niin minusta tuntuu, että se ei ole enää poliitikkojen käsissä. Nyt kansat käyttävät puheenvuoroja ja se ratkaisee prosessin jatkon. Mutta joka tapauksessa poliitikot ovat sitoutuneet luomaan tämmöisen Länsi-Euroopan unionin, Euroopan yhdysvallat, mikä nimi sille nyt halutaan antaakaan. Kansat voivat sen kaataa, ja vastarinta tulee varmasti voimistumaan, koska vaistomaisesti ihmiset rupeavat vastustamaan ylikansallista päätäntää, joka on hyvin byrokraattista ja hyvin kaukana.

Herra puhemies! Niin kauan kuin kansakunta päättää omasta ulko- ja turvallisuuspolitiikastaan, käyttää omaa rahaa, tekee omat veropäätöksensä ja syö omaa leipäänsä, niin kauan minä katson, että tuo kansakunta muodostaessaan valtion voi täydellä perusteella sanoa olevansa itsenäinen.

Liikenneministeri N o r r b a c k : Arvoisa puhemies! Kansanedustaja Tennilä puhui aivan oikein euronöyryydestä, kun hän puhui aluepolitiikasta. Mutta sitten kun hän siirtyi turvallisuuspolitiikkaan ja Maastrichtin sopimukseen, hän osoitti sitä myöskin itse. Olen samaa mieltä siitä, että neuvotteluissa aluepolitiikasta pitää olla selviä tavoitteita meillä ja pitää hyödyntää sitä neuvotteluissa, että meillä on pitkät etäisyydet aina, me tarvitsemme kuljetustukea ja muita aluepoliittisia tukimuotoja tulevaisuudessa. Näin pitää olla, ja katsotaan sitten, miten pitkälle voimamme riittävät neuvotteluissa.

Mitä Maastrichtin sopimukseen tulee, sehän on myöskin aika lailla tavoitteellinen. Minä olen henkilökohtaisesti lähtenyt siitä, että jos Suomi hakee jäsenyyden, silloin haetaan jäsenyys ja noudatetaan niitä pelisääntöjä, jotka ovat jo voimassa tai otetaan voimaan järjestössä. Tämä pätee, jos kansanedustaja Tennilä hakee tai minä haen jäsenyyden jossakin järjestössä; silloinkin noudatetaan niitä sääntöjä, mitkä siellä vallitsevat. Toinen asia on se, että jäsenellä on suuremmat mahdollisuudet muuttaa ja vaikuttaa sääntöihin kuin ulkopuolisella.

Olemme joka tapauksessa hyvin paljon riippuvaisia EY:stä tulevaisuudessa. Elikkä minä en ole nähnyt tätä ongelmallisena. Me lähdemme siitä, että Maastrichtin sopimus hyväksytään meillä. Toinen asia on se, että lievempi sanamuoto saattaisi olla meille parempi, mutta sekin on sitten neuvottelukysymys, kun Suomi on EY:n jäsen.

Minusta turvallisuuspolitiikassa on myöskin tärkeätä, että käsitteistö olisi mahdollisimman selvä. Puolueettomuus oli osa itsenäisyyttä silloin, kun maailma ja Eurooppa oli jaettu kahtia. Kun Natolla ei ole enää vihollista, puolueettomuutta käsitteenä on vähän vaikeata käyttää joka tilanteessa. Puolueettomuus-sana sopii silloin, kun on kaksi vastapuolta. Kun on vain yksi, silloin sen käyttö on vaikeata ja saatetaan ymmärtää se väärin. Eurooppa on vain muuttunut niin nopeasti, että me emme ole vielä keksi-

neet niitä sanontoja, jotka tarvitaan, kun kuvataan sitä uutta poliittista, ulkopoliittista ja turvallisuuspoliittista tilannetta, missä me elämme. Veikkaan, että se muuttuu edelleen vielä nopeammin. Muistutan vain siitä, että Venäjän johto on aktiivisesti puhunut Naton jäsenyydestä, kun täällä on puhuttu vain siitä, että yritetään järjestää suhteita Natoon.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Mikä se Maastricht on, se ei ole minusta tulkinnan asiaa. Se on paperilla olevaa faktaa, mihin ollaan kulkemassa. Sen ovat allekirjoittaneet EY-valtioiden korkeimmat johtajat. Tältä osin se on hyvin selkeä kokonaisuus. Ainoan muutoksen voivat tuoda kansat, jotka yksinkertaisesti eivät suostu hyväksymään tätä rakennelmaa.

Mitä tulee siihen, että sääntöjä on noudatettava, jos johonkin yhdistykseen aikoo mennä, näinhän se on. Mutta semmoiseen yhdistykseen ei kannata mennä, jossa säännöt ovat epädemokraattiset tai jonka yhdistyksen tavoitteet ovat omasta mielestä semmoiset, joita ei kannata. EY:n osalta minun näkemykseni on, että sen tavoitteet ja säännöt ovat semmoiset, että minä en voi niitä hyväksyä.

Mitä Venäjään tulee, minusta on kovin lyhytnäköistä lähteä spekuloimaan sillä, mikä on Venäjän huomispäivää. Meidän kannattaa nyt kyllä olla aika pidättyväisiä kaikenlaisessa spekuloinnissa, sillä se on suurvalta ja se on meidän naapurimme. Siitä realiteetista pitää lähteä.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On tietenkin valitettavaa se, että ministeri Norrbackilla ei ole käytettävissään esimerkiksi ulkoministeriön raportteja, jotka koskevat niinkin yksinkertaista asiaa kuin Venäjällä käytävää keskustelua Venäjän ns. Nato-jäsenyydestä. Luulen, että nämä raportit selvittäisivät ministeri Norrbackille sen, mistä loppujen lopuksi tässä keskustelussa on kysymys.

Kysymyshän on siitä, että Venäjä haluaa päästä osalliseksi taloudellisesti, poliittisesti ja sotilaallisesti lännen rahavaroista, lännen sotilasavusta siinä kriisitilanteessa, jossa maa tällä hetkellä on.

Nato-jäsenyydellä, josta eräät poliittiset piirit Venäjällä ovat puhuneet, halutaan myös estää sellainen tilanne, että Natoon otettaisiin uusia jäseniä tilanteessa, jossa myös Venäjä on ilmaissut kiinnostuksensa Natoon, ikään kuin loukattaisiin Venäjää, että sitä ei oteta jäseneksi, jos eräitä muita maita otettaisiin Naton jäseneksi. Kuten me tiedämme, Nato ei nyt ole kiinnostunut siitä, että näitä entisiä sosialistisia maita tai Neuvostoliiton hajoamisen pohjalta syntyneitä uusia valtioita ylipäätänsä otettaisiin tällä hetkellä Naton jäseneksi.

Puolueettomuus-käsite, mitä ministeri Norrback edustaa, on peräti vanhakantainen. Puolueettomuus ei tarkoita vain sotilasliittojen ulkopuolella pysyttäytymistä. Se tarkoittaa mm. sovittelevaa suhtautumista, rauhanomaista ratkaisua kansainvälisiin kriiseihin. Mihin tämän kaltainen asenne olisi kadonnut Suomelta? Se on yksi keskeinen osa sitä puolueettomuuspolitiikkaa, mitä me olemme noudattaneet. Se merkitsee kansainvälisten järjestöjen aseman vahvistamista kansainvälisiä konflikteja ratkaistaessa ja paljon muuta. Sotilasliittojen ulkopuolella pysyttäytyminen on vain yksi osa puolueettomuutta, ja siihen nyt ministeri Norrback yrittää pelkistää koko puolueettomuuden.

Liikenneministeri N o r r b a c k : Arvoisa puhemies! Ei minulla ole toisenlaista tulkintaa Venäjän sisäisestä tilanteesta kuin kansanedustaja Laaksolla on. Minä yritin vain kuvata sitä eroa, mikä vallitsee keskustelussa. Me olemme hyvin varovaisia; rohkeampia termejä käytetään naapurimaassamme. Emme tiedä, mitä Venäjällä tapahtuu, ja tiedämme hyvin vähän, mitä Euroopassa tapahtuu. Minä olen vain lähtenyt siitä, että jos Suomi haluaa olla mukana vaikuttamassa ja valvomassa omia intressejään, silloin kannattaa olla aktiivisesti ja mieluummin jäsenenä myös, silloin on vaikutusvaltaa, muuten joudumme tyytymään siihen, mitä ratkaistaan. Ongelmallisinta minusta on, että kahtiajako jatkuu Euroopassa tämän jälkeen taloudellisena erona eikä sotilaspoliittisena.

Minä muistan vain, että kun olin puolustusministerinä, ed. Laakso kysyi monta kertaa, kuka se vihollinen on, joka tänne hyökkää, ja silloin ilmoitimme, että pysymme kriisien ulkopuolella. Näin on tietenkin tarkoitus nytkin tehdä. Tilanne on vain muuttunut, ja se on monivivahteisempi ja huomattavasti vaikeampi analysoida kuin silloin, kun se oli hyvin yksinkertainen ja punainen oli punaista ja sininen oli sinistä.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Euroopan kahtiajako jatkuu, kuten ministeri Norrback oikein totesi, taloudellisena. Mutta suomalaisille on tärkeää nähdä, että kah-

tiajako yritetään saada jatkumaan myös sotilaallisena. Eurooppaan ei olla rakentamassa yleiseurooppalaista sotilaallista järjestelmää Euroopan yhteisön sotilaallisten suunnitelmien toteuttamisen myötä, vaan Euroopan yhteisö muututtua Euroopan unioniksi pyrkii nimenomaan rakentamaan suljetun sotilaallisen järjestelmän, joka tietenkin olisi osa Euroopan uutta turvallisuusarkkitehtuuria, mutta joka kuitenkin olisi suljettu. Tässä mielessä sotilaallinen kahtiajako tulee jatkumaan, haluammepa me sitä tai emme. Kyse on siitä, olemmeko me, onko Suomi, mukana tässä sotilaallisesti kahtia jaetussa Euroopassa ja olemmeko me silloin sotilasliiton jäseniä vai emme.

Pyrkimys vahvistaa Länsi-Euroopan unionia Weu:ta, pyrkimys yhtenäistää operatiivisesti Weu:n ja Naton toimintaa, kaikki tämä tapahtuu tällä hetkellä, ennen kuin Suomi on EU:n jäsen. Pöytä on ikään kuin valmiiksi katettu, jos mahdollisesti Suomi on esimerkiksi vuoden 95 alusta alkaen, mitä itse en toivo, Euroopan yhteisön jäsen. Me olemme vain joko hyväksymässä tai hylkäämässä sen, menemmekö me itse mukaan tähän sotilaallisesti kahtia jaettuun Eurooppaan.

Ed. Laine: Herra puhemies! Kun tämä kolmas täysistunto Eta-kysymyksen osalta on lähestymässä loppuaan ja sitä on edeltänyt tavattoman pitkä keskustelu ja käsittelyvaihe, näiden puheenvuorojen johdosta, joita olen koettanut kaikissa täysistunnoissa seurata, päädyn pakosta sellaiseen johtopäätökseen, että kansanedustajilla ei sittenkään ole ollut riittävästi aikaa siihen mammuttimaiseen asiakokonaisuuteen syventyä, joka muodostuu tästä laajasta Eta-paketista.

Toisaalta voi olla niinkin, että kun tällainen korkeakouluja käymätön kansanedustaja yrittää uppoutua suureen asiamäärään, saattaa eksyä ja päätyä vääräänkin, sitä en kiistä. Mutta totean tässä heti alkuun, että olen kuitenkin päätymässä toisenlaiseen johtopäätökseen kuin eduskunnan suuri enemmistö Eta-sopimuksen suhteen.

Kun eduskunta vuoden 1990 kesällä hyväksyi ulkoasiainvaliokunnan mietinnön Länsi-Euroopan yhdentymiskehitystä koskevan valtioneuvoston selonteon johdosta, eduskunta samalla hyväksyi ponsien muotoon kirjatut eräänlaiset reunaehdot. Samalla hyväksyttiin ulkoasiainvaliokunnan kannanotto erikoisvaliokuntien mietintöjen osalta. Tämä lausuma kuului seuraavasti: "Ulkoasiainvaliokunta edellyttää, että hallitus ottaa asianmukaisesti huomioon myös liitteenä oleviin lausuntoihin sisältyvät huomautukset ja lausumat vastaisissa integraatiovalmisteluissa." Näin eduskunta silloin edellytti ja toivoi, ja tänäänkin kuulimme ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajan suulla, että ulkoasiainvaliokunta on taas kerran näin edellyttänyt.

Mutta mitä tulee tähän kahden ja puolen vuoden takaiseen vaiheeseen, muistutan siitä, että esimerkiksi eduskunnan perustuslakivaliokunta 17.5.1990 päiväämässään lausunnossa ulkoasiainvaliokunnalle, erityisesti ed. Lauha Männistön ja keskustalaisten edustajien Hannele Pokan, Anneli Jäätteenmäen, Sirkka-Liisa Anttilan ja Johannes Virolaisen eriävissä mielipiteissä, kiinnitettiin huomiota moniin tärkeisiin näkökohtiin, jotka ovat sittemmin jääneet vaille riittävää huomiota tai ovat tulleet hylätyiksi. Sama johtopäätös on tehtävissä monen muun erikoisvaliokunnan lausunnon ja myös koko eduskunnan silloin hyväksymien kannanottojen osalta.

Kaikkein merkittävin negatiivinen seuraus Eta-sopimuksesta on maamme itsenäisen lainsäädäntövallan liikkuma-alan olennainen kapeneminen. Kun tähän saakka olemme voineet omista lähtökohdistamme ja tarpeistamme käsin harkita, valmistella ja päättää mahdollisimman hyvän lainsäädännön toteuttamisesta, Eta-sopimuksen johdosta entistä suurempi osa Suomen lainsäädännöstä tulee perustumaan kansainvälisiin sopimuksiin. Eta-sopimus asettaa merkittäviä velvoitteita Suomessa voimaan tulevan lainsäädännön sisällön suhteen. Koska määräykset sisältyvät Suomea sitoviin kansainvälisiin sopimuksiin, Suomen lainsäädäntöelimet eivät voi yksipuolisesti muuttaa valtiota sitovia säännöksiä. Suomen on Eta-sopimuksen mukaan pantava täytäntöön säännöt, jotka perustuvat EY-asetuksiin, siirtämällä säännöt sanatarkasti voimaan blankettilailla tai -asetuksella. Ei tässä ole sijaa parlamentin harkinnalle tai mielipiteelle, saati päätösvallalle. Varmemmaksi vakuudeksi Eta-sopimuksessa on vielä edellytetty, että näille EY - Eta-säännöille on annettava etusija suhteessa niiden kanssa ristiriidassa oleviin, Suomen lakien mukaisiin kansallisiin säännöksiin ja määräyksiin.

Erittäin merkittävä osa Suomea sellaisenaan sitovasta ja osaksi oikeusjärjestystämme tulevasta lainsäädännöstä tullaan Eta-sopimuksen perusteella valmistelemaan kansainvälisellä tasolla. Jos entistä suurempi osa lainsäädäntöä sidotaan presidentin johdolla käytyjen neuvottelujen

tuloksena syntyviin kansainvälisiin sopimuksiin, eduskunnan harjoittaman parlamentaarisen valvonnan heikkeneminen on tosiasia.

Eta-sopimuksen 6 artiklan mukaan EY-oikeuden kanssa saman sisältöisiä Eta-määräyksiä tulkitaan niitä täytäntöön pantaessa ja sovellettaessa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen jo ennen Eta-sopimuksen allekirjoittamista antamien merkityksellisten ratkaisujen mukaisesti. Tämä rajoittaa suomalaisen tuomioistuimen, suomalaisen lainsäätäjän ja toimeenpanovaltaa käyttävän tahon riippumattomuutta ja itsenäisyyttä. Ymmärsin ed. Niinistön myös tähän puoleen äsken kiinnittäneen huomiota.

Vaikka tähän mennessä on eduskuntakäsittelyyn saatettu vain pieni osa siitä 250—270 lain ryppäästä, joka pitäisi käsitellä ja saattaa voimaan samanaikaisesti Eta-sopimuksen kanssa, merkillepantava tosiasia on, että huomattava osa lakiehdotuksista on valmisteltu heikosti ja hätiköiden. Tähän on kiinnitetty huomiota täällä salissa monien edustajien taholta mm. tupakkalain ja alkuperämaamerkintäpakkoa koskeneen lain käsittelyn yhteydessä, Helsingin Sanomien pääkirjoituksessa 14.10. alkoholilain osalta jne.

Oman, mielestäni hyvin mielenkiintoisen lisän Suomen Eta-uskollisuutta koskevaan keskusteluun tuo hallituksen esitys poronhoitolain 4 §:n muuttamisesta, joka sekin perustuu Eta-sopimukseen. Tähän saakka lähinnä poronhoitoalueella ja saamelaisasutuksen alueella asuville annettu oikeus porojen omistamiseen pitää nyt ulottaa koskemaan kaikkia Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisia samoin edellytyksin tietysti kuin suomalaisia. Tiettävästi Ruotsissa ja Norjassa hallitusten tulkinta on toinen kuin Suomessa.

Entä sitten lääkelaki? Meillähän on tähän saakka ollut voimassa ja vielä ehkä ihan tällä hetkelläkin on voimassa sellainen laki, jonka mukaan lääkevalmisteen myyntilupaa annettaessa edellytetään hinnan olevan kohtuullinen. Mutta nyt tämäkin hinnan kohtuullisuusnäkökohta pitää poistaa, ainakin hallituksen esityksen mukaan, Suomen laista.

Eräissä käytetyissä puheenvuoroissa on esitetty arvioita, joiden mukaan eduskunta voisi päättää Eta-lainsäädännön sisällöstä. Tämä pitääkin paikkansa niiden lakien osalta, jotka tänne myöhemmin ovat tulossa Etan sekakomitean esityksinä, tosin siten kuin muun muassa ed. Kaarilahti kiinnitti huomiota. Tarkoituksena on, että suuri valiokunta tulee antamaan poliittisen ennakkositoutumisen, joka käytännössä merkitsee hyvin pitkälle eduskunnan käsien sitomista. Sen sijaan eduskunta ei käytännössä saa mahdollisuutta harkita ja tarkastaa sen lainsäädännön sisältöä, joka saatetaan voimaan Eta-sopimuksen hyväksymisen yhteydessä. Viittaan siihen ruuhkaan, joka on ollut, ja esityksiin, joita on tulossa mutta ei vielä ole nähty.

Näin Eta-sopimuksen soveltamisalaan liittyvä yhteisölainsäädäntö saatetaan voimaan kuvaannollisesti sanoen yhdellä nuijan iskulla. Parlamentille kuuluu valta tarkastaa ja käsitellä huolellisesti hallituksen esitykset lainsäädännön muuttamisesta ja hyväksymisestä, mutta näin ei tapahdu. Sellaista mahdollisuutta ei nyt ole sen yhteisölainsäädännön osalta, joka on tullut voimaan ennen Eta-sopimuksen solmimista ja joka ollaan nyt lyömässä kiinni Suomea sitovasti. Erityisen ongelmallinen nähdäkseni tilanne tulee omaan niiden 800—900 lain suhteen, jotka ovat syntyneet Eta-sopimuksen neuvottelujen loppuvaiheen ja sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen. Tuskin ennustan väärin, kun väitän, että tämäkään lakiviidakko ei tule saamaan käytännön syistä asianmukaista käsittelyä eduskunnassa. Sitä paitsi hyvin huomattava osa yhteisölainsäädännöstä saatettaneen voimaan hallituksen hyväksymien asetusten muodossa.

Monet puhujat ovat arvioineet Eta-sopimuksen pelkästään kauppapoliittiseksi ratkaisuksi. Erityisesti suurempien hallituspuolueiden ryhmäpuheenvuoroissa on kuitenkin tavoitteeksi, jatkoksi, asetettu EY-jäsenyys, jonka eteiseksi Eta-ratkaisua on kuvattu. Näin on ymmärrettävä myös se ulkomaankauppaministeri Salolaisen eilen Hampurissa käyttämä puheenvuoro, jossa hän vakuutti Suomen seisovan Maastrichtin päätösten takana ja tukena. Hänen arvionsa mukaan EY-jäsenyysneuvotteluissa ei tulisi esiin mitään sellaista, jota Suomi ei voisi hyväksyä. Olen tänään jo aikaisemmin eräässä vastauspuheenvuorossani ihmetellyt, mikä sellainen taktiikka on, jossa Suomen etua pitäisi ajaa ilmoittamalla ennakkoon, että hyväksymme kaikki, ei tule mitään ongelmia neuvotteluissa.

Ed. Sasi puheenvuorossaan sanoi, että kansanedustajat ovat tarkkaan tienneet Maastrictin sopimuksen sisällön jo viime maaliskuussa, kun päätettiin EY-jäsenyyshakemuksesta. Minä en kiistä tätä niiden edustajien kohdalta, jotka englannin kieltä hallitsevat, joilla oli ollut mahdollisuus saada aineistoa, mutta suomen kielellä siihen ei ollut mahdollista tutustua kuin vasta lokakuussa sen jälkeen, kun Maastrichtin sopimus oli käännetty suomen kielelle.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä kiinnitetään painokkaasti huomiota EY:n ja Eftan jäsenvaltioiden erilliseen julistukseen, jolla sopimusmaat ilmoittavat valmiutensa kehittää vuoropuheluaan myös ulkopoliittisista kysymyksistä. Vuoropuhelu kuuluu tähän aikaan, eikä sellaista pidä vierastaa kenenkään, joka haluaa käyttää vuoropuhelua tai neuvottelupöytää rauhan rakentamiseen ja vahvistamiseen Euroopassa ja maailman mitassa. Kysyä kuitenkin voidaan, onko ulkopoliittisten kannanottojen koordinointipyrkimyksissä, joihin UaV:n mietinnössä viitataan, tarkoitus sitoa Suomen ulkopoliittista liikkuma-alaa kansainvälisissä järjestöissä ja konferensseissa sekä muissa vastaavissa yhteyksissä lähemmäksi EY-maiden kannanottoja käyttäen hyväksi Eta-sopimusjärjestelmän puitteita.

Erään mielenkiintoisen rajauksen Suomen ulkopolitiikalle toteaa ulkoasiainvaliokunta aiheutuvan Eta-sopimuksesta, ja se koskee pohjoismaista yhteistyötä: Pohjoismaiden välistä yhteistyötä voidaan ylläpitää ja kehittää, ellei siitä synny ristiriitaa Eta-sopimuksen noudattamisen kannalta. Ilmeisesti tämä on ymmärrettävä siten, että pohjoismainen yhteistyö on tavallaan alistetussa asemassa Eta-sopimukseen nähden.

Johtopäätöksenä totean Eta-sopimuskokonaisuudesta seuraavaa:

1) Se rajoittaa Suomen täysivaltaisuutta ja siirtää ylikansallisille elimille lainsäädäntövaltaa, toimeenpanovaltaa ja tuomiovaltaa, jotka yhdessä merkitsevät vapaasti valittavan kansallisen liikkumatilan olennaista pienenemistä, eikä eduskunta sen seurauksena enää ole korkeimman vallan haltija Suomessa. Näinhän eduskunta päätti 1917, mutta tämän jälkeen asia ei ole enää samanlainen.

2) Sopimus murentaa eduskunnan ensisijaisen norminantovallan sen seurauksena, että sopimus valtuuttaa tuomioistuimet antamaan tulkinnoillaan sisällön normeille, laeille.

3) Sopimus vaarantaa suomalaisten tuomioistuinten riippumattomuutta.

4) Eta-sopimuksen käsittelyn yhteydessä on käynyt ilmi, että erityisesti hallituspuolueet pitävät Eta-sopimusta ensiaskeleena EY-jäsenyyteen, että hallitus ei irtisanoudu Maastrichtpäätösten hyväksymisestä eikä ole ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin eduskunnan aseman vahvistamiseksi ja kansalaisten perusoikeuksien ja vaikutusmahdollisuuksien parantamiseksi.

Herra puhemies! Edellä itse asiassa ovat perustelut sille, että en voi hyväksyä hallituksen esitystä. Viittaan myös erityisesti niihin perusteluihin, jotka esitin Eta-sopimuksen ensimmäisen käsittelyn yhteydessä ja joista osan olen maininnut myös perustuslakivaliokunnan lausunnon eriävässä mielipiteessä.

Ed. Jansson: Herr talman! Ees-avtalet innebär att Finland definitivt ansluter sig till den västliga samhällsordningen. Avtalet griper in i allas vardag på praktiskt taget alla plan. Vi blir européer på gott och på ont. Vägen till EG går som vi har hört via Ees-avtalet, den vägen slår vi nu in på. Det betyder också bland annat att nationalstaternas tid är förbi. Vi övergår mer och mer till en ordning i Europa som påminner om tiden före 1914, dvs. utbrottet för första världskriget, med den skillnaden att det i dag är bekvämare att förflytta sig. Detsamma gäller den fria rörligheten för varor, kapital och tjänster.

För Ålands del innebär Ees-avtalet och artikel 126 ett starkare erkännande av landskapets internationellt rättsliga ställning än någon annan åtgärd efter beslutet i Nationernas Förbunds råd i samma ämne 1921. EG med sina 12 medlemsländer och 7 Efta-länder har konstaterat att Ålands självstyrelse erkänns av Romfördraget och att värnet av självstyrelsen för Åland motiverar undantag som diskrimineringsförbudet i artikel 4, detta kommer till uttryck i artikel 126.

Ingen annan folkrättslig åtgärd under autonomins nu sjuttioåriga existens har haft samma tyngd. Den utvecklingen är både logisk och önskvärd i den meningen att när helheten växer är det viktigt att besluten fattas så nära människorna som möjligt. Att erkänna minoriteter och autonomier är ett naturligt steg i den riktningen. Utan respekt för mänskliga rättigheter har vi inte demokrati, kan vi inte upprätthålla vår demokratiska samhällsordning. Värnet om minoriteters rättigheter är ett väsentligt inslag i de mänskliga rättigheterna och är därför föremål för internationellt samarbete. I den bemärkelsen kan man med fördel använda sig av tekniken i denna artikel 126 om och när det europeiska ekonomiska samarbetet utvidgas att omfatta nya länder, regioner och områden.

Toiseen asiaan, herra puhemies! Ed. Niinistö on ehdottanut ponsilausumaa eduskunnan vastaukseen. Tähän liittyen totean, että aina, kun on olemassa keskenään kilpailevia oikeusjärjestelmiä, pitää myös olla olemassa oikeusinstanssi, joka arvovaltaisesti sanoo, mikä on voimassa oleva oikeus, eli ei yksityistapauksessa, mikä on

oikein, vaan mikä järjestelmä on voimassa. Tämä on normaali käytäntö liittovaltioissa ja niihin verrattavissa järjestelmissä mutta myös useassa kansallisvaltiossa. Totean myös, että ne perustuslait, jotka on kirjoitettu Berliinin muurin kaatumisen jälkeen, sisältävät melkein kaikki valtiosääntötuomioistuininstituution. Nyt, kun Eta-alueelle syntyy Eta-oikeus, joka kilpailee jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmän kanssa, ymmärrän hyvin, mitä ed. Niinistö ajaa takaa. Henkilökohtaisesti ajattelen paljolti samalla tavalla kuin hän.

Sen takia, herra puhemies, kannatan ed. Niinistön lausumaehdotusta.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä en parhaalla tahdollanikaan saanut selville sitä, mitä ed. Jansson sanoi ruotsinkielisessä puheenvuoron osassaan. Siitä huolimatta otan riskin ja haluaisin — en tiedä, saako nykyisin esittää kysymystä vastauspuheenvuorossa, mutta mieleni tekisi niin tehdä — kysyä: Miten mahdollisesti Ahvenanmaa suhtautuu Eta-lainsäädännön säännöksiin koskien yritysvapautta, vapaata työvoiman liikkuvuutta, kotiseutuoikeutta portugalilaisella naisella tai miehellä Ahvenanmaalla, kun avioituu ahvenanmaalaisen miehen tai naisen kanssa jne? Eli onko niin, että muualta Euroopasta tulevat ovat erityisasemassa, jonka te hyväksytte, mutta Suomen mantereelta tulevilla on edelleen samat Ahvenanmaan itsehallintolain mukaiset rajoitukset, jotka ovat tällä hetkellä voimassa? Olisi mukava tietää, millä tavalla te suhtaudutte Eta-lainsäädäntöön. Vai haluatteko te jäädä todella lopulliseksi saarekkeeksi Euroopan talousalueeseen ja millä perusteilla?

Ed. J a n s s o n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pitää melkein pyytää anteeksi sitä, että ruotsinkielinen osa puheestani koski toki Ahvenanmaata ja suomenkielinen sitten ihan toista asiaa. Sääntöjen mukaan ilmeisesti ei tulkita, kun näin tapahtuu.

Ruotsinkielisessä osassa kerroin juuri, mitä artikla 126 tarkoittaa. Se on Ahvenanmaata koskeva erityisartikla, jonka tarkoitus on suojata kiinteän omaisuuden omistamisoikeutta ahvenanmaalaisille tai siellä asuville ja myöskin elinkeinon harjoittamista siellä asuville eli kotiseutuoikeuden omaaville ihmisille. Siinä mielessä ed. Aittoniemi on oikeassa. Näin on tehty määrätietoisesti Eta-sopimuksessa EY:n ja Efta-maiden välillä, jotta Ahvenanmaan itsehallinto säilyisi. Siis se diskriminaatiokielto, joka sisältyy 4 artiklaan, ei tämän 126 artiklan mukaan koske niitä alueita, joista juuri puhuin.

Ed. V. L a u k k a n e n : Arvoisa herra puhemies! Nyt kun ollaan kohta äänestysvaiheessa, jää tehtäväkseni enää oikeastaan vain tuoda ilmi syvä pettymykseni käytyyn keskusteluun sen takia, että mielestäni kymmenien tuntien keskustelu ei ole oikeastaan sivunnut lainkaan kaikkein keskeisintä ja tärkeintä kysymystä koko Euroopan talousaluesopimuksessa, nimittäin sitä, onko Euroopan talousaluesopimus Suomen kansantalouden etu. Minusta tämä on keskeisin ja oikeastaan ainoa relevantti kysymys sopimuksen osalta, jota ei voida piiruakaan muuttaa, haluammepa sitä muuttaa tai emme. Se on täysin kiinteä sopimus, johon todellakaan ei voida mitään muutoksia tehdä. Sen jälkeen joudutaan siis vain kokonaisuutena arvostelemaan, onko tämä todellakin Suomen kansan etu.

Hallituksen esityksessä, niin kuin pitemmässä puheenvuorossani olen esittänytkin, lähdetään siitä, että Eta-sopimus on kaikkien sopijavaltioiden etu. Siinä on jotenkin uskomaton ajatus siitä, että kaikki valtiot hyötyvät siitä, kun on ehdottoman vapaa kansainvälinen kilpailu. Ei haluaisi millään uskoa todeksi, että vielä tänä päivänä uskotaan tällaiseen ilman minkäänlaisia perusteluita, mutta todella on myönnettävä, että tämä tausta-ajatus toki juontuu 1700-luvun oppeihin, jolloin esimerkiksi Adam Smith ja David Ricardo puhuivat suhteellisen edun periaatteesta kansainvälisessä kaupassa. Smith toisaalta näki myös, että oli olemassa jokin sellainen merkillinen näkymätön käsi, joka vaikutti niin, että kunhan ihmiset vain itsekkäästi uurastivat ja yrittivät, siitä saavutettiin kaikille paras mahdollinen etu. Olin itse asiassa aika hämmentynyt näistä Smithin opeista, mutta viime yönä luin erästä englantilaista kansantaloustieteen kirjaa, ja siinä hieman selvitettiin näitä Smithin ajatuksia, ja ymmärrän nyt niitä paremmin.

Smith ei todellakaan halunnut valtion määräilevän pääomien liikkumista eri tuotannon aloille. Yllättävää on ehkä tämän päivän kuulijalle, että Smithille maatalouden alan investoinnit olivat tuottavampia kuin teollisuuden tai kaupan investoinnit, koska ne saivat suurimman mahdollisen työvoiman liikkeelle ja maksimoivat työvoiman jakautumisen. Smith perusti kantansa ihmisen käyttäytymiselle ja uskoi, että ihmisen luonnollinen kiintymys maaseutuun johtaa saman suuruisilla tai lähes saman suuruisilla voi-

toilla investointeihin maanparannukseen ja rakentamiseen ennen teollisuustuotantoa ja kauppaa. Tähän vaikutti Smithin mielestä maaseudun kauneus, maaseutuelämän arvokkuus, siitä saatava mielenrauha, itsenäisyys, minkä se takaa, ja se, että nämä seikat ovat niin puoleensavetäviä voimia, että kaikki enemmän tai vähemmän tukevat tällaista kehitystä. Näin ihmisen oman edun tavoittelu johtaa työllisyyteen, joka on kaikkein parasta koko yhteiskunnalle. Siis Smith päätteli tästä, että ihmiset toimiessaan itsekkäästi tosiasiallisesti panostivat kotimaan asioihin ulkomaisen teollisuuden asemesta, ja näin siis voidaan havaita näkymättömän käden vaikutus lopputuloksessa. Hän lisäksi vielä totesi, että oikeastaan ihminen toimiessaan itsekkäästi toimii paljon voimakkaammin ja ahkerammin kuin vain miettiessään toisten etua.

Arvoisa puhemies! Ymmärrämme, että tänä päivänä tällainen usko ihmisen rakkauteen maaseutuun ja yleensä omaan maahan olisi lapsellista naivismia. Tänä päivänähän tämä on kerta kaikkiaan 200 vuotta vanhaa teoriaa, mutta kuitenkin hallituksen esitys lähtee hyvin pitkälle siitä, että olisi kaikkien etu, kun käydään täysin vapaata kansainvälistä kilpailua. Mutta näinhän ei tietenkään ole.

Haluaisin lyhyesti tarkastella joitakin asioita, mitä Eta-sopimuksesta väistämättä seuraa.

Yksi asia on tietenkin se, että tavaran tuotanto ja siihen liittyvä ristikkäiskauppa tulee valtavasti lisääntymään, ja kukaan ei voi kiistää sen ympäristöhaittoja ja rasituksia. Ei ole oikeastaan mitään järkeä siinä, mistä esimerkkinä Helsingin Sanomissa vuonna 89 oli koko sivun valtava mainos, jossa luki: "Huomenta, Mirri ja Musti, hyviä uutisia Euroopasta, Euroopan suosituimmat eläinruoat ovat nyt Suomessa!" Ei sitä voi selittää, että olisi jotakin järkeä siinä, että Euroopasta raijataan tänne Mirrille ja Mustille ruokia, jotka usein ovat kalliimpia kuin ihmisille tarkoitetut ruoat. Tähän voisi aivan yhtä hyvin lisätä saksalaiset kestokakkupohjat, joita varmaankin valmistetaan suomalaisten munien avulla Saksassa ja sitten lähetetään tänne laivoilla. Täällä ne ovat ihmisille tarjolla.

Tällainen kehitys on minun mielestäni äärimmäisen kielteistä, mutta vapaa kansainvälinen kauppahan vaatii juuri tällaista kehitystä. Miksi me olisimme omavaraisia ja tuottaisimme itse ne artikkelit, jotka tarvitsemme, jos voimme ostaa ne halvalla portugalilaisina tuotteina? Tämä on siis tämän taustaideologia, ja jokainen lyhyellä ajalla tarkastellen voittaa tästä ostaessaan todella halpaa portugalilaista tuotetta, mutta samalla meidän on myönnettävä, että se on Suomen kansantalouden valtava tappio, koska mitä enemmän ostamme portugalilaista halpatuontia, sitä enemmän meillä on työttömiä näiden 400 000 työttömän lisäksi.

Mitä tulee kansainväliseen kilpailuun, niin haluaisin vain todeta, että esimerkiksi japanilainen Akio Morita, joka on paljon perehtynyt Suomen oloihin ja ylipäätänsä tähän kilpailuasetelmaan, on puhunut tästä asiasta todeten mm. näin: "Yhdysvaltojen ja Euroopan teräksen valmistajat tai tietokone- tai autoyhtiöt väittävät aika ajoin, että eivät kykene kilpailemaan ulkomaisen teknologian kanssa, ja heidän vastauksenaan on aina panna ihmisiä pellolle. Japanilaiset yhtiöt pyrkivät taas välttämään yhdenkään työläisen lomauttamista yrittäen sen sijaan käyttää heitä apuna yhtiön saattamiseksi taas terveelle pohjalle. Tämä ilmiö tarkoittaen rahakauppaa plus tuotannon siirtämistä alhaisemman kustannustason maihin on parhaillaan johtamassa ei vähempään kuin Amerikan deindustrialisoitumiseen. Yhdysvaltain teollinen koneisto on kovertumassa pelkäksi kuoreksi, ja sama tapahtuu kaikkialla Euroopassakin." Tämä on minusta hyvin vakavaa puhetta ja osoitus siitä, mihin suuntaan tällä Euroopan talousalueratkaisulla ollaan menossa.

Samaten Akio Morita tuomitsee ankarasti rahakauppapelin, ja kyllä se on ymmärrettävää. Jos joku luki tämän päivän Helsingin Sanomista, niin unkarilais-amerikkalainen liikemies Soros voitti Englannin punnan retkahdettua 5 000 miljoonaa Suomen markkaa sillä, että hän sijoitti aika paljon punnan vastaiseen kamppailuun. Muistaakseni hänen positionsa oli 10 miljardia markkaa ja hänen voittonsa oli siis suunnaton, 5 000 miljoonaa markkaa. Eihän tällainen olisi mahdollista, elleivät pääomat olisi vapaat. Meidän tulisi ymmärtää, ettei ole Suomen kansan etu, että pääomat ovat täysin vapaat.

Mitä tulee kotimaisissa oloissa pääomien vapauttamiseen, niin Heikki Välitalo on aika osuvasti kuvannut sitä kehitystä. Hän kirjoittaa näin: "Varsinaisesti maksuvälinemarkkinoiden kehittyminen alkoi harmaan rahan korkeakorkoisina markkinoina. Näille markkinoille ryntäsivät kaikki taloudellista valistusta saaneet yrityspomot. Sahanomistaja paransi laitoksensa tulosta siirtämällä investointimarkat, tutkimus- ja tuotekehitysvarat, markkinointikulut ja remonttirahat jopa 16 prosenttia tuottavaan kasinotalouden alkioon. Mitä olivat työstä saadut 4

prosenttia työtä tekemättä saadun 16 prosentin rinnalla? Menköön saha vaikka kokonaan, ja menihän se. Perässähiihtäjiä riitti, metallimiehet jättivät sorvinsa, rakennusliikkeet löivät pensselit santaan, ammattiliitot keskittyivät sijoittamaan jäsenmaksutulonsa tuottavasti, aatteelliset yhdistykset ja säätiöt myivät asuntoja ja siirsivät rahat kehittyneemmille markkinoille. Tästä kuumeesta ei säästynyt edes kommunistinen puoluekaan."

Arvoisa puhemies! Olen syvästi vakuuttunut, että meidän tulisi vakavasti Suomessa pohtia, mihin pääomien vapaa liikkuminen on jo tähän mennessä johtanut. Minusta Suomen keskeisin kriisi liittyy juuri siihen, että Suomi ei pärjää kansainvälisillä valuuttamarkkinoilla silloin, kun spekuloijat haluavat hyötyä Suomen kustannuksella ja vyöryttävät peliin sellaisia summia, että Suomi on todellakin puolustuskyvytön. Tämä kielteinen kehitys suorastaan sinetöityy sillä, jos eduskunta hyväksyy tänä päivänä Euroopan talousaluesopimuksen.

Minusta on todella traagista, että on kyllä paljon vasemmistoliittolaisia ja sosialidemokraatteja, jotka hyvin voimallisesti vastustavat juhlapuheissaan sitä kielteistä kehitystä, mikä suomalaisessa yhteiskunnassa tänä päivänä tapahtuu. He vastustavat sitä, että markkinavoimat ja vapaa kilpailu ikään kuin pakottavat siihen, että suomalaisen työntekijän palkkoja alennetaan, lomarahoja heikennetään tai otetaan pois, ylipäätänsä suomalaisen työntekijän asema jatkuvasti heikkenee. He vastustavat tätä puheissaan, mutta heidän pitäisi johdonmukaisuuden vuoksi estää tällainen ehdottoman vapaa kilpailu, kansainvälinen kilpailu, joka pakottaa tähän.

Mikä olisi vaihtoehto? Ei voi muuta kuin lyhyesti sanoa, että on selvää, että kun on tehty virheitä, jotka on jo nähty, pitäisi myös johdonmukaisesti myöntää nämä virheet ja korjata ne. Tällöin ensimmäinen asia olisi estää pääomien vapaa liikkuvuus. Se pitäisi tehdä eikä sinetöidä tätä virheellistä ratkaisua. Kukaan täällä ei puhu markkinavoimien puolesta, mutta lähes 190 kansanedustajaa on sinetöimässä sen, että markkinavoimat tulevaisuudessakin määräävät sen tahdin, millä Suomea pannaan eurokuntoon.

Toinen asia on se, että ulkomaankaupan pitäisi olla tasapainotettua sinänsä, koska liian suuri tuonti johtaa maan velkaantumiseen. Tässä suhteessa pitäisi säilyttää järki ja maltti tuonnin ja viennin tasapainottamiseksi ja sitä pitäisi myös valtiollisella tasolla säännellä, koska ei ole mitään mieltä siinä, että yritykset voivat kyllä kansainvälisessä kaupassa kääriä suuria voittoja kysymättä, onko se samalla myös Suomen etu. Vastaavasti työvoiman ja palvelujen vapaa liikkuvuus tulisi estää, koska ei ole Suomen etu, että tänne tulee alhaisen palkkatason maista työntekijöitä ja toisaalta tehtaat ja teollisuus voivat siirtyä alhaisen palkkatason maihin.

Kun näihin toimenpiteisiin pitäisi todella ryhtyä, niin en voi sanoa muuta kuin pettymykseni siitä, että täällä lähes 190 kansanedustajasta, jotka omaavat valtavan määrän tietoa, viisautta, kaikkia mahdollisia ominaisuuksia, ei oikeastaan yksikään ole nähnyt sitä vähäistäkään vaivaa, että olisi osoittanut jotenkin luotettavalla ja todennettavissa olevalla tavalla, miksi Eta olisi Suomen kansantaloudellinen etu. Kun tätä ei ole kukaan tehnyt, niin en ymmärrä, onko täällä väki niin uskovaista porukkaa, että he vain uskovat siihen, että se on Suomen etu. Minun mielestäni olisi epärehellistä uskoa johonkin, koska kerran kansantaloustieteen puolella ei ole kysymys uskosta. Pitää olla olemassa todellista varmaa tietoa tai pitäisi vähintäänkin olla rehellistä arviointia siitä, kuinka suureen riskiin Suomi menee hyväksyessään Eta-sopimuksen, jos se niin tekee.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. T a i n a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on tänään esitetty hyvin monenlaisia versioita Eta-sopimuksesta tai EY-jäsenyydestä, Maastrichtista ja Natosta. Edustajat ovat kertoneet kannattavansa milloin mitäkin ja vastustavansa milloin mitäkin. Mutta ed. V. Laukkanen löi ihan uuden näkökulman tähän asiaan esittämällä sitä, että Suomi pistää rajat kiinni ja asettaa suojatullit. Tämä on minun mielestäni tällaisessa vapaassa kaupankäynnin maailmassa, jossa nyt eletään, aivan uskomaton ehdotus.

Voi olla tietysti niin, että tämä erikoinen ehdotus tavallaan voi toteutua, jos Gatt-neuvottelut epäonnistuvat ja esimerkiksi USA asettaa suojatulleja ja syntyy kauppasota, jonka seurauksia en itse ainakaan osaa vielä tässä vaiheessa arvioida, mutta käsittääkseni sen seuraukset ovat hyvin kielteiset. Enkä voi ymmärtää, miten tässä tilanteessa Suomen kan-

nattaisi pistää rajat kiinni. Se on todella erikoinen ehdotus.

Mitä tulee halpatuontiongelmaan, jonka ed. Laukkanen sanoi, niin sehän on totta tietenkin, että halpatuonti on ongelma. Mutta se on maailman laajuinen ongelma siinä mielessä, että tuotteita, joiden teettäminen on halpaa halvan työvoiman maissa, siellä tehdään, ja siitähän Suomi tällä hetkellä juuri kärsii, että meidän työvoimamme on kallista. Täällä ei kannata tehdä muuta kuin sellaisia tuotteita, jotka edellyttävät esimerkiksi korkeaa koulutusta ja joiden tuottavuus on niin korkea, että voidaan tällä hinnalla tehdä. Tämähän on se oleellinen ongelma, mikä meillä tällä hetkellä on, mutta ei sillä nyt kyllä Eta-sopimuksen hyväksymisen kanssa ole mitään tekemistä sillä tavoin kuin ed. Laukkanen kertoi.

Ed. V. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan ed. Tainalle siten, että kun nyt on nähty, että pääomien vapaa liikkuvuus aiheuttaa Suomelle äärimmäisen suuria vaikeuksia ja tekee Suomesta erittäin haavoittuvaisen pääomamarkkinoilla, niin maapallolla ei ole yhtäkään valtiota, jolla olisi oikeus väittää, että Suomi ei saa säilyttää itsenäisiä puolustusmekanismeja säilyäkseen tässä nykykehityksessä. Jos ed. Taina ei ole kuullut puhettani, joka perustui noin 900 sivuun, lähinnä amerikkalaisten kansantaloustieteen professorien kirjallisuuteen, joka torjuu vapaan kaupan loppujen lopuksi kaikille valtioille vahingollisena, niin ymmärrän kyllä, että ed. Taina ei voi tätä ymmärtää. Mutta eihän se seikka, että ei ymmärrä jotakin ratkaisua, vielä käy argumentiksi sille, että Suomen etu olisi liittyä Euroopan talousalueeseen. Pitäisi näyttää kansantalouden pohjalta jollakin perusteella toteen, ed. Taina, että se on Suomen etu. Ei täällä usko riitä, koska nämä asiat ovat myös verifioitavissa silloin, kun ne pitävät todella paikkansa.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kyllä ed. V. Laukkasen sanoma oli varsin selkeä. Tässä on 19 Eta-maata, ja sen teorian mukaan, mitä täällä on esitetty hyväuskoisille, kaikkien pitäisi voittaa tässä kaupassa. Siis kaikilla pitäisi mennä paremmin kuin tähän saakka. Se ei ole talousteorian mukaan tietenkään mahdollista. On aivan sama, kun istutaan sköpöytään, korttipöytään. Kun miehet lähtevät siitä aamulla tai jos naisia on mukana, väittävät: viisi voittaa. Jos on kuusi pelaajaa, neljä voittaa ja kaksi jää omillensa. Joku heistä valehtelee varmasti. Silloinhan kaikki voittaisivat keskimääräisesti. Jonkun täytyy hävitä, jonkun voittaa. Minä tiedän, että tällaista korttiteoriaa ed. Laukkanen uskovaisena miehenä ei hyväksy, mutta minä en ole uskovainen vaan pikemminkin korttimies. Esitän tämän asian juuri tällä tavalla, että Eta-teoria tältä pohjalta on järjetön. Eivät kaikkien olot voi parantua millään.

Kaiken lisäksi Eta-alueella tavaroiden tarve pysyy suhteellisesti vakiona. Tämä tavaroiden tarve kiertää siellä, samoin tuotanto ja kysyntä. Joku näistä maista häviää, joku voittaa. On turha puhua, että on absoluuttisesti todistettu, että kaikilla 19 maalla menee paremmin sen jälkeen, kun tähän mennään. Normaalisysteemien mukaan toiset pärjäävät, toisilla menee huonommin.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin luin ed. V. Laukkasen lähettämän tekstin siitä, kuinka kaikki menee huonosti, jos ollaan Eta-sopimuksessa mukana, pääoman ja työvoiman vapaan liikkuvuuden vuoksi. Minusta se oli kammiossa yksinään istuvan teoreetikon käsitys asiasta, josta hän ei ymmärrä mitään, koska ei maailma toimi sillä tavalla, että missä hyvänsä yhtäkkiä voidaan panna tuotantoa pystyyn. Jonkin tuotteen tuotanto vaatii aikamoista tietoa ja taitoa. Vain ihan yksinkertaisia asioita voidaan tuottaa jossakin semmoisessa paikassa, missä ei ole koulutusta eikä tietoa. Suomi ehdottomasti voittaa silloin, kun me osaamme tehdä semmoisia tuotteita, mitä muualla ei niin hyvin osata, ja meillä on mahdollisuus niitä sitten muillekin tarjota. Tämä yhteinen Eurooppa, kun tuotteita valmistetaan aina siellä, missä ne parhaiten osataan, tuottaa voittoa kaikille. Se ei ole mikään nollasummapeli, niin kuin ed. Aittoniemi kuvittelee. Hän oli liian syventynyt korttipeliin. On muitakin järkevämpiä touhuja.

Ed. V. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olin kuulevinani selvästi ed. Tiurin ajatuksista tämän kansainvälisen kaupan taustalla olevan ajatuksen suhteellisen edun periaatteesta: Toinen maa tuottaa jotakin tuotetta ja toinen jotakin, ja sitten ne vaihtavat keskenään näitä tuotteita. Mutta, ed. Tiuri, 200 vuotta sitten se piti paikkansa, mutta tänään kun pääomat liikkuvat täysin vapaasti yli rajojen, tällaiseen suhteellisen edun periaattee-

seen on naiivia uskoa, koska raha hakee absoluuttisen edun itselleen, sijoittuu juuri sinne, missä voidaan maksimoida voitot.

Nyt, ed. Tiuri, esimerkiksi tehtaan siirtäminen Portugaliin vaikka Luhdan toimesta on äärimmäisen yksinkertaista, koska pääoman liikkuminen sallii tehtaan siirtämisen sinne. Kaiken lisäksi tänä päivänä voidaan myös tietotaito ja liikkeenjohto siirtää sinne. Näin ollen se, mikä ennen ei ollut käytännössä mahdollista, on tänä päivänä mahdollista.

Kyllä, ed. Tiuri, on totta, että kun te sitten ostatte kenkiä tai pukuja, mitä tahansa, jotka on tehty Portugalissa, te saavutatte siitä etua, mutta Suomi kärsii sen takia, että meillä ei ole enää töitä niille ihmisille, jotka eivät voi enää valmistaa kenkiä tai vaatteita menetettyään tämän edun juuri sen takia, että Portugali alhaisen palkkatason maana valmistaa ne tuotteet paljon edullisemmin. Siksi on ollut nyt jo itsestäänselvä vaatimus, että Suomi täytyy laittaa eurokuntoon, Suomi täytyy tehdä kilpailukykyiseksi, mutta silloin ei voida tehdä mitään muuta kuin puuttua kaikkiin työntekijäin etuihin ja myös julkisen sektorin kustannuksiin. Suomi täytyy ikään kuin laihduttaa niin kilpailukykyiseksi, että se pystyy ... (Ed. Aittoniemi: Pitää köyhdyttää!) — Aivan niin, ed. Aittoniemi. — Se täytyy laihduttaa niin köyhäksi, että sitten Suomi voisi teoriassa pärjätä tässä kansainvälisessä kilpailussa, jossa raha hakee absoluuttisen edun.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen kiinnostuneena kuunnellut ed. V. Laukkasen ristiretkeä absoluuttisen edun puolesta ja suhteellisen edun käsitettä vastaan. Nostaisin erään teoreettisen ongelman ed. Laukkasen pohdittavaksi, ja minua kiinnostaisi hänen vastauksensa siihen kysymykseen. Monet suomalaiset yritykset rahoittavat ulkomaisten yritystensä hankinnat asianomaisten maiden pääomamarkkinoilta. Tämä on erittäin yleinen tapa rahoittaa yritysostoja, ei viemällä sinne rahaa vaan rahoittamalla nämä yritysostot asianomaisen maan omilta pääomamarkkinoilta. Miten tämä selitetään siinä teoriassa, että raha ei lähdekään johonkin maahan pois, vaan se on siellä maassa itsestään? Omistaja vaihtuu jollakin reaaliomaisuudella, mutta varsinaisia pääomaliikkeitä ei lainkaan tarvita. Minusta ed. Laukkasen argumentointi perustuu aika paljon siihen, että olisi tämmöisiä absoluuttisia rahan liikkeitä, joita useimmissa tapauksissa ei ole. Minua hänen teoreettinen ratkaisunsa tähän ongelmaan kovasti kiinnostaa.

Ed. T a i n a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. V. Laukkasen mallin mukaan me pystyisimme myymään omia tuotteitamme ulos ihan millä hinnalla tahansa ja toisaalta me emme ostaisi mitään. Mutta ei kauppa kerta kaikkiaan käy tällä tavalla.

Kun ed. Laukkanen peräsi kansantaloudellista etua, niin yritin sitä myös omassa puheenvuorossani sanoa ja sanon vielä sen, että tietenkin Eta-sopimuksen merkitys on se, että pyrimme tällä sopimuksella siihen, että meidän rajoituksemme ja toisaalta vapautemme ovat samat kuin niiden, joiden kenen kanssa me käymme kauppaa. Me emme tällaisia muureja ja suojatulleja kerta kaikkiaan tällaisessa tilanteessa voi ympärillemme rakentaa.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nykyaikana ehdottomasti on etua siitä, että osataan tehdä sellaista, mitä muualla ei osata, ja osataan tehdä se edullisemmin. Aikaisemmin tuotteet olivat yksinkertaisempia ja niitä voi äkkiä ryhtyä kopioimaan melkein missä vain suhteellisen kouluttamattomalla työvoimalla. Mutta sanotaan nyt vaikka radiosondit, ei niitä muualla pystytä tekemään, vaikka pantaisiin jokin tehdaskin pystyyn, koska siellä ei ole henkilökuntaa, joka osaa ne tehdä, tai matkapuhelimia, joita Nokia tuottaa ja kehittää. Tuotekehitys ja muu sellainen vaatii niin paljon tietoa ja taitoa, että sitä ei voi helposti mihinkään muualle siirtää. Siihen liittyy sitten tuotantokin saman tien.

Jos kaikki osaisivat kaikkea, niin silloin varmaan voisi käydä niin, että niissä maissa, missä on halpaa työvoimaa ja muuta, voitaisiin tehdä, mutta käytännössä tilanne on tullut yhä monimutkaisemmaksi.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. V. Laukkasen talouspoliittinen malli on varsin omalaatuinen, kun hän lähtee siitä, että työ ei saa liikkua eivätkä pääomat saa liikkua. Se merkitsee sitä, että meidän täytyy rakentaa muuri, jotta nämä estettäisiin. Täytyy todeta, että meillähän on maailmanhistoriasta kokemusta tässä suhteessa. Jos me ajattelemme sosialistisia maita, niitten pääomat ja työvoima eivät liikkuneet. Mutta jos me emme ole kansainvälisessä kilpailussa mukana, siitä seuraa stag-

naatio ja kehitys pysähtyy. Näin ollen se merkitsi Suomen albanisoitumista, jota toivon, että ed. Laukkanen ei missään tapauksessa pyrkisi viemään eteenpäin.

Kun ed. Laukkanen toteaa, että jotkut amerikkalaiset taloustieteilijät ovat sitä mieltä, että integraatio ei edistä asioita, niin kehotan näitä taloustieteilijöitä katsomaan Yhdysvaltoihin. Jos Yhdysvalloissa on 50 osavaltiota ja jokaisen osavaltion osalta olisi oma raha ja tullit valtioiden välillä, niin varmasti olisi huomattavasti tehottomampaa osavaltioiden välinen taloudellinen toiminta. Kukaan ei ole Yhdysvalloissa esittänyt tämän tyyppistä mallia missään tilanteessa.

Haluan korostaa, että taloustieteilijät ovat varsin yksimielisiä siitä, että Euroopan integraatio edistää hyvinvointia, koska se merkitsee sitä, että resurssit ohjautuvat oikein ja tehokkuus kasvaa. Siitä syystä laajat yhteismarkkinat ja Euroopan talousalue on hyvinvointia lisäävä tekijä.

Ed. V. Laukkaselle haluan vielä todeta, kun hän pitää uskontoa hyvin tärkeänä tekijänä, onko sillä tavalla, että jokaisessa maassa myös pitäisi olla oma uskonto ja tältä osin aatteen vieminen maasta toiseen ei saisi olla mahdollista.

Ed. S a a s t a m o i n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. V. Laukkanen on jo viime torstaina esittänyt eduskunnassa periaatteen: Aita rautainen rakenna, kivilinna liitättele ympäri minun eloni!

Rouva puhemies! Maailmankirjallisuudesta on tavattoman helppoa löytää 900 sivua mitä tahansa asiaa vastustavaa kirjallisuutta. Kun ed. Laukkanen on perännyt kansantaloudellisia perusteita Suomen Eta-liittymiselle, niin minun mielestäni tämän Eta-keskustelun aikana on jo useaan otteeseen tullut todettua sekin, että Suomen kaltaisen ulkomaankaupasta riippuvaisen maan kannalta on ehdottoman välttämätöntä, että me emme jää sivustakatsojaksi, kun käydään kauppaa Euroopassa Euroopan maiden kanssa jnp.

Me kaikki tiedämme, että esimerkiksi Saksa on meidän ulkomaankauppamme kannalta aivan avainasemassa. Jos nyt me suomalaiset emme ole tasavertaisessa asemassa muiden Saksan eurooppalaisten kauppakumppanien kanssa, niin on päivänselvää, että ainakin Suomi siitä kärsii, luultavasti moni muukin maa, mutta me ainakin kärsimme. Se on päivänselvä asia.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Seppäselle vastaan, että vaikka yritys perustettaisiin Portugaliin vaikkapa Portugalin pääoman avulla, niin tietenkin työpaikkojen menetys kohdistuisi Suomeen verrattuna tilanteeseen, että tämä yritys olisi Suomessa. Ehkä se tietää 500 työpaikan menetystä aivan samalla tavalla kuin se yritys lakkautettaisiin tänään ja perustettaisiin myöhemmin Portugalissa.

Ed. Tainalle vastaisin, että en tietenkään puhunut siitä, että suljettaisiin jotenkin kauppa, vaan voidaan myös käydä tietyllä tavalla tasapainotettua kauppaa. Mitä tiettyihin toimenpiteisiin tulee, niin esimerkiksi presidenttiehdokas Clinton on puoltanut sitä, että tehtaita, jotka siirtyivät USA:n rajojen ulkopuolelle, verotettaisiin. Vastaavasti pääomien liikkumista sekä ulos että sisään voitaisiin verottaa, millä esiteitäisiin tällaiset spekulatiiviset kaupat, joista voi aiheutua tuhansien miljoonien markkojen vahingot. Ed. Taina, ei kansainvälinen kauppa ei ole niin yksinkertaista. Te voitte vain sanoa, että kaikki tämä on huonoa ja se, mitä te edustatte, on taivas.

Minä haluaisin puhua aivan samalla tavalla ed. Sasille, kun hän sanoo, että tulisi stagnaatio, mutta minä sanon myös niin, että tämänhetkinen kehitys menee kiihtyvällä vauhdilla huonompaan suuntaan. Ed. Sasi, meillä on ollut kauan vapaakauppaa, mutta meillä on myös nyt 400 000 työtöntä, (Ed. Paasio: Ja kristillinen liitto hallituksessa!) meillä on hirvittävän suuret valtion velat eikä mikään näytä kovin paljon lohdullisemmalta tulevaisuuteenkaan nähden. (Ed. Sasin välihuuto) — Sillä on se tekeminen, ed. Sasi, että on tehty virheellisiä ratkaisuja: On hyväksytty pääomien vapaa liikkuvuus ja on tehty nämä ratkaisut, jotka nyt sinetöidään Eta-sopimuksella. Väitteeni on vain se, että sen sijaan, että tehdään näin, meidän pitäisi myöntää nämä virheet ja peruuttaa nämä väärät ratkaisut. Pääomien vapaa liikkuvuus on Suomelle kohtalonkysymys, ed. Sasi.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasikaan ei selvittänyt sitä, miten tietyllä talousalueella, missä on sama kysyntä ja sama tarjonta, sama tavaroiden tarve, kaikki voivat voittaa ja hyötyä. Se on mahdottomuus.

Mutta — jos rouva puhemies sallii — harmitti, kun en vastannut ed. Seppäselle hänen teoriaansa. Hän sanoi, että Portugalissa portu-

galilaisella pääomalla rahoitetaan suomalainen yritys. Sitä kai hän tarkoitti, että rahat otetaan portugalilaisesta pankista. Totta kai yritys tuottaa. Jos se on esimerkiksi ulkomaanvientiin kohdistuva, eräänä päivänä Suomen ja monen muun maan, mihin tuotantoa viedään, pääomat siirtyvät tuotannon ja viennin kautta Portugaliin, ja niillä maksetaan velat pois. Mutta töitä ei järjesty tämän suomalaisen sijoittajan markoilla Suomeen yhtään. Tämä saattaa kyllä ostaa sieltä kenkiä ja maksaa tätä kautta tämän Portugaliin perustetun yhtiön velkoja, joiden hinta on rahoitettu siellä. Pääomat liikkuvat pitkällä tähtäimellä aina tällä tavalla kuin äsken sanoin. Ed. Seppäsen teoria oli täysin perätön.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tavaran liikkumisessa on se ongelma, että firmoja perustetaan joihinkin maihin niiden omilla pääomilla, jotta ne voisivat toimia niillä samoilla markkinoilla ilman, että on tarkoitustakaan, että ne esimerkiksi toisivat Portugalista tekstiilejä Suomeen. Otetaan esimerkiksi tämmöinen Kvaerner-yhtiö, joka hankki telakan Suomesta. Sehän rahoittaa kaikki toimintansa suurin piirtein suomalaisella rahalla ja vie sitten maasta ne rahat, jotka se on tänne sijoittanut, noin 300—400 miljoonaa markkaa, vähitellen täältä pois.

Se, että tulee näitä ulkomaisia omistajia, ei ole niin ongelmallinen tavaratuotantopuolessa ja kansainvälisessä kaupankäynnissä kuin se on pääomaliikkeiden puolella. Mielestäni ed. V. Laukkanen on syvästi harhassa, kun hän puhuu tavaramarkkinoista ja erilaisista absoluuttisen ja suhteellisen edun periaatteista, mutta aika pitkälle hän tapailee oikeilla jäljillä, kun hän puhuu pääomamarkkinoiden vapaudesta. Sillä alueella on suuria ongelmia. Se on myönnettävä. Kun kreikkalainen keinottelija Soros saa maailman valuuttamarkkinoilla 5 miljardin markan voitot keinottelemalla Euroopan valuuttayhteisöä vastaan, niin se on ongelma meille kaikille. Mutta se ongelma menee uudelle tasolle eli sille tasolle, että pääomamarkkinat ovat ruvenneet elämään omaa elämäänsä riippumattomana tavaramarkkinoista, ja sen takia niitä ei voida keinotekoisesti yhdistää.

Mutta ed. Laukkanen tapailee oikeaa asiaa. Pääomamarkkinoiden liikkuvuus on ongelma, ja tämä, mitä me kutsumme markkinavoimien vapaudeksi, on useissa tapauksissa markkinavoimien terroria. Markkinavoimat terrorisoivat myös suomalaista yhteiskuntaa, ovat terrorisoineet koko syksyn ajan.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Moilanen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kaarilahden tekemää perustelulausumaehdotusta.

Ed. Myller: Arvoisa puhemies! Täällä eduskunnassa on käsittelyssä eri portaissa jo joitakin Eta-lakeja, esimerkiksi laki ulkomailla asuvien ja ulkomaisten yhteisöjen kiinteistöhankinnasta. Tällä laillahan on pyritty vastaamaan rantojen lisääntyvän rakentamisen haasteeseen, mutta tämän lakiesityksen suurin ongelma on se, että se ei kykene vastaamaan lainkaan tähän haasteeseen, koska sen ulkopuolelle jäävät yhtiöt ja mm. niiden omistamat rantakiinteistöt. Ranta on kuitenkin edullinen ja varma sijoituskohde yhtiöille. Houkuttelevuutta lisäävät suomalaiset rakennussäädökset, jotka antavat huomattavat perusrakennusoikeudet haja-asutusalueilla ja joiden mukaan rakennusluvan epääminen on korvattava maanomistajalle.

Jotta suomalaisia rantoja voitaisiin todella suojella tehorakentamiselta ja jotta vältyttäisiin siltä, että ei ulkomaalaisille yhtiöille kannettaisi rahaa sen takia, että estettäisiin niiden rakentaminen, on ehdottomasti hyväksyttävä tämä ed. Tuomiojan nimellä pöydille jaettu perustelulausuma, joka lähtee siis siitä, että Suomeen olisi säädettävä eurooppalaista tasoa oleva laki koskemaan rantojen käyttöä ja suojelua.

Kannatan lisäksi ed. Paloheimon ehdottamaa perustelulausumaa siitä, että jokamiehenoikeudet vahvistettaisiin suomalaisessa lainsäädännössä.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut. Pyydän puhujaa siirtymään puhujakorokkeelle.

Puhuja: Arvoisa puhemies! Ehdotan siis, että hyväksyttäisiin tämän lain käsittelyn yhteydessä seuraava lausuma:

"Melkein kaikissa Euroopan maissa on lailla säädetty rantojen suojelusta tarkoituksena yhtäältä säilyttää vapaina olevia rantoja luonnontilassa ja toisaalta turvata yleisön mahdollisuudet nauttia ranta-alueista. Kun yhdentymiskehitys lisää myös ulkomailta Suomen rantojen rakentamiseen kohdistuvia paineita, on Suomessa-

kin varauduttava tähän säätämällä lähinnä muiden Pohjoismaiden lainsäädäntömalleja hyväksi käyttäen rantojen tarpeellisesta suojaamisesta. Siksi eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee viipymättä esityksen rantojen suojelua ja käyttöä koskevaksi lainsäädännöksi siten, että Suomen lainsäädäntö vastaa parasta eurooppalaista tasoa."

Ed. P a a s i o : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Myllerin tekemää ehdotusta.

Kiinnitän samalla lyhyesti huomiota tämän keskustelun kulkuun tässä ihan loppuvaiheessa kovin pitkää puheenvuoroa pitämättä. Täällä on kaksi puheenvuoroa ed. Seppäsen puheenvuoron lisäksi jäänyt mieleen. Toinen on ed. Paloheimon apokalyptinen kauhumaalaus, ilmestyskirjanomainen kauhumaalaus siitä, miten Etasopimus tuo Suomen raukoille rajoille mm. 650 miljoonaa afrikkalaista. Voisin todeta, että tämä ei ole juridinen ongelma siinä mielessä, että Etasopimuksen solmimatta jättäminen antaisi meille oikeuden huomauttaa vaikkapa nyt viidellekin miljoonalle afrikkalaiselle, että anteeksi, hyvät herrat, me olemme tämän systeemin ulkopuolella, olkaa hyvät ja poistukaa. Tämä ongelma on aivan muuta kuin se, mistä nyt on kyse.

Toinen oli ed. V. Laukkasen tulipunainen marxilainen analyysi tai ainakin siihen pyrkivä, ja siinä oli huomattavan paljon järkeä analyysin puolella nimenomaan siihen suuntaan, mihin meidänkin taholtamme on kiinnitetty huomiota. Sen ongelma oli vain siinä, että johtopäätöksenä tehty ratkaisu siitä, että me jättäytyisimme kaiken integraatiokehityksen ulkopuolelle, ei ole pitävä sen takia, että on jätetty hyvin pitkälle analysoimatta, miten meille sitten käy, jos me eristäydymme muusta Euroopasta. Sen kehityksen kuvaileminen saattaisi olla tämän keskustelun myöhemmässä vaiheessa tarpeen. En tarkoita tänään vaan nimenomaan tilannetta, kun integraatiosta varmaan monta kertaa tämän eduskunnan aikana vielä keskustellaan.

Ed. P a l o h e i m o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olisin halunnut oikaista ed. Paasion sovituksen omasta puheenvuorostani sikäli, että minä en puhunut 650 miljoonasta vaan 600 miljoonasta afrikkalaisesta (Ed. Paasio: Anteeksi epätarkkuus!) enkä siitä, että he tulisivat Suomeen, vaan siitä, että he mahdollisesti olisivat pyrkimässä Eurooppaan; enkä siitä, että he tulisivat Eurooppaan, vaan siitä, että he eivät pääse Eurooppaan; ja vielä lisäksi siitä, että he eivät olleet pelkästään herroja vaan siinä oli rouvia ja herroja sekaisin. (Ed. Paasio: Tämähän ratkaisee asian!)

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Paasiolle totean, että Etaratkaisuhan merkitsee sitä, että "albanisoitumisvaihtoehtoa" ei Suomella ole, ei uhkanakaan, enää olemassa, kun äänestys on käyty.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Paasio puhui vaihtoehdosta. Haluan vain sanoa, että varmasti presidentti Koivisto on ajatellut vaihtoehtoa, koska ei nyt niin kovin kauan sitten hän sanoi, että mikäli Euroopan talousaluesopimus ei synny, niin EY ei ole ainoa vaihtoehto, vaan vaihtoehto on vapaakauppasopimusten kehittäminen. Vapaakauppasopimusten yhteydessä — voin taata, ed. Paasio — pääomien vapaa liikkuvuus voidaan estää.

Haluan vain yksinkertaisesti sanoa sen ajatuksen, että itsenäinen Suomi — niin kuin täällä monet uskovat: tarvitsee itsenäisen aseellisen puolustuksen — myös kansantalouden ja taloudellisen elämän kannalta tarvitsee itsenäisiä puolustusmekanismeja, koska se on muutoin äärimmäisen haavoittuvainen rajoittamattomassa ja vapaassa kansainvälisessä kilpailussa. Tämä Suomen haavoittuvuus on tullut niin selkeästi esille, että mielestäni olisi hienoa, että kaikki kansanedustajat todella vakavasti pohtisivat, mitä voitaisiin tehdä, jotta Suomi ei olisi niin haavoittuvainen, koska kuitenkin juhlapuheissa murehditaan sitä, että Suomi on menettänyt kilpailukykynsä, sillä on 400 000 työtöntä ja kaikki on niin totaalisen surkeassa tilanteessa Suomessa.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On selvää, että silloin kun pääomamarkkinat vapautetaan, Suomi ei voi tehdä mitään niiden ratkaisujen neutralisoimiseksi, joita siitä seuraa, vaan pääomilla on silloin valta Suomeen. Se on kuitenkin se hinta, joka tässä tilanteessa, kun vaihtoehtoja mietitään, on maksettava siitä, että olemme mukana kansainvälisessä työnjaossa ja yhteistyössä. Ed. V. Laukkanen on täysin oikeassa näitä vaaroja kuvatessaan.

Mitä tulee ed. Paasion puheenvuoroon, hän mainitsi, että hänen mieleensä on jäänyt puheenvuoroni. Nyt kun täällä on näin paljon sosialidemokraatteja paikalla, haluan esittää saman ky-

symyksen, jonka esitin hänelle ja johon hän ei vastannut: Onko täällä porukassa yhtään sosialidemokraattia, jotka vastustavat Nato-jäsenyyttä tai jotka eivät ole Maastrichtin sopimuksen hyväksymisen kannalla? (Hälinää — Ed. Gustafsson: Ei sitä tässä käsitellä!) Kun edellisen kerran tästä asiasta puhuttiin, silloin ei ollut yhtään sosialidemokraattia paikalla, joka olisi jompaakumpaa näistä vastustanut. (Ed. Kasurinen: Emme mene tuohon halpaan!) Nouskaa nyt rohkeasti ylös ja sanokaa, että vastustatte Natoa ja Maastrichtia. Vielä ei ole yhtään sellaista sosialidemokraattia tästä porukasta löytynyt.

Ed. Halonen: Arvoisa puhemies! Kun päätöksenteon lopullinen vaihe on lähestymässä, on hyvin mielenkiintoista sekä poliittisesti että psykologisesti seurata, miten sekä itse että edustajatoverit käyttäytyvät. Uskon, että ainakin siitä asiasta voimme olla tyytyväisiä, että päätöksen tärkeys alkaa vähitellen ehkä valjeta yhdelle sun toiselle.

Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoron sekä varmistaakseni ed. Tuomiojan nimellä olevan ponnen kannattamisen että kiinnittääkseni huomiota työnjaon mukaisesti eräisiin sellaisiin seikkoihin, jotka lakivaliokunnassa olivat esillä. En aio pitää pitkää esitelmää, vaan ihan lyhyesti tuoda esille pari sellaista asiaa, jotka ovat huomenna jo tämän käsittelyn jälkeen toivottavasti sekä hallituksen että sen laajan virkamieskunnan valmistelussa, joiden tehtäviin kuuluu tämän asian edelleenvalmistelu. Kysymyksessä olevassa prosessissahan on vasta yksi etappi saavutettu ja tämän jälkeen alkaa varsinainen työ myös Eta-sopimuksen kanssa.

Lakivaliokunta teki tavattoman paljon työtä sen suhteen, että olisimme selvittäneet edes itsellemme, mistä on kyse. Tästä johtuvat ne hämähäkkiä muistuttavat kuviot, jotka ovat lausunnon liitteenä ja joissa pyrimme selvittämään, onko Eta-ratkaisu todellinen ratkaisu, pystyykö se toimimaan jatkossa, pystyisikö se olemaan sellainen vaihtoehto, johon muun muassa ed. Tennilä viittasi ja jota muun muassa ed. Hautala piti täysin mahdottomana.

Omalta puoleltani asettaudun niiden kansanedustajien riviin, joiden mielestä Eta-sopimus hyvinkin muodostaisi pohjan jatkolle. Olen jo aikaisemmin sanonut silloisessa ryhmäpuheenvuorossa, että on todennäköistä, että Suomen Eta-vaihe kestää huomattavasti pidempään kuin me silloisessa tilanteessa uskoimme. Myös lakivaliokunta oli sitä mieltä, että nyt kannattaisi kaikki työ tehdä sitä silmälläpitäen, että Eta-vaihe menee onnellisesti läpi, kestää se sitten arvioidut 3 vuotta vai huomattavasti pidemmän ajan. Se alkuperäinenkin sanamuoto, jossa olimme valmiita toteamaan, että "tai jää pysyväksi muodoksi", olisi ollut ihan yhtä lähellä, uskoisin, valiokunnan enemmistön kantaa.

Etan päätöksentekomalli ei ole mitenkään liian yksinkertainen. Ainakin tällä hetkellä tuntuu siltä, että jonkinnäköinen jatkokehittely varmaan on sekä Eftan että EY:n kannalta edullista.

Seikka johon ei ole nyt käydyn keskustelun aikana kovin paljon kiinnitetty huomiota, on niiden uusien oikeusperiaatteiden vaikutus, jotka tämän sopimuksen myötä tulevat. Sinänsähän Eta-sopimus on luonteeltaan aika johdonmukainen jatko aikaisemmin tehtyihin vapaakauppasopimuksiin, mutta se pitää tavallaan sivuoven kautta sisällään myös EY:ssä käytännössä olevan tuomioistuinkäytännön, joka poikkeaa huomattavasti suomalaisesta. Tämä on seikka, jota mielestäni ei ole hallituksen esityksessä riittävällä tavalla otettu huomioon. Tätä mielestäni todistaa se, että hallitus ei ole pitänyt tarpeellisena liittää meille annettaviin asiapapereihin EY-tuomioistuimen edes niitä ratkaisuja, joita on jäsenmaissa pidetty tärkeinä. En suinkaan siis tarkoita, että kaikki Luxemburgin tuomioistuimen päätökset olisi pitänyt antaa meidän säädöstemme tulkinnoiksi, mutta edes joitakin olisi ollut hyvä antaa ohjeeksi siitä, mitä nämä säädökset todella pitävät sisällään.

Olen itse nähnyt sen saman yhden kappaleen, joka kai on kiertänyt erikoisuuden osoituksena eri valiokunnissa ja jossa käsiteltiin kalastuskuntien oikeuksia; se antoi varmasti kuvan siinä supistetussakin muodossaan siitä, kuinka laajasta uudesta oikeuslähdemateriaalista tulee jatkossa olemaan kyse. Voidaan olla aivan varmoja, että tämän on pakko heijastua jatkossa myöskin suomalaisessa oikeustieteellisessä tutkimuksessa, joka on perinteisesti lähtenyt meillä oikeuslähdeopissa kirjoitetun lain ja sanamuodon tärkeydestä.

Toinen asia, arvoisa puhemies, on se, että lakivaliokunta mielestäni aivan kunnioittavasti otti käsiteltäväksi ja myöskin hallituksen esityksen siitä, pitäisikö meidän käyttää Efta-tuomioistuinta vai pitäisikö jo tässä vaiheessa sallia myöskin EY-tuomioistuimen käyttö. Kuulimme siitä koko joukkoa asiantuntijoita, ja kuvaavaa oli se, että lähinnä pankkimaailman kautta, yliopiston kautta tullut asiantuntija oli sitä miel-

tä, että tällainen EY-tuomioistuimen suora kytkentä olisi pitänyt olla mahdollinen. Mutta mielestäni sekä juridisesti että poliittisesti tässä suhteessa hallitus on tehnyt oikean ratkaisun. Mielestäni nyt esitetty malli on oikea. Tällä kannalla valiokunta oli myöskin sitten yksimielisesti.

Ed. Niinistö on täällä koettanut kiinnittää edustajatovereiden huomiota siihen, että myöskin normihierarkian vinoutuminen meidän omassa kansallisessa lainsäädännössämme on riskinä ja nyt kannattaisi edes tutkia tätä tilannetta. Käsitän varsin hyvin, että jos tämä asia otetaan esille muualta kuin perustuslakivaliokunnasta, niin siinä on vähän sivusta näykkimisen makua, mutta siitä nyt ei todellakaan ole kyse. Tämä on asia, jota on tavallaan pelätty ja kammoksuttu ehkä liian yksioikoisesti otettujen kantojen vuoksi. Minäkään en ole tässä enkä vastauspuheenvuorossani ed. Niinistölle ollut valmis hyväksymään sitä, että me nyt lähtisimme suin päin perustuslakituomioistuimen perustamisen tielle. Mutta yhtä vähän on tyydyttävää se, että me kohta parin vuosikymmenen ajan olemme sulkeneet silmämme siltä epätyydyttävältä tilanteelta, joka meillä tosiasiallisesti kuitenkin vallitsee ja johon käytännössä todennäköisesti korkein oikeus ja korkein hallinto-oikeus — niin kuin ovat jo hiukan tehneetkin — joutuvat sekä tämän asian että mahdollisen perusoikeusuudistuksen yhteydessä viimeistään ottamaan kantaa.

Olen valiokunnan esittämän lausunnon kannalla, ja jos ed. Niinistön ponsi, niin kuin olen käsittänyt, pysyy vain sen puitteissa, niin siinä on todellinen haaste tutkia asiaa. Jos päädytään kaiken kaikkiaan perustuslakituomioistuimeen, jota en tässä vaiheessa pidä hyvänä, niin se on yksi ratkaisu muiden joukossa. Minun mielestäni tämä ja edellinen eduskunta ovat ottaneet huomattavasti suurempia askeleita valtiosäännön ja oikeusjärjestyksen tiellä siinä tilanteessa, jossa hyväksyimme enemmistöparlamentarismin ja monta muuta asiaa. Eikä vähäisimpiä ole myöskään tämä Eta-sopimusasia, joka on käsiteltävänä. Miksi siis enää pelätä yhtä tutkimatonta kolkkaa yhteiskuntajärjestelmässämme?

Arvoisa puhemies! Olen itse puhunut ja monet muut ovat puhuneet myöskin hyvin paljon sellaisista asioista, jotka eivät varsinaisesti ole tämän mietinnön tekstiosassa ja joihin on liittynyt turvallisuuspolitiikka sekä ulkopolitiikan että puolustuspolitiikan osalta. Minun mielestäni on hyvä, että asiasta on keskusteltu. Minusta ei ole kovin järkevää vakavan asian ollessa kyseessä alkaa huutoäänestyttää kuin koulun pihalla, ketkä pojista ovat Naton kannalla ja ketkä eivät, tai tämän päivän keskustelua kuultuani lähinnä pitäisi kai kysyä, ketkä tytöt ovat Naton kannalla ja ketkä eivät.

Uskoisin, että tätä asiaa pitää miettiä jatkossa joka tapauksessa huomattavan pitkään ja perusteellisesti, mutta en myöskään näe tällä hetkellä välttämättömänä ja tarpeellisena, että Suomi olisi liittymässä näihin puolustusliittoutumiin. Enkä myöskään pidä loogisina niitä ajatuskuvioita, joita täällä on esitetty konfliktien lisääntymisen myötä tulleesta pakosta mennä mukaan. Päinvastoin itselleni on tullut sellainen tunto mm. Euroopan neuvoston istunnoissa, joissa on ollut mahdollisuus seurata sekä muita että myöskin omia poliitikkojamme näiden asioiden käsittelyn yhteydessä, että pikemminkin aseiden käyttömahdollisuus lisää halua tällaisiin Aleksanteri Suuren ratkaisuihin, joissa miekalla solmu aukaistaan, eikä sellaiseen, mitä aikaisemmin olen pitänyt naisille tyypillisenä tapana, että avataan se solmu, mitä ajattelutapaa YK on tähän asti pitemmälle esittänyt eli sitä, että monimutkaisiin ongelmiin on hyvin harvoin yksinkertaisia ratkaisuja, ei ainakaan kestäviä, jos ne tehdään väkivallalla.

Ed. L a x : Arvoisa puhemies! Haluan ensin yhtyä ed. Haloseen ja hänen kommentteihinsa, jotka liittyivät ed. Niinistön ponsiehdotukseen. On todella syntymässä uusi ja aika merkillinen tilanne, jos me emme tarkastele Suomen lakien perustuslainmukaisuutta ja mahdollisuuksia varmistua jälkikäteen siitä, että todellakin meidän lainsäädäntömme on oman perustuslakimme mukainen. Saattaa nimittäin syntyä semmoinen tilanne, että Suomen kansalainen vetoamalla Eta-oikeuteen ja sen antamaan suojaan, milloin Suomen lain sisältämä säännös on ristiriidassa Eta-oikeuden kanssa, voi syrjäyttää suomalaisen lakisäännöksen. Sitä vastoin hän ei pysty vetoamaan omaan Suomen perustuslain mukaiseen suojaan, milloin laki mahdollisesti on ristiriidassa perustuslain kanssa. Toisin sanoen lain perustuslainmukaisuutta ei voida jälkikäteen varmistaa, sen sijaan Eta-oikeudenmukaisuus kyllä voidaan. Paitsi että tämä on täysin epäloogista, niin tässä piilee myös semmoinen vaara, että Suomen perustuslain painoarvo suhteessa tässä vaiheessa Eta-lainsäädäntöön ja myöhemmässä vaiheessa suhteessa EY:n lainsäädäntöön himmenee tai hämärtyy ja itse asiassa sen merkitys uhkaa jäädä aivan olemattomaksi.

Mehän tiedämme, että EY:n piirissä EY-tuomioistuin pyrkii kunnioittamaan jäsenmaiden perustuslakeja. On aivan selvää, että jälkikontrollimahdollisuus ja siihen vetoaminen, sen käyttäminen, Suomenmaassa kirkastaisi Suomen perustuslain sisältöä ja merkitystä ja näin siitäkin voisi tulla elävä osa vastaista Euroopan oikeutta. Nyt olisi sen vuoksi todella aika ryhtyä selvittämään, tuleeko ja millä lailla lakien perustuslainmukaisuuden kontrolli järjestää jälkikäteen tässä maassa. Tähän on lakivaliokunta yksimielisesti päätynyt, ja tämän vuoksi minäkin aion äänestää ed. Niinistön ponsiehdotuksen puolesta.

Haluaisin tässä myös kiinnittää huomiota toiseen asiaan. Täällä on luotu merkillistä dramatiikkaa, yritetty ainakin virittää merkillistä puolustus- ja turvallisuuspoliittista dramatiikkaa. Minun mielestäni tilaisuus on väärä: Eta-sopimukseen ja sen hyväksymiseen ei liity mitään tällaista, olkoonkin että se todennäköisesti ja omasta mielestäni toivon mukaan muodostaa välivaiheen kohti Suomen EY-jäsenyyttä.

Haluaisin vain tässä muistuttaa, että mitään EY:n yhtenäistä kantaa yhteisen puolustuspolitiikan suhteen ei vielä ole. Myöskään Yhdysvaltain kanta Natoon ja kanta omaan rooliinsa, mitä tulee Euroopan puolustuskysymyksiin, on auki. Todennäköisesti Euroopan yhteisön piirissä muotoutuva kanta tähän asiaan vielä lykkääntyy pitkään. On hyvin mahdollista, että Suomikin jo on Euroopan yhteisön jäsen, ennen kuin tämä asia on ratkaistu. Ja tuossa vaiheessa meillä todella olisi mahdollisuus myös vaikuttaa sen asian sisältöön. Ei pidä nyt kiiruhtaa asioiden edelle. Siinä mielessä puolustusministeri Rehn oli aivan oikeassa, kun hän totesi, että nyt ei pitäisi suuntaan tai toiseen tehdä mitään sitovia ratkaisuja, jotka vain sulkevat pois erilaisia toimintavaihtoehtoja turvallisuuspolitiikan alueella.

Mikäli — siitäkin on syytä vielä muistuttaa — todella kehitys tässä turvallisuuskysymyksessä, puolustuspolitiikassa, EY:n piirissä vastoin luuloani etenisi täysin eri lailla kuin tällä hetkellä on ennakoitavissa ja vieläpä Suomen kannalta epäedulliseen suuntaan, niin mehän emme ole vielä mitään lopullista ratkaisua tehneet suhteestamme EY:hyn, ei ainakaan mitään lopullista ratkaisua mahdollisen jäsenyyden osalta. Siis ei pidä kiiruhtaa asioiden edelle, ei Länsi-Euroopan unioniin sen enempää kuin Natoonkaan tällä hetkellä.

Oikeusministeri P o k k a : Arvoisa puhemies! Valitettavasti en kuullut ed. Niinistön puheenvuoroa, jossa hän esitteli tätä pontta, eikä se oikein minulle ed. Laxin puheenvuorostakaan täydellisesti selvinnyt. Nimittäin sehän on käsittääkseni täällä tullut esille, että Eta-sopimuksessa Suomi on hyväksynyt Eta-normien ns. ensisijaisuuden. Se tarkoittaa sitä, että jos Eta-sopimuksessa on määräys ja meidän lakimme on sen kanssa ristiriidassa, niin se, mitä on tähän sopimukseen kirjoitettu, menee edelle.

Mutta tulkinnanvaraisempi asia on, mikä voima Suomen perustuslailla on. Tähän asti EY:n tuomioistuin on kunnioittanut jokaisen maan kansallista perustuslakia ja siellä turvattuja oikeuksia. Oikeusministeriön linja on ollut eurooppalaisten normien osalta toimia niin kuin EY:kin eli kunnioittaa Euroopan ihmisoikeussopimusta, niin että me täydennämme perustuslakiamme omassa perusoikeusuudistuksessa niin, että suojaamme kansalaisiamme ja asioitamme oman perustuslakimme säännöksillä.

Näin ollen en ole ihan varma, olenko oikeilla jäljillä tämän ponnen kanssa. En sitä kyllä suoralta kädeltä ole valmis kannattamaan, että tämä olisi se ratkaisu, että perustuslakien jälkikontrollia parannetaan, vaan katson, että ratkaisu on se, että me turvaamme täydentämällä omaa perustuslakiamme kansalliset elinetumme.

Ed. H a l o n e n : Arvoisa puhemies! On valitettavaa, että ministeri Pokka ei ollut paikalla, kun ed. Niinistö puhui, eikä paikalla, kun itse selvitin, minkä takia omalta puoleltani siinä laajuudessa, kuin lakivaliokunnan lausunnossa on asia esitetty, olen valmis puolustamaan selvittelytyötä, jota myös valiokunnan puheenjohtaja Lax sitten täydensi. Nimittäin näitten puheenvuorojen yhteissummana kyllä luulisin, että käy selväksi se, että kun me olemme tehneet huomattavasti isompiakin harppauksia ja lyhyemmässä ajassa tässä ja edellisessä eduskunnassa, niin ei liene mitään pelättävää siinä, jos pistettäisiin selvitystyö vireille. Tällä lausumalla en missään nimessä ole itsekään sanomassa, että olisin perustuslakituomioistuimen kannalla, mutta ihmettelen sitä, miksei asiaa voisi selvittää.

Oikeusministeri P o k k a : Rouva puhemies! Minä vain jäin miettimään, mitä uutta selvitystä nyt vielä vaaditaan, koska perusoikeusuudistuksen yhteydessä jo asiaa selvitetään. Edellyttääkö tämä ponsi vielä jotain erillistä työryhmää juuri

tätä asiaa varten, haluan tätä vielä aivan ääneen miettiä.

Ed. V. Laukkanen: Arvoisa puhemies! Minusta olisi ollut myönteistä, jos ministeri Pokka olisi samalla hetkellä kun täällä ehkä 190 kansanedustajaa on hyväksymässä Etan, jollakin tavalla konkretisoinut sen, mitä oikeuksia, suorastaan perusoikeuksia, Eta on nyt sitten viemässä ja mikä pitäisi yrittää turvata siten, että kirjoitetaan perustuslakiin tämä perusoikeus. Kaiken lisäksi se on minusta äärimmäisen epävarma mahdollisuus, koska monet EY:n ratkaisut tukevat myös sitä, että täysin riippumatta siitä, minkä asteisessa lainsäädännössä, vaikkapa perustuslaissa, on jokin seikka, joka on vastoin EY-lainsäädäntöä, niin se kumoutuu väistämättä. Olisi mielenkiintoista tietää, mitä suomalaisia perusoikeuksia tämä niin kaunis ja liikuttavan hyvä Eta-sopimus on nyt riistämässä.

Ed. Halonen: Arvoisa puhemies! Minun mielestäni voidaan tehdä joko niin, että se tulee tämän perusoikeusuudistuksen yhteydessä, kuitenkin siten että tähän asiaan annetaan selvästi eri vaihtoehtoja selventävä vastaus, tai aivan erillisenä. Kysymys on, kuten totesin, jo aikaisemmin selvitetty, mutta silloin se juuttui kiinni eivätkä ne mallit, mitä tuotiin esille, näyttäneet etenevän silloisessa poliittisessa ilmastossa. Tänään tilanne voisi olla toinen, erityisesti jos ministeri Pokka on tutustunut lakivaliokunnan lausuntoon niiltä osin, mitä uutta Eta-systeemi nyt tuo.

Saanen sanoa, että olen hieman ollut epäuskoinen sen suhteen, tuleeko tältä hallitukselta jotakin perusoikeusuudistusta, joka toisi mukanaan toisen kotimaisen tarpeen sitä selvittää. Mutta Eta-sopimus nyt tulee olemaan muutaman minuutin sisällä kuitenkin selvä asia. Sen vuoksi se tulisi jo tämän asian yhteydessä selvittää.

Oikeusministeri Pokka: Arvoisa puhemies! Huomaan, että olemme ed. Halosen kanssa samoilla linjoilla. Kyllä me olemme Eta-sopimuksen osalta jo siinä tilanteessa, että joudumme arvioimaan omaa perustuslakiamme, olemmeko nyt samalla linjalla eurooppalaisten ihmisoikeuksien kanssa. Jos me haluamme, että oman perustuslain ja omien lakien mukaan meillä tuomioita jaetaan ja päätöksiä tehdään, silloin meidän täytyy omaa lainsäädäntöämme täydentää.

Päinvastoin kuin ed. Halonen epäili, olen kyllä toiveikas vielä, että Suomessa on kypsyyttä perusoikeusuudistukseen, koska aika on sellainen, että siihen on nyt tarvetta, jotta lakivaliokunnan epäilys, että joudumme vieraiden tuomareiden tuomittaviksi ja meidän lakimme kumoutuvat ilman, että me voimme niihin vaikuttaa, ei toteutuisi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Paloheimon kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset ja sopimukset hylättäisiin.

Ed. Paloheimo on ed. Myllerin kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Suomessa jokamiehenoikeus muodostaa perinteisen maantavan. Ulkomaalaisomistuksen vapautuessa tämä periaate saattaa käytännössä romuttua, ellei jokamiehenoikeuden periaatteita vahvisteta lainsäädännössä. Hyväksyessään Eta-sopimuksen eduskunta edellyttää, että jokamiehenoikeuksien asema vahvistetaan suomalaisessa lainsäädännössä."

Ed. Wahlström on ed. Seppäsen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiehdotukset eduskunta toteaa, että sekä ulko- ja turvallisuuspolitiikka että talous- ja rahapolitiikka ovat kokonaan Eta-sopimuksen ulkopuolella, ja edellyttää, että Suomi vastaisuudessakin säilyttää ulko- ja turvallisuuspolitiikan sekä talous- ja rahapolitiikan omissa käsissään, mikä ei ole mahdollista nykyisen kaltaisessa Euroopan yhteisössä tai Maastrichtin sopimuksen mukaisessa Euroopan liitossa."

Ed. Seppänen on ed. Tennilän kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta toteaa, että Euroopan yhteisön jäsenmaissa ei yleensä tunneta yleistä, kaikille maan omistamisesta riippumatta kuuluvaa oikeutta liikkua maastossa ja vesillä vapaasti, poimia vähäisin rajoituksin metsästä sieniä ja marjoja sekä oikeutta kalastamiseen. Eduskunta edellyttää hallitukselta sellaisia toimenpiteitä, joilla turvataan jokamiehenoikeudet Suomessa asuville henkilöille niin Euroopan talousaluetta koskevan sopimuksen voimaan tultua kuin mahdollisen Euroopan yhteisön jäsenyydenkin oloissa."

Ed. Kaarilahti on ed. Moilasen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta ei hyväksy ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä ehdotettua suuren valiokunnan muuttamista koordinoivaksi Eta-valiokunnaksi, mikä

merkitsisi täysistunnoille ja erikoisvaliokunnille kuuluvan päätösvallan tosiasiallista keskittämistä suurelle valiokunnalle. Edellä esitetystä syystä kunkin erikoisvaliokunnan tulee jatkossakin voida käsitellä omaa toimialaansa koskevat asiat ja ulkoasiainvaliokunnan tulee toimia koordinoivana valiokuntana."

Ed. Niinistö on ed. Janssonin kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus selvityttää, onko Suomessa tarpeen tehostaa normivalvontaa mahdollistamalla lakien perustuslainmukaisuuden jälkikäteinen tutkinta, ja jos on, antaa sitä koskevan esityksen eduskunnalle."

Ed. Myller on ed. Paasion kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Melkein kaikissa Euroopan maissa on lailla säädetty rantojen suojelusta tarkoituksena yhtäältä säilyttää vapaina olevia rantoja luonnontilassa ja toisaalta turvata yleisön mahdollisuudet nauttia ranta-alueista. Kun yhdentymiskehitys lisää myös ulkomailta Suomen rantojen rakentamiseen kohdistuvia paineita, on Suomessakin varauduttava tähän säätämällä lähinnä muiden Pohjoismaiden lainsäädäntömalleja hyväksi käyttäen rantojen tarpeellisesta suojaamisesta. Siksi eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee viipymättä esityksen rantojen suojelua ja käyttöä koskevaksi lainsäädännöksi siten, että Suomen lainsäädäntö vastaa parasta eurooppalaista tasoa."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Ensimmäinen varapuhemies: Nyt on äänestettävä ensimmäisen ja toisen lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Joka hyväksyy ensimmäisen ja toisen lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; joka ei niitä hyväksy, äänestää "ei". Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on lakiehdotukset hyväksytty, mutta muuten ne on hylätty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Ala-Nissilä, Alaranta, Andersson, Antvuori, Apukka, Astala, Aula, Backman, Bell von, Biaudet, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Gustafsson, Haavisto, Halonen, Hassi, Heikkinen, Helle, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Jurva, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kalliomäki, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korhonen, Korkeaoja, Koski, Koskinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Lahtinen, Laitinen, Laivoranta, Laukkanen M., Lax, Lehtinen, Lehtosaari, Leppänen J., Leppänen P., Liikkanen, Lindqvist, Lindroos, Linnainmaa, Lipponen, Louekoski, Louvo, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Malm, Markkula, Mattila, Metsämäki, Moilanen, Muttilainen, Myller, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nikula, Norrback, Nyby, Näsi, Ojala A., Ojala O., Paasio, Pekkarinen, Perho-Santala, Pesälä, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Pokka, Polvi, Polvinen, Rajamäki, Ranta, Rask, Rauramo, Rehn E., Renko, Renlund, Rimmi, Rinne, Roos J., Roos T., Rossi, Rusanen, Ryynänen, Rönnholm, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Sasi, Savela, Savolainen, Seivästö, Seppänen, Suhola, Särkijärvi, Taina, Takala, Tennilä, Tiuri, Toivonen, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Uosukainen, Urpilainen, Vanhanen, Varpasuo, Vehkaoja, Vihriälä, Viljamaa, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Vuoristo, Vähäkangas, Vähänäkki, Väistö, Wahlström, Westerlund ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Anttila U., Hautala, Laine, Laukkanen V., Mäkipää, Paloheimo, Pykäläinen, Riihijärvi, Räty, Suhonen ja Vistbacka.

"Tyhjää" äänestää ed. Puhakka.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Ala-Harja, Alho, Anttila S-L., Donner, Hacklin, Hurskainen, Iivari, Järvilahti, Karhunen, Kauppinen, Korva, Kuittinen, Lamminen, Laurila, Miettinen, Morri, Mäkelä, Nordman, Ollila, Paakkinen, Pelttari, Puisto, Pulliainen, Pura, Rehn O., Salolainen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Tuomioja, Viinanen ja Väyrynen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 154 jaa- ja 12 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 32. (Koneään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt ensimmäisen ja toisen lakiehdotuksen.

Kolmannen lakiehdotuksen katsotaan hyväksytyn menettelytavan mukaisesti tulleen hyväksytyksi.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvien ehdotusten katsotaan hyväksytyn menettelytavan mukaisesti tulleen hyväksytyiksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevista ehdotuksista.

Ed. Paloheimon ja ed. Seppäsen ehdotukset ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan. Muut ehdotukset ovat erillisiä, joten niistä äänestetään erikseen mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Seppäsen ja ed. Paloheimon ehdotusten välillä.

Ed. Seppäsen ehdotus "jaa", ed. Paloheimon ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 55 jaa- ja 61 ei-ääntä, 48 tyhjää; poissa 35. (Koneään. 2)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Paloheimon ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Paloheimon ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Mietintö "jaa", ed. Paloheimon ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 88 jaa- ja 66 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 44. (Koneään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Wahlströmin ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Wahlströmin ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 130 jaa- ja 26 ei-ääntä, 7 tyhjää; poissa 36. (Koneään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Kaarilahden ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Kaarilahden ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 161 jaa- ja 4 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 33. (Koneään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Niinistön ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Niinistön ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 76 jaa- ja 86 ei-ääntä, 4 tyhjää; poissa 33. (Koneään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Niinistön ehdotuksen.

Äänestys ed. Myllerin ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Myllerin ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 89 jaa- ja 63 ei-ääntä, 5 tyhjää; poissa 42. (Koneään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi Euroopan talousyhteisön kanssa tietyistä maatalouden järjestelyistä kirjeenvaihtona tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 96
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 15

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnön

ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotukset laeiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain muuttamisesta sekä lasten kotihoidon tuesta annetun lain ja lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 173
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 32

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Viime perjantaina pidetyssä täysistunnossa julistettiin keskustelu asiasta päättyneeksi.

Keskustelussa on ed. O. Ojala ed. Hämäläisen kannattamana ehdottanut, että toinen ja kolmas lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen lakiehdotus hyväksytään.

Ensimmäinen varapuhemies: Nyt on äänestettävä toisen ja kolmannen lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy toisen ja kolmannen lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotukset hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Nissilä, Alaranta, Antvuori, Aula, Biaudet, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Koski, Kääriäinen, Laakkonen, Lahtinen, Laivoranta, Laukkanen M., Laukkanen V., Lax, Lehtinen, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Luukkainen, Malm, Markkula, Mattila, Moilanen, Mäki-Hakola, Mölsä, Norrback, Näsi, Pekkarinen, Perho-Santala, Pesälä, Pietikäinen S., Pokka, Puhakka, Rauramo, Rehn E., Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Ryynänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Särkijärvi, Taina, Takala, Tiuri, Toivonen, Turunen, Ukkola, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Westerlund ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Andersson, Anttila U., Apukka, Astala, Backman, Bell von, Gustafsson, Haavisto, Halonen, Hassi, Hautala, Helle, Hämäläinen, Jaakonsaari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Kuuskoski, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, Leppänen P., Lindroos, Lipponen, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Metsämäki, Muttilainen, Mäkipää, Nikula, Nyby, Ojala A., Ojala O., Paasio, Polvi, Polvinen, Pykäläinen, Rajamäki, Ranta, Rask, Riihijärvi, Rimmi, Rinne, Roos J., Roos T., Räty, Rönnholm, Savolainen, Seppänen, Suhonen, Tennilä, Tykkyläinen, Törnqvist, Urpilainen, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas, Vähänäkki ja Wahlström.

"Tyhjää" äänestää ed. Pietikäinen M.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Ala-Harja, Alho, Anttila S-L., Donner, Hacklin, Hurskainen, Iivari, Järvilah-

ti, Karhunen, Kauppinen, Korva, Kuittinen, Lamminen, Laurila, Miettinen, Morri, Myller, Mäkelä, Niinistö, Nordman, Ollila, Paakkinen, Paloheimo, Pelttari, Puisto, Pulliainen, Pura, Rehn O., Salolainen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Tuomioja, Viinanen, Väistö ja Väyrynen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 91 jaa- ja 71 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 36. (Koneään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt toisen ja kolmannen lakiehdotuksen.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi aikuisten järjestelmällisen hammashuollon toimeenpanon siirtämisestä

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 199
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 33

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Viime perjantaina pidetyssä täysistunnossa julistettiin keskustelu asiasta päättyneeksi.

Keskustelussa on ed. O. Ojala ed. Wahlströmin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Nissilä, Alaranta, Anttila U., Antvuori, Aula, Backman, Bell von, Biaudet, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Gustafsson, Haavisto, Hassi, Hautala, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kalliomäki, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Koski, Koskinen, Kääriäinen, Laakkonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Lahtinen, Laivoranta, Laukkanen M., Laukkanen V., Lax, Lehtinen, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Lipponen, Louekoski, Luttinen, Luukkainen, Malm, Markkula, Mattila, Metsämäki, Moilanen, Muttilainen, Myller, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nikula, Norrback, Nyby, Näsi, Paasio, Paloheimo, Pekkarinen, Perho-Santala, Pesälä, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Pokka, Puhakka, Pykäläinen, Ranta, Rauramo, Rehn E., Renko, Renlund, Roos T., Rossi, Rusanen, Ryynänen, Rönnholm, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Sasi, Savela, Savolainen, Seivästö, Suhola, Särkijärvi, Taina, Takala, Tiuri, Toivonen, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Vuoristo, Väistö, Westerlund ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Andersson, Apukka, Astala, Helle, Jurva, Korhonen, Kuuskoski, Laakso, Laaksonen, Laine, Laitinen, Leppänen P., Lindroos, Luhtanen, Mäkipää, Ojala A., Ojala O., Polvi, Polvinen, Rajamäki, Rask, Riihijärvi, Rimmi, Rinne, Roos J., Räty, Seppänen, Suhonen, Tennilä, Urpilainen, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vähäkangas, Vähänäkki ja Wahlström.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Ala-Harja, Alho, Anttila S-L., Donner, Hacklin, Halonen, Hurskainen, Iivari, Järvilahti, Karhunen, Kauppinen, Korva, Kuittinen, Lamminen, Laurila, Louvo, Miettinen, Morri, Mäkelä, Nordman, Ollila, Paakkinen, Pelttari, Puisto, Pulliainen, Pura, Rehn O., Salolainen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Tuomioja, Viinanen ja Väyrynen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 127 jaa- ja 38 ei-ääntä; poissa 34. (Koneään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotukset laeiksi maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksusta annetun lain 9 §:n ja lannoiteverosta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 114
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 46

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Keskityn puheenvuorossani nyt vain lannoiteveron osuuteen. Käsittelyssä oleva lakiesitys edustaa paluuta menneisyyteen. Sillä vain jatketaan maatalouden epäterveiden rakenteiden ylläpitämistä eli hidastetaan maatalouden edessä väistämättä olevaa rakennemuutosta ja vahingoitetaan ympäristöä. Mikäli kantaa huolta maatalouden tulevaisuudesta ja ympäristön tilasta, ei voi kannattaa tätä lakiesitystä. Toisin sanoen typpilannoiteveroa ei tule alentaa, metsälannoitteita ei tule vapauttaa lannoiteverosta ja lannoiteveron tuottoa ei tule korvamerkitä käytettäväksi maatalouden ylituotannon katteeksi.

Perustelin yksityiskohtaisesti nämä näkemykseni jo lain ensimmäisessä käsittelyssä enkä siis nyt enää toista niitä. Nyt keskityn vain kokonaisvaltaiseen näkökulmaan.

Lakiesityksessä ehdotettu rakenne on paitsi ympäristöpoliittisesti myös maatalouspoliittisesti kestämätön, koska sillä sekä tuetaan lannoitteiden käyttöä että pönkitetään maatalouden ylituotantoa. Juuri eilen osallistuin Euroopan neuvoston maatalousfoorumiin, jonka aiheena oli maatalous ja ympäristö. Sen olennaisin viesti oli yksikäsitteisesti se, että maataloudessa on toteutettava reformi. Jotkut puhuivat jopa revoluution tarpeesta. Länsimaiden kuten myös Suomen maatalouden suurin ongelma on valtava ylituotanto, joka nojaa tehokasvatusmenetelmiin ja laajamittaiseen lannoitteiden ja torjuntaaineiden käyttöön ja on sitä kautta johtanut vakaviin ympäristöongelmiin.

Maatalous on siis tiensä päässä, josta ei selvitä ilman mittavia muutoksia. Tällaisessa tilanteessa on todella nurinkurista, että hallitus esittää lannoiteveron alentamista typen osalta ja metsälannoitteiden vapauttamista kokonaan lannoiteverosta ja esittää myös, että veron tuotto pitää sitoa ylituotannon rahoitukseen. Nyt päinvastoin tarvittaisiin esityksiä, jotka leikkaisivat nopeasti ylituotannon ja tukisivat maataloustuotteiden laadun kehittämistä määrän sijasta.

Eilisen Euroopan neuvoston maatalousfoorumin jälkeen olen entistä vakuuttuneempi siitä, että Suomen maataloudella ei ole tulevaisuutta integroituvilla markkinoilla, jos se jatkaa nykyisellä hallituksen viitoittamalla linjalla. Mitä nopeammin suunnanmuutos toteutetaan, sitä paremman kilpailuedun Suomen maatalous saa. Roskaruoan massatuottajan roolia Suomen ei kannata tavoitella.

Arvoisa puhemies! Koska kannan huolta paitsi Suomen ympäristön tilasta myös maataloutemme tulevaisuudesta, ehdotan, että toinen lakiehdotus eli siis lannoiteveroa koskeva lakiehdotus hylätään. Jos käy niin, että lakiehdotus kuitenkin vastoin tervettä maatalouspoliittista linjaa hyväksyttäisiin, ehdotan hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

"Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että jatkossa luovutaan lannoiteveron tuoton korvamerkinnästä ja siirrytään keräämään lannoiteveroa ympäristöverona."

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Mielestäni ed. Luukkaisen ehdotus siitä, että eduskunta lausuisi, että lannoiteveron tuoton korvamerkinnästä luovutaan, on hyvin järkevä ja kannatettava. Jos nimittäin ajatellaan vähän laajemmin, voisihan ajatella tietysti, että kaikki kansalaisilta perittävät verot voisivat jatkossa olla korvamerkittyjä eli kansalaiset voisivat aina itse valita, mihin heidän eri tarvikkeiden liikevaihtoverona tai muuten maksamansa verot käytetään.

Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luukkaisen lausumaehdotusta.

Ed. Hassi: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luukkaisen lausumaehdotusta mutta myös ed. Luukkaisen tekemää lannoiteverolain hylkäysehdotusta.

Ed. Backman: Arvoisa puhemies! Sosialidemokraatit ovat edellyttäneet, että koko maataloustulolaki pistetään uusiksi, ja kun nyt esillä

oleva asia liittyy maataloustulolakijärjestelmään ja on yksi pieni johdannainen siitä, tässä mielessä emme ole valmiit käsittelemään asiaa tällaisena yksittäisenä paikkausesityksenä varsinkaan, kun näillä paikkauksilla vielä huononnetaan tilannetta nykyisestään. Tämän vuoksi sosialidemokraatit ovat esittäneet asian käsittelyn aikana jatkuvasti johdonmukaisesti näiden lakiesitysten hylkäämistä, siis sekä vientikustannusmaksusta annetun lain 9 §:n osalta että lannoiteverosta annetun lain muuttamisen osalta.

Ehdotan siis näiden lakiehdotusten hylkäämistä. Samalla olen kuitenkin valmis kannattamaan ed. Luukkaisen ponsiehdotusta, jolla luovuttaisiin lannoiteveron korvamerkinnästä ja ruvettaisiin keräämään lannoiteveroa nimenomaan puhtaasti ympäristöverona.

Ed. Lahti-Nuuttila: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Backmanin ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

6) Ehdotukset vakuutuskassalaiksi ja laiksi sairausvakuutuslain 61 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 93
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 35

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 35.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 156
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 36

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 36.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan:

8) Hallituksen esitys n:o 236 laeiksi osakeyhtiölakiin, asunto-osakeyhtiölakiin, avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annettuun lakiin, osuuskuntalakiin, prokuralakiin, säätiölakiin sekä vesilakiin sisältyvien kansalaisuus- ja asuinpaikkavaatimusten muuttamisesta

9) Hallituksen esitys n:o 238 laeiksi kuluttajansuojalain 7 luvun ja osamaksukaupasta annetun lain 1 a ja 9 §:n muuttamisesta

---

10) Ed. Laineen ym. lakialoite n:o 38 laiksi kansalaislakialoitteesta ja kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien parantamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Laine: Rouva puhemies! Viime aikoina on useissa yhteyksissä puhuttu kansalaisten vaikuttamismahdollisuuksien lisäämisen tarpeesta. Esillä oleva lakialoite tarkoittaa erästä mahdollisuutta kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi. Olemme aloitteen perusteluissa viitanneet perustuslain määräykseen siitä, että valtiovalta Suomessa kuuluu kansalle, jota valtiopäiville kokoontunut eduskunta edustaa. Kuitenkin tutkimukset osoittavat, että kansalaiset katsovat pankeilla ja suuryrityksillä olevan enemmän valtaa kuin eduskunnalla. Viime aikoina ovat yleistyneet käsitykset siitä, että valta on siirtynyt markkinavoimille. Niistähän on viime aikoina paljon puhuttu. Tosiasia on, että myös hallituksen, eduskunnan ja Suomen Pankin omilla päätöksillä on siirretty valtaa suomalaisille ja ylikansallisille pankeille, yrityksille ja yhteisöille.

Maassamme suoritetut mielipidetiedustelut osoittavat, että kansalaiset kokevat esimerkiksi asukas- ja kaupunginosayhdistykset kunnanvaltuustoa, eduskuntaa ja puolueita paremmiksi

omien etujensa ajajiksi. Kansalaistoiminnan kasvu erilaisissa kysymyksissä osoittanee, että ihmiset kokevat, etteivät asiat järjesty, jolleivät he ole itse mukana vaikuttamassa.

Johtopäätöksenä tästä on, että on avattava uusia kanavia kansalaisjärjestöjen ja kansalaisliikkeiden sekä yksittäisten kansalaisten vaikutukselle eduskuntaan ja samalla parannettava myös yksittäisten kansanedustajien oikeuksia. Tärkeintä olisi kuitenkin se, miten saataisiin vahvistettua kansalaisten vaikuttamismahdollisuuksia itse päätöksenteossa ja miten saataisiin perustuslait palvelemaan kansan etuja.

Esillä olevassa lakialoitteessa ehdotetaan otettavaksi käyttöön kansalaislakialoite ja kansalaisten välikysymys sekä annettavaksi kansanedustajille mahdollisuus esittää ministerin vastattavaksi ajankohtaista merkittävää asiaa koskeva kysymys eduskunnan täysistunnon alussa. Lakialoitteessa lähdetään siitä, että vähintään 5 000 kansalaisen allekirjoittama lakialoite tulisi saada eduskunnan käsittelyyn ja että tällainen aloite käsiteltäisiin yhden vuoden kuluessa. Aloitteessa ehdotetaan myös, että 50 000 kansalaisen allekirjoittama välikysymys olisi väline, jolla kansalaiset voisivat saattaa hallituksen luottamuksen äänestyksen kohteeksi eduskunnassa.

Edelleen lakialoitteessa ehdotetaan, että kansalaislakialoitteen ja kansalaisvälikysymyksen allekirjoittajien edustajille sekä kansalaisliikkeiden ja kansalaisjärjestöjen edustajille annettaisiin oikeus tulla kuulluiksi eduskunnan valiokunnissa.

Vielä lakialoitteessa ehdotetaan kansanedustajien aloiteoikeuden täsmentämistä ja kyselyoikeuden laajentamista mutta hieman toisella tavalla kuin nyt eduskunnan piirissä on alustavia keskusteluja käyty. Tässä lakialoitteessa lähdetään siitä, että jokaisen päivän täysistunnon alkaessa kansanedustajalla tulisi olla oikeus ajankohtaisesta asiasta esittää ministerille kysymys, johon ministerin olisi vastattava.

Toivon, että perustuslakivaliokunta tätä lakialoitetta käsitellessään yhtyisi aloitteessa ehdotettuihin säännöksiin, tai jos valiokunta etsii ja löytää parempia muotoja, niin en tietenkään voi vastustaa vielä parempia ehdotuksia.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Tämä ed. Laineen tekemä lakialoite on osin utopistinen, osin realistinen. Realistisena saattaisin pitää 5 000 kansalaisen allekirjoittamaa kirjallista aloitetta. Kuitenkin kun menee pyytämään kadulta minkälaiseen aloitteeseen hyvänsä nimiä, 5 000 on suhteellisen nopeasti kerättävissä ihan huumorinkin merkeissä ja siinä mielessä tämäkin on vähän utopistinen tai perusteeton. En sitä niinkään katso. Sen sijaan välikysymys 50 000 kansalaisella, kun se vastaisi ehkä neljää kansanedustajaa täällä ja kun täällä vaaditaan 20 kansanedustajaa välikysymyksen alle, on aika tavalla ristiriidassa. Kansalaiset, joita ei ole valittu eduskuntaan, pääsevät viidenneksellä tietystä voimapotentiaalista esittämään välikysymyksen. Suhde: 20 kansanedustajaan ja, toisaalta 50 000 kansalaista — suunnilleen se edellyttäisi ehkä neljän kansanedustajan pääsemistä eduskuntaan — on ristiriitainen ja utopistinen.

Sen sijaan 7 § tietysti on hyvä, mutta sehän myötäilee, niin kuin ed. Laine totesikin, jo suunnitelmissa olevia aikomuksia siitä, että esimerkiksi kerran viikossa olisi sellainen istunto, jossa voisi esittää näitä kysymyksiä. Jos ne tulevat joka istunnon alkuun, niin täällä kyllä sen verran populisteja ovat kaikki, että on kysyttävää niin hirveästi, että se vie ehkä tarpeettomastikin aikaa. Mutta se esitys, mikä on ehkä tulossa nimenomaan viralliselta taholta eduskunnassa, on varmasti hyvä, mutta tässä ehkä otetaan nyt hiukan ennakkoa ed. Laineen taholta asiaan.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Minusta tämä ed. Laineen tekemä lakialoite on hyvin mielenkiintoinen, mutta myös minä olen hyvin epäröivä eräiden kohtien osalta. Tilannehan on todella se, että kansanedustajienkaan tekemät lakialoitteet eivät välttämättä etene eduskunnassa ylipäätänsä ja saattavat maata hyvin pitkäänkin ja sittenkään valiokunnassa välttämättä lakialoitetta ei oteta edes käsiteltäväksi. Mutta kyllä minusta tämä lakialoitteen 2 §, jossa 5 000 kansalaista voisi saada aloitteen eduskunnan käsiteltäväksi, voisi lisätä kansalaisten kiinnostusta. Siltä osin pidän tätä kyllä hyvin mielekkäänä. Mutta aivan kuten ed. Aittoniemi epäilen kyllä itse tätä kansalaisvälikysymystä. Kyllä minusta se pitäisi nyt ehkä muotoilla hieman toisin kuin tässä on tehty ja ehkä laajemmalla pohjalla.

Mitä tulee julkisuuteen eli lähinnä kansalaislakialoitteitten julkistamiseen ja eduskunnan täysistuntojen radiointiin ja televisiointiin, niin erityisesti tätä 8 §:ää kyllä epäilen. Nimittäin meillä kyllä pitäisi olla ilmeisesti aivan oma eduskunnan radio ja televisio, jos ajatellaan esimerkiksi, mitä tahtia loppusyksystä täällä tullaan asioita käsittelemään, jos kaikki istunnot todellakin suoraan lähetettäisiin täältä, koska

siltä osin todella lähetettävää riittäisi. Epäilen kyllä, jaksavatko kansalaiset välttämättä niin todella pitkäveteisiäkin keskusteluja välillä seurata. Mutta minusta tämä idea ja lähtökohta, mikä ed. Laineella tässä on, on hyvin tärkeä ja pitäisi nimenomaan pyrkiä siihen suuntaan, että kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia kaikin tavoin pyrittäisiin lainsäädäntöteitse myös lisäämään.

Ed. Ukkola: Rouva puhemies! Minäkin jäin ihan varta vasten ed. Laineen lakialoitteen takia tänne istumaan ja kuuntelemaan hänen perustelujaan näihin esityksiin. Minä olisin kyllä tyytyväinen, jos eduskunta käyttäisi edes niitä oikeuksia ja valtuuksia, joita sillä on jo tälläkin hetkellä saada esimerkiksi kansalaisten mielipide tietoonsa, niin kuin kansanäänestystä. Eihän sitä ole käytetty, vaikka se mahdollisuus meillä on. Minä suhtaudun kyllä hyvin positiivisesti moniin näihin ajatuksiin, mutta ihan varmasti, kuten täällä on huomautettu, monet näistä ovat sen luonteisia, että tuskinpa menevät läpi.

Sen sijaan tämä 7 § on minun mielestäni huomattavasti parempi malli ratkaista kansanedustajien oikeus tehdä kysymyksiä ministereille kuin se, mikä nyt on tulossa. Minun mielestäni se, että pitää etukäteen tietää, mitä kysyy, kyllä rajoittaa tietyllä tavalla spontaanisuutta ja päivänkohtaisuutta ja ajankohtaisuutta, minkä tämmöiseen kyselytuntiin pitäisi liittyä. Omassa kannanotossani olen, silloin kun sitä on kysytty kyselytunti-istuntojen muuttamiseen, pitänyt parempana nimenomaan tätä vaihtoehtoa: kunkin täysistunnon alussa 15 minuuttia — puoli tuntia vapaaseen kyselyyn, kuin sitä järjestelmää, mikä nyt on ilmeisesti meille tulossa, jossa nykyinen kyselytunti-instituutio taas mielestäni romuttuu ihan turhan takia.

Ed. Laine: Rouva puhemies! Ensin ed. Aittoniemen puheenvuoron johdosta, kun hän arveli, että 7 §:ssä otettaisiin ennakkoa eduskunnassa muutoin vireillä olleeseen asiaan, haluan todeta, että olen vastaavan kaltaisen lakialoitteen tehnyt eduskunnassa neljä vuotta sitten, joten tämä ei nyt ole johtunut siitä käsittelystä, joka eduskunnassa on parhaillaan toisaalla vireillä. Sitä paitsi minulla on sellainen muistikuva, että esimerkiksi Tanskassa on sellainen käytäntö, että istunnon alussa kansanedustajat voivat tehdä tällaisen kysymyksen.

Mitä tulee kansalaisvälikysymykseen, niin mielestäni olisi mahdotonta kuvitella, että määrän pitäisi olla vielä korkeampi kuin 50 000. Sekin on jo erittäin korkea.

Kun muun muassa ed. O. Ojala huomautti siitä, että kansanedustaja-aloitteetkaan eivät tule täällä käsitellyiksi, niin tässä 3 §:ssä kyllä juuri ehdotetaan, että myös kansanedustajan lakialoite olisi käsiteltävä vuoden kuluessa.

Vielä mitä tulee radion ja television kautta tapahtuvaan tiedottamiseen, niin olen kyllä sitä mieltä, ettei kukaan jaksa eduskunnan kaikkia täysistuntoja seurata, mutta tämä idea oikeastaan lähtee siitä, että olisi jokin erityinen radio- tai televisiokanava, joka voisi olla vain ehkä sitä tarkoitusta varten. Tällainen käytäntö on muistaakseni juuri Kanadassa ja ehkä vähän muuallakin saattaa olla.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Anteeksi nyt kauheasti, että pitkitän tätä asiaa, mutta en voinut millään mieltäni malttaa tämän 50 000 rajan takia. SMP sai kunnallisvaaleissa 66 000 ääntä, ja poliittiset arvioitsijat laskivat, ettei se olisi saanut yhtään kansanedustajaa eduskuntaan, jos se olisi saanut eduskuntavaaleissa sen verran ääniä. Näin ollen eduskunnasta siirtyisi paljon suurempi painoarvo näille kansalaisryhmille kuin niille kansanedustajille, jotka vastaavalla määrällä olisivat tulleet valituiksi eduskuntaan, ja sitä minä pidin pahana, ed. Laine.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 20.35.

Täysistunto lopetetaan kello 20.24.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen